

Provinciebus
Westerbrink 1
Assen

Postbus 122
9400 AC Assen

Telefoon
(0592) 36 55 55
Telefax
(0592) 36 57 77

Aan:
de leden van de Statencommissie Cultuur en Welzijn

(i.a.a. de overige statenleden)

Assen, 1 juli 2002
Ons kenmerk 25/6.10/2002005581
Behandeld door mevrouw G. Kragt (0592) 365598
Onderwerp: Concept-Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 en concept-Actieprogramma
jeugdzorg 2003

Geachte commissieleden,

Hierbij sturen wij u ter kennisneming het concept-Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 en het concept-Actieprogramma jeugdzorg 2003. Beide nota's zijn op 18 juni 2002 door ons vastgesteld.
Provinciale staten zijn wettelijk verplicht om één keer in de vier jaar een beleidskader jeugdzorg vast te stellen. Daarnaast is er de wettelijke verplichting om jaarlijks een beleidsplan, een jaarplan en verslag jeugdzorg vast te stellen.
Hieraan wordt voldaan met het vaststellen van het Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 en het Actieprogramma jeugdzorg 2003.

Het hele jaar wordt intensief contact onderhouden met diverse instellingen en organisaties. De Drentse jeugd is er nauw bij betrokken door middel van De ideeënfabriek. Zij hebben de bouwstenen aangereikt voor de twee genoemde nota's. De financiële paragraaf is nog niet toegevoegd. De uitwerking kan pas plaatsvinden als de hoogte van de doeluitkering bekend is.

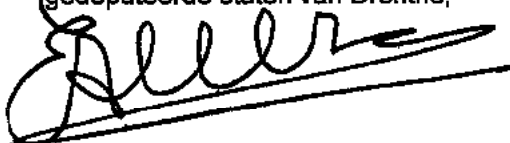
De conceptnota's zijn tevens verzonden aan de betrokken instellingen en organisaties met het verzoek om reacties voor 28 augustus 2002 bij ons in te dienen. De reacties kunnen zowel schriftelijk als via e-mail, jeugd@drenthe.nl, aan ons worden toegezonden. Daarnaast bieden wij de mogelijkheid om de reacties mondeling toe te lichten.

Het eventueel bijgestelde concept-Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 en het concept-Actieprogramma jeugdzorg 2003 wordt geagendeerd voor uw vergadering van 27 november 2002. De definitieve vaststelling door provinciale staten vindt plaats in de vergadering van 18 december 2002.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'E.A. Martens', written over a horizontal line.

E.A. Martens, wnd. griffier

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A.L. ter Beek', written over a horizontal line.

A.L. ter Beek, voorzitter

Bijlage(n):
pb/coll. nr

Actieprogramma jeugdzorg 2003

PROVINCIE DRENTE

ACTIEPROGRAMMA JEUGDZORG 2003

Juni 2002

INHOUD

	INLEIDING	5
1.	COMMUNICATIE	7
2.	FEITEN EN CIJFERS	9
3.	HULP IN EIGEN OMGEVING	13
4.	TOEGANG TOT JEUGDZORG	17
5.	KINDERMISHANDELING	23
6.	INTERNET	27
7.	ZORG OP INDICATIE	31
8.	WACHTLIJSTEN	37
9.	KWALITEIT	39
	BIJLAGE	41
1.	AFKORTINGENLIJST	42

INLEIDING

Dit Actieprogramma jeugdzorg 2003 is een eerste uitwerking van het provinciaal Beleidskader jeugdzorg 2003-2006. Het stramien dat wij in dit actieprogramma hanteren wijkt niet veel af van vorige actieprogramma's. Dat houdt in dat wij niet alleen de actiepunten voor 2003 aangeven, maar dat wij ook terugblikken op de uitvoering van actiepunten in 2002. Hiermee bevat dit Actieprogramma jeugdzorg 2003 tegelijkertijd een inhoudelijk verslag van de voorgaande periode.

Het Actieprogramma jeugdzorg 2003 volgt verder de hoofdstukindeling van ons Beleidskader jeugdzorg 2003-2006. Op deze manier is goed te volgen welke onderdelen van het meerjarenbeleid een concrete uitwerking krijgen in 2003. Omdat beleidskader en actieprogramma naadloos op elkaar aansluiten, proberen wij in dit actieprogramma herhalingen uit het beleidskader zoveel mogelijk te vermijden.

Voor een goed begrip van de inhoud van het actieprogramma zijn de volgende punten van belang.

Invoering van de nieuwe Wet op de jeugdzorg is in ieder geval verschoven naar 1 januari 2004. Bovendien is het op dit moment nog hoogst onzeker hoe de nieuwe wet er in zijn definitieve vorm uit gaat zien. Dat heeft tot gevolg dat wij in dit actieprogramma nog niet tot in detail willen vooruitlopen op de conceptteksten van de nieuwe wet.

Als wij in dit actieprogramma spreken over jeugdzorg, bedoelen wij het brede terrein van de jeugdzorg. Dat wil zeggen: *jeugdhulpverlening* (onder andere Jeugdzorg Drenthe), *geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen* (Accare en GGZ jeugd), *jeugdbescherming* (Jeugdzorg Drenthe en Raad voor de Kinderbescherming) en *zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen* (onder andere Sociaal Pedagogische Dienst (SPD)).

Voor de jeugdhulpverlening hebben wij als provincie een wettelijke verantwoordelijkheid (planning en financiering). Voor jeugdzorg hebben wij als provincie de rol van regisseur.

Belangrijk voor de samenwerking rond jeugdbeleid zijn de afspraken die Rijk, gemeenten en provincies hierover hebben gemaakt. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS). Hierin staat onder meer dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor lokaal jeugdbeleid en provincies voor jeugdzorgbeleid. Provincies hebben verder een taak om gemeenten desgewenst te ondersteunen bij de ontwikkeling van lokaal jeugdbeleid. Dat laatste krijgt in dit actieprogramma veel aandacht.

Dit actieprogramma besteedt ook veel aandacht aan de toegang tot jeugdzorg (hoofdstuk 4). Om verwarring bij de lezer te voorkomen: in dit hoofdstuk gaan wij niet alleen in op de Toegangen Jeugdzorg als voorportaal voor jeugdigen, ouders en verzorgers (vrij toegankelijke zorg), maar ook op het Bureau Jeugdzorg (BJZ) als toegang tot geïndiceerde (niet vrij toegankelijke) zorg.

In ons vorige actieprogramma en in ons Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 hebben wij al aangegeven dat wij behoefte hebben aan een grotere inzet van provinciale middelen. Deze inzet is nodig om een goed antwoord te kunnen geven op alle vernieuwingen die op ons afkomen of waarvoor wij zelf het initiatief hebben genomen. De huidige doeluitkering biedt daarvoor te weinig ruimte.

Het eigen budget waarover wij nu beschikken is een bedrag van bijna € 25.000,- (krediet Jeugdhulpverlening). Dat budget bestaat al vanaf 1992 en is sinds die tijd niet meer verhoogd. In vergelijking met verreweg de meeste andere provincies is deze eigen bijdrage erg beperkt. Wij zijn dat ook van plan provinciale staten nog in 2002 een apart voorstel voor verhoging van de eigen bijdrage voor te leggen. Dit actieprogramma maakt duidelijk waarom deze eigen bijdrage zo hard nodig is.

Ten slotte de opbouw van dit actieprogramma.

Aan het begin van elk hoofdstuk geven wij het beleidsdoel weer zoals wij dat in ons Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 hebben geformuleerd. Daarna gaan wij in op de stand van zaken rond dit beleidsdoel. Hierin blikken wij ook terug op de uitvoering van actiepunten die wij voor 2002 hebben vastgesteld. Het hoofdstuk mondt dan uit in een of meer actiepunten die wij in 2003 willen realiseren.

Het laatste hoofdstuk (nog niet opgenomen) bevat de financiële paragraaf waaronder ook het financieel jaarverslag 2001.

Zoals gebruikelijk hebben wij als bijlage een lijst van gebruikte afkortingen toegevoegd.

1. COMMUNICATIE

Beleidsdoel 2003-2006

"De komende vier jaar zullen wij ons blijven inspannen om jeugdigen, ouders en verzorgers te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van ons jeugdzorgbeleid. De gevolgen hiervan moeten zichtbaar zijn in onze voornemens."

Stand van zaken

De gedachten en wensen die uit *de Ideeënfabriek* naar voren zijn gekomen, hebben wij verwerkt in ons Beleidsplan 2003-2006. Uit de in 2002 gehouden Statenspelen zijn ook concrete projecten naar voren gekomen. De uitvoering van deze projecten is in handen van de jongeren die deze hebben ingediend. Daarvoor is per project een bedrag van ruim € 3.000,- beschikbaar. Het gaat onder meer om de projecten:

- *Pleegzorg*
Een groep jongeren van Stad en Esch uit Meppel wil bevorderen dat meer jeugdigen van 12 jaar en ouder een plekje kunnen vinden in een pleeggezin. Zij geven in dit project voorlichting een belangrijke rol. De uitwerking van dit project is op dit moment in volle gang. De resultaten zullen wij betrekken bij onze voornemens rond pleegzorg die op dit project aansluiten.
- *Vertrouwenspersoon op school*
Dit project heeft tot doel om te experimenteren met een vorm van hulpverlening op school. Leerlingen moeten daar kunnen praten met een vertrouwenspersoon over zaken die hen dwarszitten. Dit kan gaan over persoonlijke problemen, over thuis en zelfs over kindermishandeling. Het vertrouwelijk communiceren via Internet (chatten) is een van de manieren waarop dit invulling kan krijgen. Jongeren uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zijn hiermee aan de slag gegaan. Zodra hiervan wat meer resultaten bekend zijn zullen wij deze ook meenemen in onze actiepunten rond onderwijs en kindermishandeling.
Verder bestond er onder jongeren belangstelling voor het ontwikkelen van een website gericht op hulp en informatie en voor een project rond kindermishandeling. Wij zullen bezien hoe wij daar een concreet vervolg aan kunnen geven.
Jongeren die daadwerkelijk projecten gaan voorbereiden en uitvoeren krijgen hierbij begeleiding. De provincie zal hiervoor zorg dragen.

Ook in 2003 willen wij weer een aantal *statenspelen organiseren* rond thema's uit de jeugdzorg. Wij zullen hiervoor een selectie maken van thema's die in ons beleid een belangrijke rol spelen. Dat betekent dat wij voor de uitvoering van het winnend project een bedrag van € 3.000,- beschikbaar stellen. Wel zullen wij voor deze statenspelen meer aandacht geven aan het vervolgtraject. Een goede begeleiding staat hierin centraal.

Elk jaar zullen wij van ons Actieprogramma jeugdzorg een samenvatting maken die op een *website* van Internet te vinden is. Dat geldt ook voor dit actieprogramma en het Beleidskader jeugdzorg 2003-2006. De website richt zich op jeugdigen van 12 jaar en ouder, omdat vooral deze groep moeilijk te bereiken is. De site is op een aantrekkelijke manier vormgegeven en geschreven. Wij verwachten dat jeugdigen van deze leeftijd zich hierdoor aangesproken voelen.

De site biedt niet alleen de mogelijkheid om te reageren op onze voornemens en actiepunten, maar geeft ook ruimte om zelf ideeën aan te dragen.

Wij zullen nog *andere mogelijkheden* onderzoeken om met jeugdigen, ouders en verzorgers te communiceren over ons beleid, bijvoorbeeld door ook voor andere doelgroepen, waaronder ouders en verzorgers, een interactieve website te ontwikkelen. Maar ook het gebruik van andere media sluiten wij niet uit. Het spreekt vanzelf dat de toegankelijkheid en leesbaarheid van onze beleidsstukken voorwaarden zijn voor een goede communicatie.

Wij gaan met de Jongerenraad Drenthe in overleg om de leden te betrekken bij het ontwikkelen van creatieve voorstellen.

Actiepunten 2003

1. De provincie draagt zorg voor de begeleiding van projecten die uit de Statenspelen 2002 zijn voortgekomen.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: jongeren, scholen en eventueel andere instanties
2. Ook in 2003 organiseren wij statenspelen gericht op jeugdzorg die moeten uitmonden in concrete projecten. Hiervoor stellen wij per project € 3.000,- beschikbaar. Het doel hiervan is participatie te bevorderen.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: jongeren, scholen en andere instanties
3. Voor jeugdigen van 12 jaar en ouder maken wij een interactieve website die de mogelijkheid biedt te reageren op onze actiepunten.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: jeugdigen en opvoeders
4. Wij zoeken naar andere creatieve oplossingen om de communicatie met jeugdigen, ouders en verzorgers te verbeteren.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: Jongerenraad Drenthe en deskundigen

2. FEITEN EN CIJFERS

Beleidsdoel 2003-2006

"Binnen vier jaar moet de informatiehuishouding van de jeugdzorgorganisaties op orde zijn, zodat betrouwbare gegevens beschikbaar komen voor provinciaal beleid.

Wij zullen ons inspannen om daarvoor de nodige voorwaarden te scheppen."

Stand van zaken

Op landelijk niveau spelen verschillende ontwikkelingen die onder meer moeten leiden tot betere beleidsinformatie. Belangrijk is de Algemene maatregel van bestuur (AMvB)-gegevensstrekking die in voorbereiding is. Het is nog niet duidelijk wanneer deze in werking kan treden, omdat dit afhankelijk is van de invoering van de nieuwe wet. Tussen betrokken partijen bestaat veel overeenstemming over de noodzaak van goede beleidsinformatie en over de hoofdlijnen van de AMvB. Belangrijk daarin is dat het BJJ het informatieknoppunt voor de jeugdzorg is. Het BJJ heeft zicht op alle cliëntstromen binnen de jeugdzorg. Voor zijn eigen taakuitoefening moet het al gegevens hierover verzamelen. Voor de bruikbaarheid van deze gegevens is het nodig dat zij betrouwbaar en actueel zijn en dat het BJJ ze op uniforme wijze aanlevert.

De AMvB gaat op hoofdlijnen regelen welke gegevens het BJJ moet aanleveren. Het gaat om gegevens over: de aanmeldingen, het indicatiebesluit en zorgaanspraak, jeugdbescherming, jeugdreclassering en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). De ontwikkeling van het Drentse BJJ als netwerkorganisatie biedt genoeg garanties om hieraan te kunnen voldoen. Provincies hebben als voorwaarde gesteld dat het Rijk voldoende middelen beschikbaar moet stellen voor de informatie- en communicatietechnologie (ICT)-ontwikkeling, ICT-systemen en beheer omdat deze kosten niet zijn voorzien in de doeluitkering. Onderhandelingen hierover vinden plaats.

De *Task force Wachtlijsten* doet onderzoek naar wachtlijsten bij het BJJ, het Zorgtoewijzingsorgaan (ZTO) en het AMK. Dit onderzoek vindt plaats aan de hand van kernindicatoren. Deze gaan over het aantal wachtenden voor deze voorzieningen en de doorlooptijd.

De eerste meting heeft begin 2002 plaatsgevonden waarbij standparameters zijn aangeleverd. Deze betreffen alleen het aantal wachtende cliënten op diverse momenten in het hulpproces. De peildatum was 1 januari 2002.

In augustus 2002 komen de gegevens over een tweede meting beschikbaar. Dan moeten de standparameters per 1 juli 2002 bekend zijn en de duurparameters over het eerste en tweede kwartaal van 2002. Duurparameters geven de doorlooptijden en wachttijden aan. De gegevens van een derde meting komen op 15 februari 2003 beschikbaar. Dit gebeurt aan de hand van de standparameters per 1 januari 2003 en de duurparameters over het derde en vierde kwartaal van 2002.

Bij hoofdstuk 8 Wachtlijsten gaan wij uitgebreider in op de eerste gegevens die hieruit naar voren komen.

De landelijke ontwikkelingen zijn nog lang niet zover dat ze ons aan goede gegevens kunnen helpen. Voorzover al gegevens beschikbaar zijn, bijvoorbeeld via de Stichting Registratie Jeugdvoorzieningen, schieten ze op alle fronten tekort. Bovendien zullen de landelijke ontwik-

kelingen lang niet alle informatie op gaan leveren waaraan wij behoefte hebben. Om die reden hebben wij onlangs een onafhankelijk onderzoek laten verrichten naar onder meer de aanpak van wachtlijsten.

Dit onderzoek heeft geleid tot het *rapport Registratie en kengetallen in de jeugdzorg in Drenthe* dat een goede aanzet bevat om meer betrouwbare gegevens boven tafel te krijgen. Registratiemedewerkers van de dertien onderzochte instellingen en voorzieningen hebben over het algemeen met enthousiasme aan het onderzoek meegewerkt. Het gaat om instellingen als Jeugdzorg Drenthe, GGZ Drenthe, Accare, AJL Groningen, Sociaal Pedagogische Dienst (SPD) Drenthe, Stichting Opmaat, Raad voor de Kinderbescherming, Zorgkantoor Drenthe, het ZTO.

Het rapport laat zien hoe lastig en weerbarstig het werkproces van registratie is. Het gaat niet alleen om de aanschaf van goede software en passende apparatuur, maar ook om een zorgvuldige invoering van gegevens en het leren omgaan met het systeem in de dagelijkse praktijk. Veel hulpverleners zien registratie niet als een onderdeel van hun kerntaak. Daar komt bij dat administratie en registratie naar verhouding veel tijd vragen.

Een greep uit de huidige problemen.

De bestaande systemen zijn nog niet aan elkaar te koppelen. Het vergelijken van totaaloverzichten van cliënten tussen verschillende instellingen is niet goed mogelijk. Ondanks alle investeringen zien wij maar een beperkt gebruik van de toepassingsmogelijkheden van gegevensoverzichten. Systemen zijn onvoldoende ingericht op het verwerken van outputgegevens. Ze voldoen ook niet aan kwaliteitscriteria als betrouwbaarheid, volledigheid en snelle beschikbaarheid.

Toch is het niet alleen maar kommer en kwel. Het onderzoek maakte ook duidelijk dat de *ambitie in de Drentse jeugdzorghoog* is om de gegevensverzameling te verbeteren. De instellingen die samenwerken in de Werkmaatschappij Ontwikkeling Jeugdzorg Drenthe (WOJD) hebben een visie ontwikkeld om ICT breed te gaan invoeren. Ze onderkennen de problemen die uit dit onderzoek naar voren komen. Ook bestaat de wens om meer te investeren in vernieuwende initiatieven. Naast financiële impulsen vormen zorgmanagers en hulpverleners daarbij de sleutel tot succes.

Het blijkt ook dat een goede terugkoppeling de motivatie van hulpverleners vergroot om de gegevensverzameling goed uit te voeren. Een positief voorbeeld hiervan is Hulp aan Huis dat met een eigen methodiek en systeem werkt.

Een ander goed voorbeeld is het ZTO dat flexibel blijkt in te kunnen spelen op nieuwe vragen. De gegevensbestanden zijn goed controleerbaar en minder gevoelig voor fouten. Dat komt vooral omdat het ZTO met een overzichtelijk werkproces te maken heeft en een eenvoudig registratiesysteem gebruikt.

Men begint steeds meer zicht te krijgen op de mogelijkheden en de waarde van de techniek. Een kleine groep specialisten in de Drentse jeugdzorg is bezig met de stapsgewijze invoering van geautomatiseerde cliëntenregistratie. Dit leidt binnen instellingen tot een cultuurverandering die nog meer draagvlak moet krijgen.

Het genoemde onderzoek Registratie en kengetallen richtte zich in overleg met ons op het verzamelen van gegevens over vijf belangrijke thema's of kengetallen. Deze zijn: *de jeugdige cliënt, de zorgvraag, het aanbod, de wachttijd en de duur van de zorg*. In het onderzoek zijn ook demografische gegevens betrokken. De gegevens die aan de hand hiervan zijn verzameld hebben nog onvoldoende basis om daarover harde uitspraken te doen. Wel geven ze trends aan die overeenkomen met onze bevindingen van de afgelopen jaren. De belangrijkste trends die hieruit naar voren komen zijn in het Beleidskader jeugdzorg 2003-2006 aangegeven.

Het betreft de knelpunten rond: wachttijden, spreiding, doelgroep 12 tot 16 jaar, helderheid van het aanbod en betrokkenheid van de cliënt. Deze punten komen bij de verschillende onderdelen van dit actieprogramma aan de orde.

De conclusies en aanbevelingen uit dit rapport zijn belangrijk voor het opstellen van actiepunten. Als belangrijk punt geeft het rapport aan dat de provincie goed moet monitoren, dat wil zeggen de ontwikkelingen op het gebied van registratie op de voet volgen. Een ander punt is om de vijf kengetallen als uitgangspunt te nemen voor het verzamelen van gegevens. Registratie is een complexe zaak en vraagt daarom om een stapsgewijze aanpak samen met betrokken instellingen. De openheid en bereidheid tot samenwerken die ook in het onderzoek naar voren kwamen, zijn belangrijke voorwaarden voor zo'n aanpak. Een belangrijk startpunt is het ZTO: een klein, overzichtelijk en onafhankelijk instituut waarin veel lijnen samenkomen. Instellingen moeten dezelfde taal gaan spreken als het om de beschrijving van het aanbod in modulen gaat. Dit biedt niet alleen meer helderheid voor de cliënt, maar maakt ook afstemming tussen de verschillende automatiseringssystemen mogelijk. Financiële prikkels maken het beter mogelijk om de ontwikkeling van registratie te sturen. Systemen moeten meer in staat zijn om gegevens over de inhoud en het verloop van de hulpverlening te geven. Dit vergroot de bereidheid van hulpverleners om zorgvuldig te registreren. De werkwijze van Hulp aan Huis kan hierbij als voorbeeld dienen.

Mede op ons verzoek heeft de WOJD een *visiedocument* opgesteld, een plan op hoofdlijnen voor de gewenste ICT-ontwikkeling in de Drentse jeugdzorg. De WOJD concludeert met ons dat er behoefte bestaat aan een goede toepassing van ICT voor hulpverleners. ICT kan en moet een belangrijke rol gaan spelen in het primaire proces, de daadwerkelijke hulpverlening. De huidige informatiesystemen zijn nog te veel op het verzamelen en bijhouden van administratieve gegevens gericht. De bevindingen uit het onafhankelijk onderzoek sluiten hierop aan. De uitwerking van het visiedocument vindt plaats door het in 2003 opstellen van een stappenplan voor de jaren 2003-2006. Dit plan moet leiden tot duidelijke programma's en concrete projecten. Wij vragen de WOJD het rapport *Registratie en kengetallen* te betrekken bij de uitvoering van het meerjarenplan. De WOJD en de provincie hebben een werkgroep gevormd om deze ontwikkelingen in gang te zetten. Wij willen deze werkgroep in stand houden om de verdere uitvoering te coördineren en te bewaken. Op deze manier brengen wij de verschillende deskundigheden op ICT-gebied van zowel de provincie als de WOJD bij elkaar. Het gebruik van Internet maakt hiervan een belangrijk deel uit. Wij komen daarop apart terug.

Onderdelen die in het stappenplan een plaats moeten krijgen zijn onder meer: betrokkenheid van de cliënt bij de ICT-ontwikkeling, het voorzien in goede scholingsmogelijkheden, het opstellen van een communicatieplan, het oprichten van kennisportals, financiële randvoorwaarden, uitbouw van het Register jeugdzorg Drenthe.

In 2003 wil de WOJD in ieder geval een definitiestudie uitvoeren naar de functionele koppelingen tussen de verschillende registratiesystemen. Vanaf dat jaar zal ook de toelevering van gegevens naar het register onder regie van het Drents Onderzoeksnetwerk Jeugdzorg (DOJ) plaatsvinden.

Het DOJ, onderdeel van de WOJD, is ook een belangrijke partner in de ontwikkeling van ICT. Het DOJ heeft tot doel het ontwikkelen, implementeren, ondersteunen en onderhouden van een onderzoeksinfrastructuur voor de brede jeugdzorg in Drenthe. Dat levert onderzoeksgegevens op voor de uitvoering, de organisatie, het beleid en de wetenschap. Daarvoor vindt bijvoorbeeld samenwerking plaats met de universiteit in Groningen en Nijmegen. In 2003 onderzoekt de WOJD de mogelijkheid het DOJ te verbreden tot een Noordelijk Onderzoeksnetwerk Jeugdzorg voor de drie noordelijke provincies.

Als actiepoint voor 2002 hebben wij geformuleerd: "deelname van de provincie aan de onderzoeksbegeleidingscommissie van het DOJ. Eenmalig stellen wij voor 2002 een bedrag beschikbaar van € 38.571,--." Dit actiepoint is inmiddels gerealiseerd.

Actiepunten 2003

1. De WOJD stelt een stappenplan op dat onder meer concrete projecten bevat voor een verbetering van de registratie in de Drentse jeugdzorg.
Het visiedocument van de WOJD en het rapport Registratie en kengetallen liggen hieraan ten grondslag.
 - Initiatief: WOJD
 - Andere betrokkenen: provincie, cliënten en jeugdzorginstellingen

2. De provincie spant zich in om financiering van projecten voor verbetering van de registratie mogelijk te maken.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: rijksoverheid

3. HULP IN EIGEN OMGEVING

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat er meer mogelijkheden voor hulp in de eigen omgeving komen. Hier-voor is versterking van het eigen netwerk nodig en een betere samenwerking tussen lokale en regionale voorzieningen en jeugdzorg."

Stand van zaken

Wij willen *het aantal Jongereninformatiepunten (JIP's) verder uitbreiden* naar locaties waar veel jongeren komen: vooral scholen voor voortgezet onderwijs, maar ook jongerencentra en andere plekken. Daarvoor hanteren wij dezelfde formule als in voorgaande jaren: wij zijn bereid tot een eenmalige bijdrage als de betrokken gemeente tot dezelfde inspanning bereid is. De voorziening waar het JIP onderdak vindt zorgt voor huisvesting. Wij stellen in 2003 een budget van € 7.000,- beschikbaar om deze ontwikkeling te stimuleren.

Op provinciaal niveau vindt coördinatie en begeleiding van de JIP's plaats door het Distributie- en Servicecentrum Jongereninformatie Drenthe (DScJID). Dit is een onderdeel van Jeugdzorg Drenthe. Ook garandeert het DScJID de aanvoer en vernieuwing van voldoende informatiemateriaal. Daarvoor werken ze steeds meer samen met andere instellingen als het Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs Drenthe (CAD), de GGD en dergelijke. Door onder meer de toename van het aantal JIP's heeft een forse taakuitbreiding voor het DScJID plaatsgevonden. Het huidige provinciale budget schiet daardoor tekort. Uitbreiding is noodzakelijk met 24 uur fte. Wij zijn bereid daarvoor eenmalig een bedrag van maximaal € 32.000,- beschikbaar te stellen, vooruitlopend op het voornemen van Jeugdzorg Drenthe om het DScJID samen met vergelijkbare functies een steviger basis te geven.

Opvoedingsondersteuning is een belangrijk onderdeel van ons beleid zoals wij ook in ons vorige actieprogramma kunnen lezen, maar ook van gemeentelijk beleid. Lokaal zijn instellingen als het algemeen maatschappelijk werk (AMW), Ouder- en kindzorg van Icare en de GGD actief op dit terrein. Dit geldt ook voor initiatieven als Home Start. Jeugdzorg Drenthe levert een bijdrage aan opvoedingsondersteuning via de Toegang.

De Opvoedtelefoon is ook een onderdeel van Jeugdzorg Drenthe. Deze voorziening kent een groot bereik. Landelijk gezien bestaat 83% van de bellers uit moeders. Het merendeel van de vragen gaat over kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Van de meest gestelde vragen is een top 10 gemaakt. De drie onderwerpen waarover de meeste vragen gaan zijn: slaapproblemen, de aanpak van de opvoeding in het algemeen en bezorgdheid over de ontwikkeling van het kind.

Gemeentelijke regie is nodig om opvoedingsondersteuning verder te versterken. Wij willen daaraan graag een bijdrage leveren die voor een deel voortborduurde op ons Actieprogramma 2002. Opvoedingsondersteuning maakt een vroegtijdige aanpak van problemen mogelijk waardoor ook de kans op succes groter is. In de eerste plaats stellen wij daarom in 2003 een budget van € 7.000,- beschikbaar voor de totstandkoming van *Opvoedinformatiepunten (OIP's)* volgens dezelfde formule als voor de JIP's. Het DScJID speelt hierin een ondersteunende rol. OIP's moeten beschikbaar komen op plaatsen waar de behoefte het grootst is. Wij denken in de eerste plaats aan consultatiebureaus, maar ook asielzoekerscentra zijn belangrijke plaatsen.

Hier ontstaan ook veel problemen rond de opvoeding. Dit stelt wel speciale eisen aan het informatiemateriaal. Betrokkenheid van ouders uit deze centra bij de ontwikkeling daarvan is daarom belangrijk.

Via Internet moeten ouders, verzorgers en beroepskrachten advies en informatie over de opvoeding kunnen inwinnen, zoals nu al via de opvoedtelefoon mogelijk is. Dit vereist een zorgvuldige voorbereiding waarop wij in hoofdstuk 6 nader ingaan. In 2003 willen wij niettemin belangrijke stappen in deze richting zetten.

Een actieve en gerichte benadering van risicogezinnen is nodig, omdat zij vaak met de grootste opvoedproblemen kampen en het minst gebruikmaken van voorzieningen. Deze gezinnen hebben vaak baat bij een meer *intensieve vorm van opvoedingsondersteuning*. Wij vragen Jeugdzorg Drenthe om dit aanbod verder te ontwikkelen, waarbij de deskundigheid van gezinsgerichte methodieken zoals Hulp aan Huis de basis kan vormen. In de loop van 2003 willen wij een of meer experimenten starten.

In ons vorige actieprogramma hebben wij al aandacht geschonken aan de methodiek *Eigenkracht Conferenties* waarbij het eigen netwerk (familie en vrienden) een actieve rol speelt. Wij hebben toen met een financiële bijdrage een viertal tweearige experimenten mogelijk gemaakt: buitenschoolse opvang (BSO+), Echt Recht/Samen herstellen, Netwerkleegzorg, Eigen kracht/Samen beslissen.

Het laatste experiment richt zich op gezinnen met ernstige problemen; zorg op indicatie is dan al aan de orde. Onderdeel van dit experiment is een nieuwe variant met als doel de methodiek al eerder in te zetten bij gezinnen die met beginnende problemen kampen. Het is de opzet om dit experiment te koppelen aan een van de Toegangen, bijvoorbeeld in Meppel. De nieuwe variant is halverwege 2002 van start gegaan. Dit experiment kan van groot belang zijn voor het versterken van hulp in de eigen omgeving. Wij vragen Jeugdzorg Drenthe te onderzoeken of bij dit experiment jonge leeftijdgenoten uit het netwerk een rol kunnen spelen. Het belang van contact met leeftijdgenoten is een van de punten die wij van het project De Ideeënfabriek hebben geleerd.

De overige projecten zijn volgens afspraak in 2001 van start gegaan en lopen af in 2003. In ons volgende actieprogramma zullen wij de experimenten evalueren.

Ons Beleidskader Jeugdzorg geeft al aan dat het versterken van *de relatie tussen onderwijs en jeugdzorg* ontzettend belangrijk is om problemen te kunnen voorkomen of al in een vroeg stadium aan te kunnen pakken. Ook willen wij voortijdig schoolverlaten voorkomen. Op dit gebied bestaan al veel goede initiatieven en waardevolle projecten, zoals ook in ons vorige actieprogramma is te lezen. Veel instellingen zijn hierbij betrokken. Aan sommige vernieuwende projecten met een voorbeeldfunctie dragen wij financieel bij. De actiepunten die wij in ons Actieprogramma 2002 op dit beleidsterrein hebben geformuleerd zijn in uitvoering genomen.

Zo kennen wij voor de basisschool onder andere het hiervoor al genoemde project BSO+ waarvan wij hoge verwachtingen hebben. Het project "Wat je zegt..." van de GGD en GGZ Drenthe is dit jaar afgesloten. Aan dit project, dat zich richt op het vergroten van sociale vaardigheden en weerbaarheid, hebben inmiddels meer dan 60 scholen meegedaan. Een van de doelen is dat sociale vaardigheden en weerbaarheid structureel aandacht krijgen in het gemeentelijk jeugdbeleid. Ook voor het voortgezet onderwijs bestaan waardevolle samenwerkingsprojecten zoals de Daghulp Oudere Jeugd en Centrale Opvang van Jeugdzorg Drenthe waarbij de Van der Reeschool is betrokken.

Verder besteedt vooral de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) veel aandacht aan voortijdig schoolverlaten, bestaan er zorgteams op scholen en is de Brede School of Vensterschool in opmars.

Belangrijk is ook het op ons verzoek geschreven Stappenplan "Maatjes worden...!" van STAMM. Dit stappenplan bevat de uitwerking van vier aanbevelingen die uit een eerder onderzoeksrapport naar voren zijn gekomen. Belangrijke punten hieruit zijn: betere informatie met behulp van een sociale kaart preventie, concrete voorstellen voor meer afstemming, het voorkomen van breuklijnen bij de overgang naar de basisschool en naar het voortgezet onderwijs en het uitvoeren van een pilot-mentorprogramma om doorstroming naar vervolgonderwijs of werk te bevorderen. Het stappenplan geeft ook aan welke instanties als trekker verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de verschillende stappen.

Wij noemen hier ook de rol van scholen voor speciaal onderwijs (cluster 4), de Van der Reeschool en de Ruige Veld school. Deze hebben als belangrijke taak gekregen het regulier onderwijs te ondersteunen bij de begeleiding van kinderen met ernstige problemen.

Om een goed beeld te krijgen van *knelpunten in de relatie tussen onderwijs en jeugdzorg* hebben wij zelf onlangs ook een aantal gesprekken gevoerd met scholen voor voortgezet onderwijs. Daaruit kwam onder meer naar voren: de behoefte aan een samenhangend aanbod voor de jeugdige, terugkoppeling naar aanmelding bij jeugdzorg ontbreekt vaak, het aanbod van opvangvoorzieningen is onduidelijk, samenwerking met de Toegang en bereikbaarheid laat soms te wensen over en afstemming schoolmaatschappelijk werk en de Toegang moet beter. In ons beleid rond de Toegangen komt de aanpak van een aantal knelpunten terug. Andere genoemde punten moeten meer aandacht krijgen, bijvoorbeeld door middel van het stappenplan van STAMM.

Rond de samenwerking tussen school en jeugdzorg zijn erg veel instellingen betrokken. Daarnaast bestaan bijna even zovele initiatieven en projecten. Dat maakt de relatie tussen school en jeugdzorg erg onoverzichtelijk. Zonder afbreuk te willen doen aan al die goede initiatieven willen wij toe naar meer structurele samenwerkingsvormen die een stevige basis hebben. Ook de beide Drentse werkconferenties (basisonderwijs en voortgezet onderwijs) in het najaar van 2002 moeten hiervoor bouwstenen leveren. De voorbereiding van de werkconferenties, die in elke provincie plaatsvinden, is in handen van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW). Ze werken daarbij nauw samen met andere betrokken partners in een regionale voorbereidingsgroep. De werkconferenties informeren de deelnemers over actuele ontwikkelingen in het onderwijs en de jeugdzorg. De opzet is verder dat een gemeenschappelijke visie op samenwerking gaat ontstaan. De actuele stand van zaken in de provincie vormt hiervoor het uitgangspunt. Dit moet uiteindelijk leiden tot concrete aanzetten voor structurele samenwerking. Deze zullen wij bij de ontwikkeling van ons beleid betrekken.

Naar verwachting zal per 1 januari 2003 een vernieuwde Wet op de collectieve preventie volksgezondheid in werking treden. Onderdeel hiervan vormt de invoering van een *basispakket voor de jeugdgezondheidszorg van 0 tot 19 jaar*. Dit leidt tot een uniforme manier van werken waarin nadrukkelijk ruimte bestaat om in te spelen op regionale en lokale behoeften. Deze ontwikkeling houdt ook in dat gemeenten de regie gaan voeren over de totale Jeugdgezondheidszorg, dus inclusief de doelgroep tot 4 jaar onder verantwoordelijkheid van Icare. Voor gemeenten brengt dat de verplichting mee om elke 4 jaar een nota gezondheidsbeleid uit te brengen.

Van belang is ook dat de GGD'en in Drenthe per 1 juli 2002 zijn gefuseerd tot een provinciale GGD Drenthe.

Wij juichen deze ontwikkelingen toe, omdat ze nieuwe kansen bieden op nauwere samenwerking. Met gemeenten, Icare en jeugdzorg willen wij de komende periode dan ook gaan overleggen over de meerwaarde die *consultatiebureaus* ook op andere terreinen kunnen hebben. Vanuit ons beleid willen wij de consultatiebureaus in relatie met de Toegangen een belangrijke rol laten spelen bij het signaleren van problemen of dreigende problemen. Ook zouden ze op het gebied van advies en informatie nog meer kunnen gaan betekenen.

Wij zetten ons ervoor in om in de loop van 2003 een of meer experimenten van start te laten gaan, afhankelijk van de bereidheid van betrokken partijen om daaraan mee te werken.

Actiepunten 2003

1. Voor de vestiging van decentrale JIP's stellen wij € 7.000,- beschikbaar.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe, gemeenten, onderwijs en jeugdinstanties
2. Voor de uitbreiding van het DScJID met 24 uur stellen wij eenmalig € 32.000,- beschikbaar, vooruitlopend op het voornemen van Jeugdzorg Drenthe om voor onder meer het DScJID een steviger basis te realiseren.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe
3. Voor de ontwikkeling en vestiging van OIP's stellen wij € 7.000,- beschikbaar.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe en gemeenten
4. Jeugdzorg Drenthe ontwikkelt een vorm van intensieve opvoedingsondersteuning. Het betreft een vorm van gespecialiseerde vrij toegankelijke zorg, gebaseerd op bestaande gezinsgerichte methodieken.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie, gemeenten, WOJD en lokale instellingen
5. Een experiment gaat van start dat zich richt op het vroegtijdig inzetten van de methodiek Eigenkracht conferenties in gezinnen met beginnende problemen.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie, gemeenten en de Toegang
6. De relatie tussen onderwijs en jeugdzorg moet verdere versterking krijgen. Concrete plannen zijn in voorbereiding.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: WOJD, provincie, gemeenten en onderwijsinstellingen
7. Wij zetten ons in voor de uitvoering van een of meer experimenten waarin consultatiebureaus een taak krijgen op het gebied van signaleren, adviseren en informeren.
 - Initiatief: Icare
 - Andere betrokkenen: Toegangen, gemeenten en provincie

4. TOEGANG TOT JEUGDZORG

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat de zes Toegangen een centrale plaats krijgen in het gemeentelijk beleid.

Zo kunnen zij beter netwerken rondom jeugdigen ondersteunen, preventieve activiteiten coördineren en een schakel vormen tot vervolghulp."

Stand van zaken

De Toegangen moeten de spin zijn in het web van activiteiten en voorzieningen rond de jeugdigen. Daarvoor is nodig dat ze zijn *ingebod in het lokaal jeugdbeleid*. Een aantal gemeenten heeft inmiddels samenhangend jeugdbeleid ontwikkeld, zoals Meppel, Emmen en Coevorden. Waar nodig hebben wij daarbij ondersteuning verleend, zoals ook in de BANS-afspraken rond jeugd tussen Rijk, gemeenten en provincies is overeengekomen.

De gemeente Noordenveld heeft een plan van aanpak vastgesteld waarin een visie op jeugdbeleid is geformuleerd. Dit plan is een belangrijke stap op weg naar samenhangend jeugdbeleid en krijgt een eerste uitwerking in 2002. Onderdeel daarvan is een project om de regie over de Toegang daadwerkelijk inhoud te geven. Dit project kan als pilot op dit punt een belangrijke voorbeeldfunctie voor andere gemeenten hebben. Om die reden zijn wij bereid geweest hiervoor een eenmalige bijdrage beschikbaar te stellen, als de gemeente Noordenveld bereid is eenzelfde bijdrage te leveren. Dit past ook in de afspraken van BANS.

Met de gemeente Emmen en betrokken organisaties zijn wij in overleg om ook in die gemeente te experimenteren met de regiefunctie.

Verder voeren wij gesprekken met een aantal andere gemeenten over de ontwikkeling van lokaal jeugdbeleid en de plaats van de Toegangen daarin. Samenwerking met STAMM is nodig om de relatie tussen lokaal jeugdbeleid en de Toegang verder te verbeteren. Het gaat daarbij onder meer om het beter in beeld krijgen van het lokale aanbod en om het versterken van dat aanbod door jeugdzorg.

De Toegangen moeten de vele *lokale activiteiten die rond preventie plaatsvinden gaan coördineren*. De GGD speelt hierin een belangrijke rol. Zij staan aan de wieg van de Preventie Coördinatiepunten (PCP's) in Emmen en Coevorden die onderdeel vormen van de Toegang. Ook in andere Toegangen is de voorbereiding van PCP's in volle gang, waarbij de invulling kan verschillen.

Coördinatie van lokale preventie is nodig om overlappingsen van activiteiten te voorkomen. Ook ontstaat zo beter zicht op al deze verschillende waardevolle activiteiten waardoor gaten in het preventieaanbod beter in beeld komen. De Toegangen kunnen deze rol alleen goed vervullen als betrokken instellingen daaraan mee willen werken. Het gaat dan vooral om lokale welzijnsinstellingen, onderwijs, CAD, GGZ Bureau Preventie, Icare, AMW, GGD en andere. De gemeenten kunnen met behulp van hun jeugdbeleid daaraan sturing geven.

Preventie bevindt zich op het snijvlak van gemeentelijk en provinciaal beleid. Daarin speelt mee dat de grens tussen preventie en hulpverlening niet altijd even scherp is aan te geven. Goede samenwerking tussen gemeenten en provincie is daarom nodig. Een goed voorbeeld van die samenwerking is de financiering van het leefstijlonderzoek door de GGD. Uitbreiding van dit

onderzoek naar de leeftijdsgroep 18 tot 23 jaar is door beide overheden gezamenlijk gefinancierd. Hiermee is dit actiepunt uit het Actieprogramma jeugdzorg 2002 uitgevoerd.

Op provinciaal niveau is ook samenwerking op het gebied van preventie noodzakelijk. Het gaat om afstemming van bovenprovinciale activiteiten en de ontwikkeling van nieuwe activiteiten waaraan behoefte bestaat. Dit is een belangrijke taak van het preventieoverleg van de WOJD waaraan betrokken provinciale instellingen deelnemen. Onze voorkeur gaat ernaar uit dat preventie op provinciaal niveau een eigen plek krijgt binnen het nieuwe BJZ. Van daaruit kan het BJZ de Toegangen op het gebied van preventie ondersteunen.

Wij moeten de straat op als wij kinderen en jongeren willen bereiken. De nieuwe conceptwet vertaalt dit door aan te geven dat jeugdzorg voorliggende voorzieningen moet ondersteunen. In ons beleid moeten de Toegangen hierin een centrale rol gaan spelen. Dat betekent niet dat deze ondersteuning in alle gevallen door de Toegangen zelf moet plaatsvinden. Wel moeten de Toegangen zorgen voor een goede afstemming van deze activiteiten en hierop aansluiten als aanvullende hulp of ondersteuning nodig is.

Waar mogelijk zullen wij een bijdrage leveren aan ondersteunende activiteiten van jeugdzorg. Voorbeelden hiervan zijn het eerdergenoemde project BSO+, het experiment volgens de methodiek van de Eigenkracht Conferenties, verschillende activiteiten rond opvoedingsondersteuning en de inspanningen om de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg te verbeteren. Belangrijk hierbij zijn ook de activiteiten op het gebied van veiligheid. In de afgelopen periode hebben wij hieraan verschillende bijdragen geleverd, zoals aan het project Help vandalisme afbreken en aan het pilotproject Echt Recht/Samen herstellen. Daarmee zijn de actiepunten uit het Actieprogramma jeugdzorg 2002 voor dit onderdeel tot uitvoering gebracht. Ook nemen wij deel aan het Beleidsplatform Jeugdcriminaliteit dat zich beraadt op zijn toekomstige rol. De mogelijkheden van Halt (onderdeel Jeugdzorg Drenthe) zijn vergroot: afdoening is nu ook mogelijk bij relatief kleine delicten als overtredingen van de leerplichtwet, huisvredebreuk, eenvoudige mishandeling, joyriding en opgeven valse naam.

De voortgang van het project Echt Recht/Samen herstellen vraagt apart aandacht. Het organiseren van bijeenkomsten waarin onder meer daders en slachtoffers met elkaar in gesprek gaan, heeft een preventieve werking. Strafrechtelijke vervolging hoeft daardoor vaak niet plaats te vinden. In de praktijk blijkt dit project succesvol te zijn. Na twee jaar (2004) stopt de financiering van het Ministerie van Justitie; verlenging met nog eens twee jaar blijkt nodig te zijn. Dat is alleen mogelijk als wij ook een aanvullende bijdrage leveren. Wij zijn daartoe bereid als het Ministerie van Justitie daadwerkelijk aanvullend financiert.

Voor alle vorengenoemde activiteiten geldt nadrukkelijk dat afstemming met de werkzaamheden van de Toegangen moet gaan plaatsvinden.

Versterking van de Toegangen is nodig om de nieuwe rol waar te kunnen maken.

Een belangrijke bijdrage hieraan levert een verandering in de organisatiestructuur. De omvangrijke en logge beleidsgroepen zijn vervangen door relatief kleine managementoverleggen die de aansturing verzorgen. Deze bestaan uit managers van de instellingen die in de Toegangen samenwerken. Verder bestaan er consultgroepen waarin alle betrokkenen, waaronder gemeente en provincie, een plaats hebben gekregen. Deze houden zich bezig met beleidsontwikkeling en advisering. Ook moeten ze de samenwerking tussen partners versterken. De positieve effecten zijn nu al merkbaar in een slagvaardiger optreden van de Toegangen en een betere communicatie.

Versterking van de Toegangen is nodig met lokale voorzieningen als GGD, met de Raad voor de Kinderbescherming en met functies vanuit het nieuwe BJZ zoals jeugdbescherming. In sommige Toegangen is dat al het geval. De inzet van formatie vanuit de Raad voor de Kinderbescherming in de Toegangen is erg beperkt. Hierover vindt op landelijk niveau overleg plaats.

Voor de aansluiting tussen jeugdzorg en lokale voorzieningen is het belangrijk dat STAMM betrokken blijft bij de ontwikkeling van de Toegangen.

De aansluiting tussen Toegangen en het BJZ, die zo belangrijk is voor een goede doorstroming, krijgt vorm in de opzet van de netwerkorganisatie.

Wachtlijsten in en voor de Toegangen moeten wij zoveel mogelijk voorkomen. Dit punt krijgt apart aandacht in dit actieprogramma.

Vernieuwende activiteiten, zoals het gebruik van Internet en versterking consultatiebureaus, breiden de hulpverleningsmogelijkheden van de Toegangen uit. Dit geldt ook voor een aanbod om knelpunten rond omgangsregelingen bij echtscheidingen op te lossen. Toegangen krijgen hiermee steeds vaker te maken. Nadere uitwerking moet nog plaatsvinden.

Ten slotte levert een nauwere samenwerking met lokale voorzieningen naar verwachting meer ruimte op voor de Toegangen om hulp, preventie en ondersteuning van voorliggende voorzieningen uit te kunnen voeren. Voorwaarde daarbij is dat gemeenten bereid zijn in hun lokaal jeugdbeleid hiermee rekening te houden.

De actiepunten uit het Actieprogramma 2002 die met bovengenoemde punten te maken hebben zijn allemaal uitgevoerd.

Aparte aandacht vragen wij nog voor de Kindertelefoon. In wezen is deze voorziening ook een belangrijke toegang tot jeugdzorg met een lage drempel en een groot bereik. De indeling van de KPN leidt ertoe dat jeugdigen in Drenthe te maken hebben met twee Kindertelefoons: Zwolle voor de bellers uit Zuid-Drenthe en Groningen voor de overige bellers uit onze provincie.

Wij willen de komende periode onderzoeken of Drenthe kan gaan beschikken over een eigen Kindertelefoon. Vaak is het namelijk nodig om de jeugdige bellers informatie te geven over voorzieningen in hun woonomgeving. Ook advies over hulpverleningsmogelijkheden is vaak aan de orde. Dit kan het beste plaatsvinden door mensen die goed op de hoogte zijn van de specifieke provinciale situatie.

Actiepunten 2003

1. Waar mogelijk zullen wij gemeenten ondersteunen bij de ontwikkeling van lokaal jeugdbeleid in relatie tot de Toegangen tot jeugdzorg.
 - Initiatief: provincie Drenthe
 - Andere betrokkenen: gemeenten, STAMM en overige lokale instellingen
2. De Toegangen moeten lokale activiteiten rond preventie coördineren.
 - Initiatief: GGD en Toegangen
 - Andere betrokkenen: gemeenten, provincie, onderwijs en overige instellingen
3. Waar mogelijk leveren wij een bijdrage aan activiteiten van jeugdzorg die voorliggende voorzieningen ondersteunen, zoals aan het project Echt Recht/Samen herstellen. De Toegangen moeten hierop aansluiten.
 - Initiatief: BJZ Drenthe
 - Andere betrokkenen: lokale voorzieningen
4. Waar mogelijk dragen wij bij aan vernieuwende activiteiten die de mogelijkheden van de Toegangen versterken.
 - Initiatief: Jeugdzorginstellingen
 - Andere betrokkenen: gemeenten en overige instellingen

5. Wij onderzoeken de mogelijkheid om een Drentse kindertelefoon te realiseren.

- Initiatief: provincie
- Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe en overige instellingen

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat in alle landelijke gebieden decentrale toegangen van de grond komen, zodat voor de hele provincie een dekkend netwerk van Toegangen jeugdzorg ontstaat."

Stand van zaken

Uitbreiding van het *project Aa en Hunze* naar de hele gemeente en inhoudelijke vernieuwing heeft vorm gekregen in een vervolgproject van twee jaar (tot 1 januari 2004). Wij hebben hiervoor een eenmalige bijdrage verstrekt, zoals in het Actieprogramma 2002 is aangegeven. De gemeente Aa en Hunze heeft hetzelfde gedaan en daarbij aangegeven het project structureel te willen ondersteunen als de eindevaluatie positief uitvalt. Dat geldt ook voor ons. Hiermee is dit actiepunt uit het Actieprogramma Jeugdzorg 2002 uitgevoerd.

Het vervolgproject laat een positieve ontwikkeling zien. Er is een sluitend netwerk ontstaan van lokale voorzieningen waarvan ook Jeugdzorg Drenthe deel uitmaakt. Het is een goed voorbeeld van ondersteuning door jeugdzorg van voorliggende voorzieningen. Andere projecten kunnen hiermee hun voordeel doen.

Inmiddels is vanuit andere gemeenten in plattelandsgebieden steeds meer belangstelling ontstaan voor deze decentrale toegangen. Wij zijn daarover in gesprek. Hierbij willen wij onder andere ook STAMM betrekken. Ook in deze gebieden willen wij vernieuwende projecten in de vorm van decentrale toegangen mogelijk maken. Het is belangrijk hierbij gebruik te maken van de ervaringen in Aa en Hunze waarbij nieuwe projecten niettemin een eigen inkleuring kunnen krijgen. Voorwaarde voor een provinciale bijdrage is dat betrokken gemeenten bereid zijn om net als de gemeente Aa en Hunze een vergelijkbare inspanning te leveren.

Wij zijn met Jeugdzorg Drenthe in overleg om binnen de bestaande ruimte mogelijkheden te scheppen voor uitbreiding van de decentrale toegangen.

Actiepunt 2003

In plattelandsgebieden moeten meer decentrale toegangen tot jeugdzorg van de grond komen. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning van provincie en betrokken gemeenten.

- Initiatief: gemeenten en provincie
- Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe, STAMM en overige instellingen

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat het BJZ vorm krijgt als niet vrijblijvende netwerkorganisatie waarvan een onafhankelijke stichting deel uitmaakt.

Zo moet meer samenhang ontstaan binnen het brede jeugdzorgterrein en is een goede toegang tot zorg op indicatie gegarandeerd."

Stand van zaken

De projectorganisatie BJZ Drenthe is begonnen met de *voorbereiding van de netwerkorganisatie*. Op hoofdlijnen bestaat hierover overeenstemming met de provincie. De netwerkorganisatie bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties: Jeugdzorg Drenthe, GGZ Drenthe, Accare en SPD Drenthe. Een interim-projectleider ondersteunt de projectorganisatie.

Deze ontwikkeling brengt geen extra kosten voor de provincie met zich mee. De netwerkorganisatie gaat de toegang tot zorg op indicatie vormen.

De functies van het nieuwe BJZ zijn: aanmelding, screening, diagnostiek, indicatie, zorgtoewijzing, casemanagement, voogdij en ondertoezichtstelling, jeugdreclassering, AMK, consultatie en deskundigheidsbevordering en ambulante hulp. Deze functies zijn ook zo benoemd in de nieuwe conceptwet.

Om een beeld te geven van de omvang van het nieuwe BJZ: de deelnemende organisaties zetten voor het uitvoerend werk dat aan deze functies is verbonden op dit moment gezamenlijk ruim zestig formatieplaatsen in. Hierin hebben wij de huidige formatie van Jeugdzorg Drenthe in de toegangen niet meegenomen.

Het AMK krijgt een apart te onderscheiden positie in het BJZ, zodat naar buiten toe een helder en herkenbaar profiel blijft bestaan. Het ZTO gaat in zijn geheel deel uitmaken van het BJZ. De door SPD Drenthe in te brengen functies vallen niet onder het bereik van de nieuwe conceptwet. Maar puur op basis van de inhoudelijke meerwaarde wil de SPD hieraan toch meewerken. Op dit punt gaat de Drenthe aanpak dus verder dan de nieuwe conceptwet.

De deelnemende instellingen gaan wanneer dat nodig is een nieuwe *onafhankelijke stichting Bureau Jeugdzorg Drenthe* oprichten. Deze stichting staat onder leiding van een Raad van Toezicht en een directeur. Verder maken hiervan een intersectoraal projectleider, secretariaat en het ZTO deel uit. Hiermee is de onafhankelijkheid van het ZTO gegarandeerd. Een raad van advies staat het BJZ bij. De stichting ontvangt ook de subsidiegelden die nu rechtstreeks naar de deelnemende instellingen gaan. Dit model is een uitwerking van het model dat wij in ons Actieprogramma 2002 al hadden geformuleerd.

De stichting Bureau Jeugdzorg Drenthe sluit *niet-vrijblijvende samenwerkingsovereenkomsten* met de deelnemende organisaties. Deze gaan onder meer over: de inhoud van de uit te voeren functies, de omvang van de functies, de aansturing van medewerkers, kostprijzen van de functies en het afleggen van verantwoording.

De deelnemende organisaties hebben een gedetailleerd stappenplan opgesteld. Belangrijke stappen zijn: opstellen beleidsplan, voorbereiden stichting, zo nodig oprichten van een stichting en sluiten van samenwerkingsovereenkomsten.

Een ingrijpende operatie als de vorming van een netwerkorganisatie vereist een zorgvuldige voorbereiding, waaronder overleg met de overige financiers: het Zorgkantoor en het Ministerie van Justitie. Wij vinden het belangrijk dat in 2003 in ieder geval een beleidsplan is opgesteld en de voorbereiding van een onafhankelijk stichting ter hand is genomen. Per 1 januari 2004 kan dan het BJZ Drenthe daadwerkelijk van start gaan.

De casemanager krijgt een centrale plaats in het nieuwe BJZ. Voor de cliënt is hij of zij het belangrijkste aanspreekpunt. De casemanager bewaakt het hulpverleningsproces en is daarmee verantwoordelijk voor de hulp die aan de cliënt is toegewezen.

Het ligt in de aard van deze functie dat de casemanager als een soort vertrouwenspersoon voor de jeugdige gaat fungeren. Dat maakt het zinvol om te onderzoeken of ook iemand uit het netwerk van de jeugdige deze functie kan gaan vervullen. Dit past goed in ons beleid en ook in dat van Jeugdzorg Drenthe om familie en vrienden meer in te schakelen bij de hulpverlening.

Wij zullen Jeugdzorg Drenthe daarom vragen op dit terrein een experiment voor te bereiden dat in 2003 van start kan gaan.

Actiepunten 2003

1. De deelnemende organisaties ontwikkelen een BJZ Drenthe als netwerkorganisatie. In 2003 is in ieder geval een beleidsplan opgesteld en zo nodig is de voorbereiding van een onafhankelijke stichting gestart.
 - Initiatief: stuurgroep BJZ
 - Andere betrokkenen: provincie en deelnemende organisaties

2. Er gaat een experiment van start waarbij de functie casemanager ingevuld is door personen uit het netwerk van de jeugdige cliënt.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: BJZ en provincie

5. KINDERMISHANDELING

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat minder kinderen het slachtoffer worden van mishandeling. Daarvoor is een herkenbaar en bekend AMK nodig. Ook moeten meer en betere mogelijkheden komen voor melding, advies, hulp en preventie."

Stand van zaken

Het aantal meldingen bij het AMK en verzoeken om advies nemen nog elk jaar toe. In 2001 zijn er ruim 700 contacten geweest. Om wachtlijsten zoveel mogelijk te voorkomen hebben wij ook steeds meer financiële ruimte geboden. Zo is de formatie in 2002 opnieuw structureel uitgebreid met 0,65 fte, zoals in het Actieprogramma 2002 als actiepunten is opgenomen. De kosten hiervan komen ten laste van de intensiveringmiddelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld. De landelijke financiële normering voor AMK's is een knelpunt voor het Drentse AMK. Om die reden heeft de directie van Jeugdzorg Drenthe in 2002 een intern onderzoek gestart. Het doel hiervan is om nog efficiënter te kunnen werken en de doorstroming naar hulpverlening soepeler te laten verlopen. Dit onderzoek heeft een aantal interne maatregelen opgeleverd. Verder gaat het AMK organisatorisch deel uitmaken van het BJJ Drenthe. Dit maakt doelmatiger functioneren mogelijk. Wij gaan ervan uit dat hiermee een *gezonde en stevige basis voor het AMK* is gelegd waarmee BJJ Drenthe schommelingen in het aantal meldingen kan opvangen.

De aanpak van kindermishandeling vereist ook een aantal *vernieuwingen*. Uit De Ideeënfabriek kwam de behoefte aan een vertrouwenspersoon naar voren. Jongeren vinden het vaak moeilijk om kindermishandeling te melden, vooral als het zich in hun directe omgeving afspeelt. Een vertrouwenspersoon biedt jongeren de mogelijkheid om hierover te praten en naar oplossingen te zoeken zonder dat meteen een melding aan de orde is. Wij vragen het AMK om de mogelijkheid van een vertrouwenspersoon te onderzoeken. Dit onderzoek leidt eventueel tot concrete voorstellen voor een experiment.

Kindermishandeling is zo'n ernstige zaak dat de drempel tot melding of een vraag om advies zo laag mogelijk moet zijn. De huidige praktijk waarin een melding niet in alle gevallen anoniem kan plaatsvinden en waarin ook geen verplichting tot melding bestaat vinden wij onbevredigend. Wij willen met de rijksoverheid in overleg om de mogelijkheden voor aanscherping van de regelgeving te onderzoeken.

Melding of advies via Internet verlaagt ook de drempel naar het AMK. Wij verwachten dat vooral jeugdigen hiervan gebruik zullen maken. Internet biedt ook de mogelijkheid om vertrouwelijk over kindermishandeling van gedachten te wisselen, om contact te leggen met lotgenoten, om ervaringen te delen en om goede informatie te bieden. Hier en daar bestaan bezwaren tegen het gebruik van Internet, omdat het aantal valse meldingen toe zou kunnen nemen. Wij delen deze bezwaren niet. Beroepskrachten van het AMK beschikken veelal over voldoende ervaring en deskundigheid om hiermee goed om te kunnen gaan. Bovendien: wij schaffen het landelijk alarmnummer 112 ook niet af omdat er zoveel valse meldingen zijn. Het gebruik van Internet bij kindermishandeling nemen wij mee bij de brede ontwikkeling van Internet voor de jeugdzorg.

In ons vorige actieprogramma hebben wij al aangegeven dat wij de landelijke *publiekscampagne over kindermishandeling* willen ondersteunen. In Interprovinciaal Overleg(IPO)-verband zijn hierover inmiddels afspraken gemaakt. Alle provincies zijn bereid hieraan mee te werken. Ook op landelijk niveau zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld. Begeleiding en de ontwikkeling van materiaal vindt plaats door het NIZW.

De uitvoering van de campagne in Drenthe willen wij een eigen inkleuring geven. De voorbereidingen zijn al van start gegaan, zodat uitvoering in 2003 kan plaatsvinden. Wij vinden het belangrijk dat de campagne zo vorm krijgt dat deze ook kinderen en jongeren bereikt. Naar verwachting zullen de kosten voor onze provincie rond € 40.000,- gaan bedragen. Dat is lager dan in ons vorige actieprogramma is geraamd. Wij zijn bereid deze middelen te reserveren. Daadwerkelijke financiering vindt plaats aan de hand van een onderbouwde begroting.

De campagne kan heel goed tot een forse toename van het aantal meldingen leiden. Nieuwe wachtlijsten mogen niet ontstaan. In hoofdstuk 8 Wachtlijsten komen wij op dit punt terug.

Het AMK maakt al langere tijd gebruik van de deskundigheid van het *Diagnostisch Centrum Seksueel Misbruik van Kinderen*. Het blijkt een belangrijke voorziening te zijn die onmisbaar is voor de hulpverlening aan kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik. De financiering van dit centrum is al jaren een probleem. Omdat een structurele basis ontbrak hebben de drie noordelijke provincies tot nu toe steeds aanvullend gefinancierd. Ook voor 2002 hebben wij weer een bedrag van ruim € 18.000,- beschikbaar gesteld, zoals in ons vorige actieprogramma is te lezen.

In de afgelopen periode hebben alle partners zich ingespannen om structurele financiering te vinden. Op dit moment ligt een verzoek tot structurele financiering bij het Rijk. Hierop is nog geen reactie ontvangen. Bij een afwijzend antwoord moeten de drie noordelijke provincies zich beraden over de toekomst van het Diagnostisch Centrum. Wij vinden in ieder geval dat de daar aanwezige deskundigheid niet verloren mag gaan voor ons AMK. Daarom zoeken wij met betrokken partijen naar alternatieven om die deskundigheid op een andere wijze een plaats te geven. Hiervoor reserveren wij een bedrag van € 20.000,-.

Het project Aanpak kindermishandeling in Drenthe behelst een *samenhangende aanpak van kindermishandeling* waarvan preventie een belangrijk onderdeel vormt. In de loop van 2002 loopt dit project af. De eindevaluatie zal ons inzicht bieden in de resultaten en het vervolg. De voortgangsrapportage van het project laat in ieder geval een positief beeld zien. Veel instellingen maken bijvoorbeeld gebruik van het aanbod voor scholing, voorlichting en deskundigheidsbevordering. Het AMK ondersteunt instellingen bij het vormgeven van een protocol dat aangeeft hoe te handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling.

De website www.kindermishandelingdrenthe.nl is klaar. Deze site geeft uitsluitend informatie over het aanbod van het AMK en de verdere mogelijkheden voor hulpverlening. Plannen zijn in voorbereiding om een pool van casemanagers te trainen in het omgaan met problemen rond kindermishandeling. Er is een draaiboek totstandgekomen voor een samenhangende aanpak van grootschalige zedenzaken in Drenthe.

Hiermee is ook dit actiepunt uit ons Actieprogramma jeugdzorg 2002 uitgevoerd.

Ten slotte is het onderzoek van belang dat de WOJD (DOJ) voorbereidt naar effecten en werkwijze van het AMK. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen waardevolle bouwstenen opleveren om de kwaliteit van het AMK verder te verbeteren. Wij vragen de WOJD dit onderzoek zo snel mogelijk van start te laten gaan.

Actiepunten 2003

1. Jeugdzorg Drenthe onderzoekt mogelijkheid van een experiment vertrouwenspersoon kindermishandeling.
 - Initiatief: AMK en jongeren
 - Andere betrokkenen: provincie

2. Wij gaan in overleg met de rijksoverheid om een aanscherping van de regelgeving rond de melding van kindermishandeling te onderzoeken.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: AMK en Rijk

3. Wij reserveren een bedrag van € 40.000,- voor de in onze provincie te houden publieks-campagne.
 - Initiatief: AMK
 - Andere betrokkenen: provincie en NIZW

4. Wij onderzoeken de mogelijkheden om de deskundigheid van het Diagnostisch Centrum Seksueel Misbruik van Kinderen voor het AMK beschikbaar te houden. Hiervoor reserveren wij een bedrag van € 20.000,-.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: AMK, Friesland en Groningen en Rijk

5. De resultaten van het project Aanpak kindermishandeling krijgt bij een positieve evaluatie een structureel karakter.
 - Initiatief: AMK
 - Andere betrokkenen: provincie en overige instellingen

6. De WOJD voert onderzoek uit naar effecten en werkwijze van het AMK Drenthe.
 - Initiatief: WOJD, AMK
 - Andere betrokkenen: provincie

6. INTERNET

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat Internet als volwaardige hulpvariant, informatievoorziening en communicatiemiddel een plaats krijgt in de Drentse jeugdzorg."

Stand van zaken

Samen met de WOJD werken wij, zoals al aangegeven, aan de uitvoering van het visiedocument van de WOJD "ICT-strategie Drentse jeugdzorg". De ambities zijn hoog. Uiterlijk in 2006, het laatste jaar van ons Beleidskader jeugdzorg, is optimaal gebruik van ICT in alle geledingen van de jeugdzorg gemeengoed.

In de interne bedrijfsvoering is ICT naast administratieve toepassingen belangrijk voor registratie, dossiervorming, rapportages, uitwisseling van informatie, deskundigheidsbevordering en dergelijke. Deze toepassingen ondersteunen het hulpverleningsproces en leveren ons de gevraagde beleidsinformatie op. Dit onderdeel hebben wij in hoofdstuk 2 al aan de orde gesteld. Dit hoofdstuk gaat over de *toepassing van ICT- Internet - voor direct contact met de cliënt*. Sleutelwoorden zijn: participatie, informatie en hulpverlening.

Op dit moment werkt de WOJD in overleg met ons aan de opstelling van het actieprogramma ICT. Dit programma gaat de verschillende stappen beschrijven die moeten leiden tot uitvoering van het visiedocument. Dat neemt niet weg dat nu al verschillende acties in gang zijn gezet die hierop vooruitlopen. Het is ons streven om al in 2003 concrete resultaten te bereiken, zie hierna.

Dit jaar al gebruiken wij Internet als middel om vooral jongeren tussen 12 en 16 jaar op ons beleidskader en jaarprogramma te laten reageren. Deze vorm van *participatie* is een experiment. De ervaringen die wij hiermee opdoen gebruiken wij om ook andere doelgroepen te bereiken: ouders, verzorgers, kinderen en oudere jeugd. Volgend jaar zullen deze doelgroepen ook via Internet hun inbreng kunnen hebben bij de opstelling van ons Actieprogramma jeugdzorg 2004. Maar ook andere mogelijkheden willen wij een kans geven, bijvoorbeeld door belangrijke thema's uit de jeugdzorg op Internet te zetten en mensen uit te nodigen daarop te reageren. Vanaf het begin betrekken wij de doelgroepen bij de ontwikkeling van Internet, zoals wij in het Beleidskader jeugdzorg al hebben aangegeven. De Stafgroep Automatisering van de provincie speelt hierin een belangrijk rol. Samen met de WOJD hebben wij in 2002 workshops georganiseerd in het provinciehuis. Kinderen, jongeren, ouders, verzorgers, hulpverleners en anderen zijn hiervoor uitgenodigd. Centraal in de workshops stond de stelling: "er is sprake van een goede website jeugdzorg in Drenthe als..." Dit heeft heel veel ideeën en tips opgeleverd waarvan wij dankbaar gebruik zullen maken. Ook bij de verdere ontwikkeling blijven de doelgroepen betrokken. Wij zijn van plan ook cliëntenorganisaties naar hun mening hierover te vragen. Jeugdzorg Drenthe werkt plannen uit om jongereninformatie via Internet aan te bieden. Door middel van een *interactieve website* kunnen jongeren dan ook aangeven aan welke informatie zij behoefte hebben en welke thema's voor hen belangrijk zijn. In de loop van 2003 zal deze website beschikbaar zijn. Deze gaat deel uitmaken van de provinciale website jeugdzorg. Wij vragen Jeugdzorg Drenthe om te onderzoeken of ook andere onderdelen van het aanbod zich lenen voor participatie via Internet, zoals bijvoorbeeld rond thema's die in de pleegzorg spelen.

Internet is een goed middel om *informatie* te verstrekken. Wij maken hiervan al enige tijd gebruik door de Actieprogramma's jeugdzorg en nu ook het Beleidskader jeugdzorg op onze provinciale website te zetten. De WOJD heeft een eigen website met informatie over jeugdzorg die uitbreiding krijgt met een sociale kaart. Hiervoor hebben wij een budget beschikbaar gesteld. Ook het AMK beschikt over een website die informatie geeft over de aanpak van kindermishandeling.

De plannen om jongereninformatie via Internet aan te bieden hebben wij al genoemd. Via een prijsvraag wil Jeugdzorg Drenthe jongeren bij deze plannen betrekken. Maar niet alle informatie zal via Internet beschikbaar komen. Internet moet jongeren ook prikkelen om JIP's te gaan bezoeken. Soms is er namelijk sprake van een vraag achter de vraag waardoor persoonlijk contact heel belangrijk kan zijn.

Wij vinden het belangrijk om ook aan ouders en verzorgers informatie over opvoeding via Internet aan te bieden. De ervaringen met de Opvoedtelefoon wijzen uit dat de behoefte aan informatie groot is. Wij vragen Jeugdzorg Drenthe om hiervoor het initiatief te nemen.

De informatie op vorengenoemde sites moet ook verwijzen naar de hulpverleningsmogelijkheden die in onze provincie voorhanden zijn. Verder is het de bedoeling dat de ontwikkeling van sites in samenwerking met de werkgroep van WOJD en provincie plaatsvindt. Afstemming is namelijk nodig om over enige tijd een samenhangend digitaal pakket aan de inwoners van Drenthe beschikbaar te stellen.

Het meest vernieuwende onderdeel is *hulpverlening via Internet*. Door middel van een groeimodel willen wij dit uiterlijk in 2006 mogelijk hebben gemaakt. Dit vraagt om een zorgvuldige voorbereiding. De Stafgroep Automatisering van de provincie voert als voorbereiding op hulp via Internet een definitiestudie uit. Met behulp hiervan willen wij een eerste pilotproject in de loop van 2003 mogelijk maken. Onze voorkeur gaat daarbij uit naar een internetproject dat mogelijkheden biedt om kindermishandeling te melden, advies te vragen en ook om vertrouwelijk contact te leggen als daaraan behoefte bestaat. Het is belangrijk dat dit project een lage drempel heeft voor jeugdigen.

Wij kiezen voor het thema Kindermishandeling omdat de aanpak daarvan een van de speerpunten van ons beleid is. Bovendien kan het internetproject meeliften met de campagne die in 2003 van start gaat. Op deze manier kan dit project brede bekendheid in onze provincie krijgen. Het is de opzet om via Internet één toegangspoort tot jeugdzorg te maken. Vandaar kunnen gebruikers surfen naar de gewenste sites, bijvoorbeeld gericht op verschillende doelgroepen en op verschillende vormen van dienstverlening: hulp, informatie en participatie. Ook een plek voor het uitwisselen van eigen ervaringen en opvattingen - "lotgenotencontact" - hoort hier bij.

Een succesvolle invoering van Internet in de jeugdzorg is een ingrijpende operatie waarvoor de volle inzet van alle betrokken partijen noodzakelijk is. Veel zaken liggen voor de hand: een zorgvuldige voorbereiding, organisatorische aanpassingen, voortdurend actueel houden van de sites, een publiciteitscampagne, scholing, snel en deskundig reageren op hulpvragen en dergelijke. De komende jaren zullen wij daar met zijn allen hard aan moeten werken.

Ook op financieel gebied moeten wij *flink investeren*. Al is het op dit moment niet mogelijk om een goede raming te maken van de kosten die met deze operatie gemoeid zijn. Dat geldt voor zowel de eenmalige kosten als voor de structurele kosten.

Wij gaan ervan uit dat onze internetprojecten een voorbeeldfunctie kunnen hebben voor andere provincies. Daarom gaan wij in gesprek met het Landelijk Platform Jeugdzorg dat door het Rijk is ingesteld om vernieuwende ontwikkelingen te ondersteunen en te verbreden. Ook verwachten wij dat op den duur inderdieneffecten ontstaan bij grootschaliger toepassing van Internet. Niettemin hebben wij zelf ook een verantwoordelijkheid om voldoende randvoorwaarden te scheppen.

Vooruitlopend op een goed onderbouwde kostenraming voor de komende jaren reserveren wij voor 2003 een incidenteel budget van € 50.000,--. Dit budget is bestemd voor ontwikkelkosten en projectkosten op het gebied van Internet. In het Actieprogramma jeugdzorg 2004 zullen wij de verwachte totaalkosten over meerdere jaren in beeld brengen.

Actiepunten 2003

1. Via Internet geven wij inwoners van Drenthe de mogelijkheid om te reageren op het Actieprogramma jeugdzorg 2004.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: jeugdzorginstellingen en anderen
2. Verschillende doelgroepen krijgen een inbreng bij de ontwikkeling van websites voor jeugdzorg.
 - Initiatief: provincie en WOJD
 - Andere betrokkenen: doelgroepen of cliëntengroepen
3. Jongereninformatie en informatie over opvoeding komen via Internet beschikbaar.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie, WOJD, jongeren, ouders en verzorgers en instellingen
4. Een pilotproject maakt het mogelijk om via Internet kindermishandeling te melden, advies te vragen en een vertrouwenspersoon te raadplegen.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie, WOJD en overige instellingen
5. Wij stellen een eenmalig budget van € 50.000,-- beschikbaar voor ontwikkelkosten en projectkosten op het gebied van Internet.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: WOJD en jeugdzorginstellingen

7. ZORG OP INDICATIE

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat hulp op maat beschikbaar komt voor iedere hulpvrager. Daarvoor moeten jeugdzorgorganisaties flexibele zorgpakketten aanbieden, zo nodig aangevuld met een flexbudget."

Stand van zaken

In de loop van 2002 heeft de WOJD beschrijvingen beschikbaar van de verschillende modules die de bouwstenen vormen van *flexibele zorgpakketten*. Om een indruk te geven van de zorgpakketten die al bestaan of in voorbereiding zijn: Hulp aan Huis Drenthe, programma Wonen, kinderen met ouders met psychiatrische problemen (KOPP)-gezinnen, Psychiatrisch Gezinsgerichte Behandeling Noord-Nederland, programma 0 tot 7-jarigen, jonge delinquenten, onderwijs-jeugdzorg, programma Crisishulp en kindermishandeling. Ook voor zwerfgezinnen, gezinnen met verslaafde ouders en jeugdzorg aan gezinnen van asielzoekers en AMA's zijn zorgpakketten in voorbereiding. Deze laatste pakketten of programma's komen in samenwerking met andere sectoren, zoals verslavingszorg, asielzoekerscentra en maatschappelijke opvang, tot stand. In het volgende actieprogramma geven wij de voortgang van de ombouw naar zorgpakketten aan.

Aan een aantal punten willen wij in 2003 voorrang geven. Deze zijn:

- de beschikbaarheid van een *flexbudget* om in alle gevallen hulp op maat te kunnen bieden. Dit budget is bestemd voor jeugdigen voor wie het bestaand aanbod van zorgpakketten ontoereikend is. In overleg met Jeugdzorg Drenthe, als beheerder van dit budget, zullen wij vaststellen wat de hoogte van dit budget moet zijn.
- Voor het programma Wonen kunnen een of meer *zorgboerderijen* een welkome aanvulling zijn. Op dit moment zijn er in onze provincie twaalf zorgboerderijen die dagopvang bieden aan vooral verstandelijk gehandicapten. Begeleiders van deze zorgboerderijen krijgen steeds vaker te maken met vragen uit het veld om jongeren op te vangen die vastgelopen zijn in het onderwijs en de jeugdzorg. Wij willen samen met de WOJD onderzoeken of een experiment met een zorgboerderij zinvol is.

Uit het Drentse onderzoeksrapport Registratie en kengetallen blijkt dat voor *jeugdigen van 12 tot 16 jaar* onvoldoende opvangmogelijkheden bestaan. Bekend is dat zij relatief veel gebruik maken van crisisopvang. Dat kan een relatie hebben met het gebrek aan opvangmogelijkheden, maar nader onderzoek is daarvoor nodig. Ons beleid is erop gericht om in de pleegzorg meer mogelijkheden voor deze leeftijdsgroep te realiseren, maar het is de vraag of dat voldoende is. Dagopvang oudere jeugd en de 24-uurszorg hebben vooral een aanbod dat aansluit op de categorie vanaf een jaar of vijftien. Samen met Jeugdzorg Drenthe zullen wij onderzoeken welke hulpvragen onder deze leeftijdscategorie precies leven en welke zorg op maat vervolgens tot stand moet komen. In het volgende Actieprogramma jeugdzorg zullen wij met concrete maatregelen komen.

De Drentse jeugdzorg kent verschillende vormen van crisisopvang die min of meer los van elkaar functioneren. De WOJD wil tot meer afstemming komen om jeugdigen in crisissituaties

goed en snel op te kunnen vangen. Een voorwaarde daarvoor is het onderbrengen van het bestaande aanbod in verschillende crisismodulen die tot een *samenhangend pakket voor crisisopvang* moeten leiden. Wij ondersteunen deze ontwikkeling.

Actiepunten 2003

1. Jeugdzorg Drenthe beschikt over een flexbudget waarvan de omvang in overleg is vastgesteld.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: WOJD en provincie
2. De WOJD onderzoekt de meerwaarde van een experiment met een zorgboerderij. De provincie is zo nodig bereid hiervoor een projectsubsidie beschikbaar te stellen.
 - Initiatief: WOJD
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe, provincie en overige instellingen
3. Jeugdzorg Drenthe verricht nader onderzoek naar de hulpvraag van jeugdigen van 12 tot 16 jaar. Dit vormt de basis voor een zorgpakket op maat.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: WOJD en provincie
4. De WOJD ontwikkelt met behulp van verschillende modulen een samenhangend pakket voor crisisopvang.
 - Initiatief: WOJD
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe, provincie en overige jeugdzorginstellingen

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat jeugdzorg uithuisplaatsing van jeugdigen zoveel mogelijk voorkomt. Daarvoor is nodig om Hulp aan Huis en dagbehandeling verder te versterken."

Stand van zaken

Ons beleid is erop gericht om het aanbod van geïndiceerde zorg meer *in combinatie met het aanbod van Hulp aan Huis* aan te bieden. In de verschillende zorgpakketten moet dat vorm krijgen. Het doel hiervan is om de kwaliteit van de zorg te verhogen en terugkeer naar huis eerder mogelijk te maken. Ook voorkomt het tijdig inzetten van Hulp aan Huis in veel gevallen een uithuisplaatsing.

Hulp aan Huis is de afgelopen jaren gegroeid naar een volwaardig zorgpakket. Het bestaat uit samenhangende onderdelen of modulen waarvoor per module verschillende instellingen verantwoordelijk zijn zoals: Jeugdzorg Drenthe, GGZ Drenthe, Accare (De Ruyterstee, 't Ruige Veld), De Dreei en Het Poortje (Groningen).

Naast de provincie kent Hulp aan Huis voor de diverse modulen ook andere financiers, namelijk Zorgkantoor Drenthe en het Ministerie van Justitie. Een deel van de middelen komt verder ten laste van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ).

Hulp aan Huis is daarmee een goed voorbeeld voor de ontwikkeling van andere zorgpakketten.

Een nauwere samenwerking tussen Hulp aan Huis en het project "10" voor Toekomst van het Leger des Heils is belangrijk om het *hulpaanbod van Hulp aan Huis verder te versterken*. Het project "10" voor Toekomst richt zich op multiprobleemgezinnen die langdurige begeleiding nodig hebben. Het AMK verwijst regelmatig naar dit project.

Verder willen wij de WOJD vragen te onderzoeken hoe Hulp aan Huis juist de leeftijdsgroep 12 tot 16 jaar nog beter kan bereiken.

Op het terrein van dagbehandeling zijn verschillende ontwikkelingen gaande.

De twee medische kleuterdagverblijven (MKD's) in Drenthe (Emmen en Hoogeveen) kennen lange wachtlijsten. Jeugdzorg Drenthe werkt daarom samen met Accare, GGZ Drenthe, SPD en Icare aan de ontwikkeling van *regionale centra voor begeleiding en behandeling* van jonge kinderen (0 tot 7 jaar). Deze ontwikkeling moet leiden tot een betere spreiding, meer capaciteit en een betere kwaliteit van de hulpverlening. Daarvoor gaan deze centra nauw samenwerken met andere hulpvormen. Ook komt hiermee een aanbod voor de allerjongste kinderen (0 tot 2 jaar) tot stand. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de financiële gevolgen van deze ontwikkeling zijn. In ons volgende actieprogramma komen wij daarop terug.

Voor de daghulp aan 6 tot 13-jarigen (Boddaertcentra) is het *experiment in Klazienaveen* interessant. In het project BSO+ is deze daghulp gekoppeld aan een vorm van buitenschoolse opvang. Dit project is onder meer het gevolg van een goede samenwerking tussen de gemeente Emmen en onze provincie. Wij wachten de resultaten van het project af. Bij een positieve evaluatie willen wij meer projecten mogelijk maken. Ook de samenwerking van Boddaert met de Brede School kan een belangrijke meerwaarde hebben. In de wijk Emmerhout in Emmen bijvoorbeeld is de voorbereiding van een Brede School in gang gezet. Wij zullen onderzoeken of daar samenwerking met Boddaerthulp mogelijk is.

Daghulp voor oudere jeugd (12 tot 23 jaar) kent met drie centra in Assen, Emmen en Hoogeveen een goede spreiding over de provincie. De centra werken nauw samen met het onderwijsveld, gemeenten (leerplichtambtenaren en RMC) en lokale en regionale instellingen. Ook voor daghulp geldt dat wij de mogelijkheden van een *experiment met een zorgboerderij* willen onderzoeken. Dit is bedoeld als aanvulling op het bestaande aanbod. Extra aandacht voor de leeftijdsgroep 12 tot 16 jaar is nodig.

Actiepunten 2003

1. Hulp aan Huis gaat nauwer samenwerken met het project "10" voor Toekomst. De WOJD onderzoekt of Hulp aan Huis een specifiek aanbod kan ontwikkelen voor de doelgroep 12 tot 16 jaar.
 - Initiatief: WOJD en Hulp aan Huis
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe, provincie, Leger des Heils en overige instellingen
2. Er vindt onderzoek plaats naar de haalbaarheid van regionale centra voor begeleiding en behandeling van jonge kinderen (0 tot 7 jaar).
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie en WOJD
4. Samenwerking van Boddaertcentra met andere voorzieningen als buitenschoolse opvang en Brede School zullen wij stimuleren.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie, gemeenten, lokale en regionale voorzieningen
5. Verdere versterking van de relatie tussen onderwijs en daghulp oudere jeugd is nodig.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe en onderwijs
 - Andere betrokkenen: gemeenten, provincie en overige instellingen

Beleidsdoel 2003 - 2006

"Wij willen bereiken dat bij een uithuisplaatsing meer jeugdigen van pleegzorg gebruik kunnen maken. Daarvoor is onder meer nodig dat het eigen netwerk een grotere rol krijgt en er meer geschikte pleeggezinnen komen."

Stand van zaken

Zoals wij in ons Beleidskader jeugdzorg hebben aangegeven willen wij *netwerkpleegzorg* stimuleren. Op zich is deze vorm van opvang niet nieuw. Ook vroeger woonden kinderen al bij familie, burens of vrienden als de omstandigheden dit vroegen. Maar als een erkende vorm van pleegzorg is het wel relatief nieuw. Begin 2001 heeft netwerkpleegzorg binnen Jeugdzorg Drenthe meer aandacht gekregen. Dat heeft ertoe geleid dat netwerkpleegzorg als deelproject deel uit is gaan maken van het project Activeren van families en sociale netwerken. Voor dit tweejarig deelproject, dat in september 2003 afloopt, hebben wij in totaal € 79.000,- beschikbaar gesteld. Dat was een van de actiepunten uit het Actieprogramma jeugdzorg 2002. Hierdoor kunnen twintig netwerkberaden, onder meer in de vorm van Eigen kracht-conferenties, van de grond komen. De resultaten hiervan komen in ons volgende actieprogramma aan de orde. Op basis daarvan zullen wij in overleg met betrokkenen bezien hoe wij netwerkpleegzorg verder kunnen stimuleren.

In dit verband vragen wij nog apart aandacht voor jeugdigen van 12 jaar en ouder. Vooral netwerkpleeggezinnen zullen eerder bereid zijn deze leeftijdscategorie onderdak te bieden. Een groep jongeren werkt aan een project voor deze leeftijdscategorie, als uitkomst van een van de statenspelen. Wij vragen de voorziening voor pleegzorg deze jongeren te betrekken bij verdere ontwikkelingen.

In de begeleiding van pleeggezinnen moeten meer mogelijkheden komen voor praktische ondersteuning bij de dagelijkse gang van zaken. Dit kan pleeggezinnen behoorlijk ontlasten en maakt pleegzorg aantrekkelijker voor gezinnen. Het is belangrijk dat de pleegzorgvoorziening van Jeugdzorg Drenthe hiervoor meer mogelijkheden krijgt. Een inventarisatie van de behoefte aan praktische ondersteuning is daarvoor nodig. De Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) kan hierin een belangrijk rol spelen, bijvoorbeeld door een peiling te houden onder pleeggezinnen. De website die de NVP gaat opzetten is hiervoor een goed middel, maar ook de koffiegroepen van de NVP kunnen veel informatie opleveren. Waar mogelijk zullen wij hierbij ondersteuning bieden.

Naast meer praktische ondersteuning speelt ook de kwaliteit van de inhoudelijke ondersteuning een belangrijke rol. Ook hiervan kan een wervende uitwerking uitgaan. Het senior-juniorproject levert een bijdrage aan kwaliteitsverhoging. Startende pleegouders kunnen in dit project een beroep doen op ervaren pleegouders.

Het landelijk project Trillium heeft ook tot doel gehad de kwaliteit te verbeteren. Dit project heeft onder andere geleid tot de vaststelling van vijf kwaliteitseisen die alle betrokkenen onderschrijven. De pleegzorgvoorzieningen hebben zich verplicht om deze eisen per 1 januari 2003 in te voeren. De Drentse pleegzorg wil hierbij de Pleegouderraad (POR) en de NVP betrekken. Wij ondersteunen het idee van de NVP om over enige tijd pleegouders te vragen hoe zij de invoering van deze eisen hebben ervaren. Dit kan bijdragen aan verdere kwaliteitsverbetering.

De ontwikkeling van meer varianten vergroot de mogelijkheden van pleegzorg en leidt hopelijk tot een groter bestand aan pleeggezinnen. Het is onze opzet om de uitbreiding van meerdere varianten geleidelijk mogelijk te maken. Jeugdzorg Drenthe heeft enige tijd geleden een vorm van weekendpleegzorg mogelijk gemaakt. In 2003 moet weekendpleegzorg een steviger basis

krijgen door de ontwikkeling van volwaardige modules met een eigen grondslag voor bekostiging. De NVP is ook hierbij een belangrijke partner.

Een experiment met een vorm van professionele pleegzorg vraagt om een heel zorgvuldige voorbereiding. Ook goed overleg met verschillende partners is noodzakelijk, zoals op landelijk niveau. Jeugdzorg Drenthe is bereid om aan een onderzoek naar de mogelijkheden voor een experiment mee te werken.

Op basis van dat onderzoek willen wij in ons volgende actieprogramma eventueel een concreet voorstel opnemen. Dit kan ook een voorbeeldfunctie hebben voor andere provincies.

Actiepunten 2003

1. Waar mogelijk ondersteunen wij vormen van praktische ondersteuning aan pleeggezinnen.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: NVP, POR en provincie
2. Er vindt een evaluatie plaats van de kwaliteitseisen die uiterlijk per 1 januari 2003 zijn ingevoerd
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: NVP, POR en provincie
3. Weekendpleegzorg krijgt een steviger basis met een eigen bekostigingsgrondslag.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: NVP, POR en provincie
4. Er vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheden voor een experiment met professionele pleegzorg.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: NVP, POR, provincie en overige instanties

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat jeugdigen zo kort mogelijk in een voorziening voor 24-uurszorg verblijven.

Daarvoor is verdere vernieuwing, differentiatie, betrokkenheid van het eigen netwerk en gecombineerde zorg nodig."

Stand van zaken

In dit hoofdstuk zijn verschillende actiepunten opgenomen die een uitwerking van dit beleidsdoel bevatten. Specifieke actiepunten zijn nu verder niet aan de orde.

8. WACHTLIJSTEN

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat lange wachtlijsten niet meer voorkomen in de jeugdzorg. Daarvoor is nodig de wachtlijsten van de Toegangen, het AMK en het MKD weg te werken. Wachtlijsten voor andere voorzieningen moeten tot een minimum beperkt blijven."

Stand van zaken

Voor de poort van de Toegangen bevinden zich geen geregistreerde wachtlijsten. Vrijwel iedereen die zich aanmeldt komt in contact met een hulpverlener. Daarin kan de hulpverlener de urgentie van de hulpvraag beoordelen. Daarna ontstaat er wel een probleem. Veel jeugdigen die op het eerste gezicht geen spoedeisende hulpvraag hebben, moeten soms lang wachten op een vervolgspraak.

Niet alle Toegangen kampen met dezelfde lange wachttijden. Op dit moment is de druk het grootst in de Toegangen van Emmen en Meppel. De eerste gegevens aan de hand van de kernindicatoren van de Task force Wachtlijsten bevestigen dat beeld. Ze geven op de peildatum 1 januari 2002 aan dat zowel in Emmen als in Meppel zestien jeugdigen wachten op een nadere screening van de problematiek en op het indicatietraject. Deze aantallen zijn het gevolg van een momentopname. Ze kunnen in de rest van het jaar sterk fluctueren. De twee metingen in augustus 2002 en de derde begin februari zullen daarover meer duidelijkheid geven.

Om de wachttijden in de Toegangen te bekorten zijn wij bereid hiervoor een eenmalige impuls beschikbaar te stellen. Deze middelen komen ten laste van de incidentele middelen die de rijksoverheid ons voor de bestrijding van wachtlijsten ter beschikking heeft gesteld (totaal € 180.000,--).

Voor een structurele oplossing van wachtlijsten is een belangrijke voorwaarde om soepel met de beschikbare middelen om te kunnen gaan. Jeugdzorg Drenthe ontwikkelt hiervoor in goed overleg met ons, een voorstel dat ingrijpende gevolgen kan hebben voor onder meer de wijze van financieren. Wij komen daar in het volgend actieprogramma op terug.

De eerste meting op 1 januari 2002 aan de hand van de kernindicatoren gaf aan *dat het AMK dertig wachtenden kende*. Het gaat dan om jeugdigen die langer dan vijf dagen moesten wachten op vervolgonderzoek. Inmiddels is de wachtlijst zo goed als opgeheven door een extra inspanning van BJJ Drenthe. De vervolgmetingen van de Task force wachtlijsten moeten dat gaan onderschrijven.

Maar het is belangrijk om vooruit te kijken naar de ontwikkelingen die in 2003 gaan plaatsvinden. Dan gaat niet alleen in onze provincie de publiekscampagne van start, maar ook ons project om meldingen en aanvragen voor advies via Internet mogelijk te maken. Het is te verwachten dat hierdoor het aantal aanmeldingen en verzoeken om advies flink zal toenemen. Wij zijn daarom bereid om het AMK in 2003 een eenmalige bijdrage te verstrekken ten laste van de extra wachtlijstmiddelen van het Rijk (€ 180.000,--). Hierdoor is tijdelijke uitbreiding van de formatie mogelijk om de grootste hausse op te vangen. Als de stijging een structureel karakter kent zullen wij ook structurele maatregelen nemen. Wij komen daar in ons volgende actieprogramma op terug.

De cijfers van het ZTO geven aan dat de MKD's eind 2001 een wachtlijst hadden van 38 kinderen. Hiervan wachten alle kinderen langer dan 2 maanden en 23 kinderen zelfs langer dan 4 maanden. Een belangrijke oorzaak hiervoor is in de eerste plaats het *ontbreken van een MKD in de regio Noord- en Midden-Drenthe*. Van oudsher maakten kinderen uit deze regio gebruik van het MKD in Haren, maar hier is steeds minder ruimte voor Drentse kinderen. Een andere oorzaak van wachtlijsten is het toenemend aantal kinderen dat een beroep doet op het MKD. Samen met Jeugdzorg Drenthe willen wij een vernieuwende dubbelslag slaan om dit probleem op te lossen. Met de ontwikkeling van Regionale centra voor begeleiding en behandeling van jonge kinderen, zoals wij in het vorige hoofdstuk ook al noemden, boeken wij op 2 punten winst:

1. Door samenwerking met verschillende andere hulpvormen die belangrijk zijn voor deze leeftijdsgroep ontstaat een centrum met een breder aanbod en dus met een betere kwaliteit.
2. Door een betere spreiding over de provincie kunnen de 3 centra kinderen uit de provincie beter bereiken. Bovendien krijgen deze centra ook een aanbod voor de allerjongste kinderen (tot 2 jaar) die nu nog niet bij het MKD terechtkunnen.

Jeugdzorg Drenthe zal in goed overleg de ontwikkeling van deze centra voorbereiden. De financiële gevolgen van deze ontwikkeling zijn nu nog niet aan te geven. In ons volgende actieprogramma zullen wij hierover met concrete voorstellen komen.

Ons beleid is er ook op gericht om lange *wachtlijsten bij andere voorzieningen voor jeugdzorg te voorkomen*. In ons Beleidskader jeugdzorg en ook in dit actieprogramma hebben wij daartoe verschillende aanzetten gegeven. Wij noemen bijvoorbeeld: betere registratie, meer hulp in eigen omgeving, preventie, vernieuwing, meer flexibiliteit en dergelijke. Of dat voldoende is valt nu niet met zekerheid te zeggen. Wachtlijsten vormen wel een voortdurend punt van aandacht in ons jeugdzorgbeleid, zoals ook in de verschillende actieprogramma's naar voren zal komen. Zo nodig zullen wij aanvullende maatregelen voorstellen.

Actiepunten 2003

1. Om wachtlijsten in de Toegangen weg te werken stellen wij een eenmalige bijdrage beschikbaar.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe
2. Om de verwachte toename van meldingen bij het AMK als gevolg van de publiekscampagne en het gebruik van Internet, het hoofd te kunnen bieden, stellen wij een eenmalige bijdrage beschikbaar.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: Jeugdzorg Drenthe
3. Jeugdzorg Drenthe ontwikkelt regionale centra voor begeleiding en behandeling van jonge kinderen.
 - Initiatief: Jeugdzorg Drenthe
 - Andere betrokkenen: provincie en overige instellingen

9. KWALITEIT

Beleidsdoel 2003-2006

"Wij willen bereiken dat de kwaliteit van de jeugdzorg verder verbetert. Daarvoor is onder meer nodig: verbeteren en vernieuwen van de methodieken, versterken van de positie van de cliënt, scholing van hulpverleners en een goede gegevensverzameling."

Stand van zaken

Wij ondersteunen het beleid van Jeugdzorg Drenthe om personeel voldoende scholingsmogelijkheden aan te bieden. Dit leidt ook tot een betere positie op de arbeidsmarkt. Het is de moeite waard te onderzoeken of deze scholingsmogelijkheden ook kunnen leiden tot een scholings- en trainingsaanbod voor het brede terrein van de jeugdzorg. De WOJD kan hierin een rol spelen. De *vernieuwende visie* die Jeugdzorg Drenthe voor de gehele organisatie gaat hanteren, krijgt ook onze steun. In ons Beleidskader jeugdzorg hebben wij het belang daarvan al aangegeven. Sleutelwoorden zijn: klantgericht, vindplaatsgericht, oplossingsgericht, vraaggericht en resultaatgericht. Deze visie biedt een goede basis om een antwoord te kunnen geven op de nieuwe uitdagingen in de jeugdzorg.

Het *belang van cliënten* komt door dit hele actieprogramma naar voren. Voor een paar punten willen wij nog apart aandacht vragen.

Het Regionaal Patiënten Consumenten Platform (RPCP) wil een belangrijke rol spelen op het gebied van cliëntenparticipatie in de jeugdzorg. Het Bureau Klachtenondersteuning Jeugdzorg (BKJ) en de cliëntenvertrouwenspersoon (CVP) die begin 2002 is aangesteld maken organisatorisch deel uit van het RPCP. Het BKJ is in 2002 uitgebreid: de CVP is begin 2002 aangesteld als experiment voor twee jaar. Hiermee hebben wij de actiepunten uit het Actieprogramma jeugdzorg 2002 uitgevoerd.

Het RPCP wil ook een grotere rol spelen bij de ondersteuning van cliëntenorganisaties en cliëntenraden en bij participatie van cliënten in het ZTO. De komende periode zullen wij daarover in gesprek gaan met het RPCP en andere partners.

Cliëntenorganisaties zijn voor ons belangrijke gesprekspartners. Om daaraan een goede invulling te geven willen wij een provinciaal cliëntenplatform in het leven roepen waaraan deze organisaties deelnemen. De voorbereiding daarvan zal in overleg met het RPCP en de Stichting Minderjarigen Noord-Nederland (SMN) vorm moeten krijgen. Het is niet ons beleid om cliëntenorganisaties afzonderlijk te gaan subsidiëren. Ondersteuning van deze organisaties moet via het RPCP plaatsvinden.

De klachtondersteuner en de CVP willen hun advies- en ondersteuningswerk professioneel en uniform in kaart brengen. Hiervoor is aansluiting nodig bij het registratieprogramma klachttopvang van het RPCP. De kosten per provincie zijn begroot op € 8.550,-. Hierover zullen wij overleg voeren met het RPCP.

In 1997 heeft de Inspectie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming een onderzoek gedaan naar cliëntenbeleid van jeugdhulpverleningsinstellingen in Drenthe. Daaruit bleek dat instellingen niet op alle punten voldeden aan de *wettelijke vereisten*. In 2001 heeft een hertoets plaatsgevonden door de inspectie. Dit onderzoek bevatte nog steeds een aantal knelpunten. Het gaat

vooral om zaken als dossiervorming, hulpverleningsplannen, eindrapporten van cliënten en termijnen.

Dit was voor ons aanleiding om met Jeugdzorg Drenthe schriftelijke afspraken te maken over de oplossing van deze knelpunten. Jeugdzorg Drenthe heeft inmiddels aangegeven hoe ze de verbeteringen gaat aanpakken. De voortgang hiervan komt in het overleg met Jeugdzorg Drenthe regelmatig aan de orde.

De rol van de WOJD is belangrijk voor de kwaliteit van de jeugdzorg. Bij verschillende onderdelen van dit actieprogramma is dat al eerder aan de orde geweest. Ook in ons Beleidskader jeugdzorg hebben wij dat nadrukkelijk aangegeven.

Een centraal thema is dat jeugdzorg toegankelijk moet zijn voor alle jeugdige doelgroepen die hulp, advies of informatie nodig hebben. Voor allochtone jeugdigen valt op dat onderdeel nog het een en ander te doen. Interculturalisatie in de jeugdzorg moet daarom de komende jaren meer aandacht krijgen. Wij vragen de WOJD om samen met STAMM die op dit terrein ervaring en deskundigheid bezit en samen met Scala een plan van aanpak te ontwikkelen.

Al met al doen wij voor de komende jaren een groot beroep op de WOJD.

De extra kosten die hiermee gepaard gaan willen en kunnen wij in sommige gevallen ook niet ten laste brengen van de doeluitkering. In ons vorige actieprogramma hebben wij al een voorschot genomen op deze ontwikkeling door de noodzaak van extra provinciaal geld te benadrukken. Ook andere ontwikkelingen in de jeugdzorg, die wij in dit actieprogramma hebben genoemd, brengen extra kosten met zich mee. Voor een deel vloeit dit ook voort uit onze nieuwe rol als regisseur voor het brede terrein van de jeugdzorg.

De huidige eigen bijdrage van de provincie (krediet Jeugdhulpverlening) is heel beperkt en valt in het niet bij de omvang van de Drentse doeluitkering. Om die reden zullen wij provinciale staten een afzonderlijk voorstel voor aanvullende financiering voorleggen.

Actiepunten 2003

1. Samen met SMN en RPCP bereiden wij de totstandkoming van een provinciaal cliëntenplatform voor.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: SMN, RPCP, cliëntenorganisaties en jeugdzorginstellingen
2. Over de rol van RPCP en SMN in de jeugdzorg moeten betere afspraken totstandkomen.
 - Initiatief: provincie
 - Andere betrokkenen: RPCP en SMN
3. De WOJD maakt samen met STAMM en SCALA een plan van aanpak voor interculturalisatie in de jeugdzorg.
 - Initiatief: WOJD
 - Andere betrokkenen: provincie, STAMM, SCALA en jeugdzorginstellingen

BIJLAGE

1. AFKORTINGENLIJST

AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
AMW	algemeen maatschappelijk werk
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BANS	Bestuursakkoord Nieuwe Stijl
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BKJ	Bureau Klachtenondersteuning Jeugdzorg
BSO	buitenschoolse opvang
CAD	Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs Drenthe
CVP	cliëntenvertrouwenspersoon
DOJ	Drents Onderzoeksnetwerk jeugdzorg
DScJID	Distributie- en Servicecentrum Jongereninformatie Drenthe
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IPO	Interprovinciaal Overleg
JIP	Jeugdinformatiepunt
KOPP	kinderen met ouders met psychiatrische problemen
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
MKD	medisch kleuterdagverblijf
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
NVP	Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen
OIP	Opvoedinformatiepunt
PCP	Preventie Coördinatiepunten
POR	Pleegouderraad
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RPCP	Regionaal Patiënten Consumenten Platform
SMN	Stichting Minderjarigen Noord-Nederland
SPA	Sociaal Pedagogische Academie
SPD	Sociaal Pedagogische Dienst
WOJD	Werkmaatschappij Ontwikkeling Jeugdzorg Drenthe
ZTO	Zorgtoewijzingsorgaan

tk/coll.

F:\PRODUCT\FG\CTB\Huisstijl\actieprogramma-jeugdzorg-2003-tk.doc

Beleidskader jeugdzorg 2003-2006

PROVINCIE DRENTHE

BELEIDSKADER JEUGDZORG 2003-2006

Marleen redt het wel!

Juni 2002

INHOUD

	VOORWOORD	5
1.	COMMUNICATIE	7
2.	FEITEN EN CIJFERS	11
3.	HULP IN EIGEN OMGEVING	15
4.	TOEGANG TOT JEUGDZORG	19
5.	KINDERMISHANDELING	23
6.	INTERNET	27
7.	ZORG OP INDICATIE	31
8.	WACHTLIJSTEN	37
9.	KWALITEIT	39
10.	WETTEN EN REGELS	43
	BIJLAGEN	45
1.	AFKORTINGENWIJZER	46

VOORWOORD

Respect

Opgroeien is een kwestie van vallen en opstaan. Dat geldt ook voor de ongeveer 140.000 kinderen en jongeren tot 24 jaar die in Drenthe wonen. Maar gelukkig krijgen de meeste jeugdigen niet met echt grote problemen te kampen. Als die problemen zich toch voordoen, is het eigen netwerk (familie en vrienden) vaak in staat een oplossing te vinden.

Soms is toch hulp van buitenaf nodig. In onze provincie bestaan veel verschillende voorzieningen die jeugdigen en hun opvoeders kunnen ondersteunen. De provinciale jeugdzorg, waarvoor wij verantwoordelijk zijn, speelt hierin een belangrijke rol.

Elk jaar doen ongeveer 6.500 jeugdigen in Drenthe een beroep op verschillende vormen van jeugdzorg. Hierbij zijn niet de jeugdigen geteld die aankloppen bij voorzieningen als het algemeen maatschappelijk werk, lokaal welzijnswerk, ouder- en kindzorg van Icare en andere. In een aantal gevallen gaat het om gevoelige en ingewikkelde problemen waarvoor maar zelden pasklare oplossingen bestaan. Wij hebben groot respect voor de hulpverleners die meestal onder grote werkdruk en met veel inzet jeugdigen en ouders en verzorgers zo goed mogelijk proberen bij te staan. Desondanks zijn op veel punten nog steeds verbeteringen nodig. Het is onze taak om hiervoor in ons beleid de weg vrij te maken.

Vervolg

Met ons vorige beleidsplan "Door de bomen het bos" zijn belangrijke ontwikkelingen in gang gezet. Dat was mogelijk omdat in Drenthe een goede samenwerking bestaat tussen betrokken partijen. Dat geldt niet alleen voor de jeugdzorgorganisaties die wij als belangrijke partners zien, maar ook voor andere, lokale organisaties en gemeenten. Deze samenwerking willen wij graag voortzetten en zelfs uitbouwen.

De uitgangspunten van "Door de bomen het bos", gebaseerd op onder meer het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind, staan nog recht overeind.

Nog steeds vinden wij dat:

- signalen om hulp zo snel mogelijk moeten worden herkend;
- hulp zo vroeg mogelijk, zo licht mogelijk en zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving moet plaatsvinden;
- de hulpvrager centraal staat;
- jeugdzorg flexibel en samenhangend moet zijn;
- jeugdzorg laagdrempelig en goed toegankelijk moet zijn;
- instellingen voor jeugdzorg een zorgplicht hebben.

In die zin kunnen wij dit nieuwe beleidskader lezen als een vervolg op het vorige plan.

Andere accenten

De afgelopen jaren zijn veel vorderingen gemaakt, zoals op het gebied van de toegang tot jeugdzorg, de positie van de cliënt, de inrichting van de zorg, de brede samenwerking en spreiding van voorzieningen.

Wij zullen deze punten verder uitbouwen, maar wij willen ook andere accenten gaan leggen.

Dat heeft te maken met maatschappelijke ontwikkelingen, ervaringen die tot nieuwe inzichten leiden en de nieuwe wet op de jeugdzorg die in voorbereiding is en waarin het recht op jeugdzorg centraal staat.

Binnen vier jaar willen wij onder meer bereiken dat hulp, advies en informatie zoveel mogelijk in de directe omgeving van jeugdigen en opvoeders beschikbaar is, dat er geen onnodig lange wachtlijsten meer bestaan, dat minder kinderen het slachtoffer zijn van mishandeling, dat de hulpvraag bepalend is voor het aanbod: flexibel en op maat, dat geen jeugdige en ouder en verzorger meer tussen wal en schip valt.

Dat vraagt om vernieuwende initiatieven, om nog hechtere samenwerking, om goede gegevens en om inzicht in wensen en behoeften van de doelgroep.

Afrekenen

Dit plan beperkt zich tot hoofdlijnen. Het is onze opzet om kort en krachtig aan te geven waar de jeugdzorg over vier jaar moet staan en op welke manier dat moet gebeuren. Dat willen wij bereiken door de beleidsdoelen zo te formuleren dat betrokkenen ons en de jeugdzorg daarop over vier jaar kunnen afrekenen. Ook proberen wij onze voornemens voor een zo breed mogelijke doelgroep toegankelijk te maken.

De uitwerking van dit beleid vindt plaats in actieprogramma's die wij elk jaar opstellen. Hierin krijgen de beleidsdoelen een vertaling in actiepunten. Daarbij geven wij aan welke kosten met de uitvoering zijn gemoeid. Dit is een werkwijze die wij al sinds vele jaren hanteren.

Dit plan hebben wij opgesteld in nauw overleg met betrokken partijen. Dat betekent dat het draagvlak voor deze aanpak groot is. Waar mogelijk lopen wij ook vooruit op de nieuwe Wet op de jeugdzorg, zodat ons beleid goed daarop kan aansluiten. Op dit moment is alleen nog niet onduidelijk wanneer de wet in werking treedt en welke wijzigingen van de concepttekst nog zullen plaatsvinden.

1. COMMUNICATIE

Een stap verder

Voor het voeren van een zinvol jeugdzorgbeleid moeten wij weten wat er speelt onder jeugdigen en ouders en verzorgers. Daarvoor is een goede communicatie met de Drentse inwoners nodig. Dat zien wij als de basis van vraaggericht werken.

De afgelopen jaren hebben wij al geprobeerd de doelgroep beter te bereiken door onze plannen voor een breder publiek toegankelijk te maken. Voor een deel is dat redelijk geslaagd, maar vooral voor veel jeugdigen was dat toch onvoldoende. Daarom zijn wij in de voorbereiding op dit nieuwe plan een stap verder gegaan. Wij zijn begin 2002 gestart met het project De ideeënfabriek.

De ideeënfabriek

Met ondersteuning van STAMM - de provinciale ontwikkelingsorganisatie op het terrein van welzijn en zorg - hebben wij een project ontwikkeld en uitgevoerd dat zich richtte op jeugdigen van verschillende leeftijden. Ook de Drentse Jongerenraad hebben wij hierbij betrokken. Het project had tot doel de mening van jeugdigen te horen over onderwerpen die met jeugdzorg te maken hebben.

Het project bereikte een hoogtepunt met een bruisende slotmanifestatie in het provinciehuis. Uit heel Drenthe kwamen kinderen, jongeren, ouders, opa's en oma's naar het provinciehuis om het eindfeest mee te maken.

Lakeien liepen rond om alles in goede banen te leiden. Er waren optredens van breakdancers en andere artiesten. Aan lange rijen tafels zaten kinderen om honderden pannenkoeken te verslinden. Er was film, muziek en een optreden van een echte verhalenverteller. Kortom: het was een hartverwarmende bijeenkomst

Van het hele project is een aantrekkelijk boekje gemaakt. Hieronder geven wij in het kort de belangrijkste onderdelen van De ideeënfabriek weer.

Achterwerk in de kast

Aan de hand van de formule van het televisieprogramma Achterwerk in de kast kregen 5- tot 9-jarigen de kans hun zegje te doen. Deze formule hield in dat een deskundige de kinderen prikkelde om in te gaan op allerlei zaken die kinderen van die leeftijd bezighouden. Hiervan is een videofilm gemaakt, "Drentse Turfjes" die tijdens de slotmanifestatie voor het eerst is vertoond.

De uitspraken van de kinderen bevestigden hoe belangrijk ouders, broertjes, zusjes, vriendjes en andere mensen in hun directe omgeving zijn voor hun welzijn. Sleutelwoorden zijn: *warmte, veiligheid en vriendschap*.

Verhaal zoekt einde

Kinderen in de leeftijd van 10 tot 12 jaar konden meedoen aan een verhalenwedstrijd. De opzet was dat zij een verhaal afschreven over Marleen van wie duidelijk was dat zij problemen had. De deelname was overweldigend: de jury kreeg meer dan driehonderd verhalen te lezen. Een professionele verhalenverteller las tien van deze verhalen voor tijdens de slotmanifestatie. De jury maakte toen ook de drie uiteindelijke prijswinnaars bekend.

Het winnende verhaal is gepubliceerd in het landelijk tijdschrift over kindermishandeling, uitgegeven door het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).

Uit de vaak indrukwekkende verhalen kwamen twee onderwerpen naar boven drijven die kinderen heel erg bezighouden: pesten en mishandeling. Uit de verhalen bleek ook dat kinderen vooral hun heil willen zoeken bij vrienden en familie. *Hulp en steun in de eigen omgeving is blijikbaar heel belangrijk.* Van de jeugdzorgvoorzieningen is vooral de Kindertelefoon bekend. Uit de meeste verhalen bleek gelukkig een ding heel duidelijk: Marleen redt het wel!

Schrijf je eigen poplied

Voor jeugdigen boven de twaalf jaar hebben wij een popliedwedstrijd georganiseerd. De opzet was dat jongeren op bestaande of zelfgeschreven muziek onderwerpen aan de orde stelden die voor hen belangrijk waren. Tijdens de slotmanifestatie traden de jongeren met hun eigen poplieders op.

Ook deze optredens waren indrukwekkend omdat deze jongeren vaak met veel inzet hun emoties en gevoelens lieten blijken: eenzaamheid, onbegrip, vriendschap en verliefdheid. *In veel liederen speelden dan ook vrienden, vriendinnen maar ook school een belangrijke rol.*

Debatten

Er vonden meerdere debatten plaats in het provinciehuis. Hieraan konden jongeren tussen de twaalf en achttien jaar aan deelnemen.

Het debat "*Op weg naar Het Lagerhuis*", georganiseerd door de VARA, is een wedstrijd waarvoor scholen zich met een team kunnen plaatsen. Het debat in Drenthe was een voorronde voor het uiteindelijke landelijke debat dat op televisie is uitgezonden. In deze debatten komen allerlei actuele onderwerpen aan de orde. Voorafgaand hieraan kregen de deelnemers ook een debattraining.

Het Nationaal jeugddebate geeft jongeren de kans hun mening kenbaar te maken over allerlei maatschappelijke kwesties. Het is geen wedstrijd. De deelnemers bepalen zelf de gespreksonderwerpen. Na de provinciale debatten vindt dan in de Tweede Kamer het Nationale Jeugddebate plaats.

De ervaring leert dat aan dit soort debatten vooral jongeren meedoen die een hogere schoolopleiding volgen. Daarom hebben wij juist voor de doelgroep die op deze manier moeilijker te bereiken is (12 tot 15 jaar) *een eigen debate* georganiseerd. Wij hebben hiervoor actief scholen en ook jeugdzorginstellingen benaderd om jongeren te werven. Verder hebben wij de presenter van het jeugdjournaal, Hans Smit, bereid gevonden om dit debat in goede banen te leiden. Jongeren konden praten over thema's die met jeugdzorg te maken hebben. Op de dag zelf kregen de deelnemers nog een korte debattraining. Aan de hand van prikkelende stellingen slaagde Hans Smit erin om levendige discussies los te maken.

Het statenspel

Tot slot hebben wij voor jongeren van 15 jaar en ouder verschillende statenspellen georganiseerd. Door een statenvergadering na te spelen kunnen jongeren zelf beleven hoe de politiek "werkt". Jongeren vertegenwoordigen in het spel politieke partijen en spelen - ondersteund door echte statenleden - de rol van statenlid.

Dit spel is al eerder gespeeld, ook in andere provincies. Nieuw is in dit geval dat jongeren moesten kiezen uit verschillende onderwerpen over jeugdzorg. Ook is nieuw dat wij hiervoor geld beschikbaar stelden dat jongeren zelf mochten besteden.

Voorbeelden van onderwerpen zijn: *hulp op school, hulp en ondersteuning via Internet, hoe voorkom je kindermishandeling, pleegzorg voor oudere kinderen en betere bekendheid van jeugdzorg*. Wij hebben scholen bezocht om jongeren voor dit spel warm te maken en ze voor te bereiden.

Uiteindelijk leverde elk spel na uitvoerig onderhandelen, debatteren en ten slotte de afsluitende stemming één uitverkoren onderwerp op. Op deze manier kwamen vier verschillende onderwerpen uit de bus rollen: pleegzorg, vertrouwenspersoon op school, kindermishandeling en een website over jeugdzorg. De indieners hiervan - de "winnende fracties" - zijn aan de slag gegaan om de gekozen onderwerpen als project verder uit te werken. Per project stellen wij ruim € 3.000,- beschikbaar. De jongeren kunnen dit naar eigen inzicht besteden aan de uitvoering van hun project.

Opbrengst

Wat hebben al die verschillende onderdelen van De ideeënfabriek nu opgeleverd voor ons beleid? In de eerste plaats moeten wij zeggen dat wij veel meer hebben kunnen losmaken dan wij vooraf hadden durven hopen. Het is misschien niet allemaal nieuw wat wij hebben gehoord, maar het maakt wel duidelijk waaraan wij de komende jaren veel aandacht moeten gaan besteden. Ook geven veel ideeën ons een bevestiging van de richting die wij met ons jeugdzorgbeleid al waren ingeslagen, een flinke steun in de rug dus.

Wij noemen de belangrijkste punten.

Het voorkomen en bestrijden van kindermishandeling verdient absolute prioriteit

Overduidelijk is gebleken hoe dit onderwerp leeft onder kinderen en jongeren en hoe genuanceerd ze vaak ook over dit probleem denken. Kindermishandeling is een ingewikkeld probleem dat om een zorgvuldige maar ook om een daadkrachtige aanpak vraagt.

Hulp en ondersteuning moet zoveel mogelijk in de eigen omgeving beschikbaar zijn

In ons beleid zijn wij deze kant al eerder opgegaan, met onze decentrale toegangen en de financiering van projecten als Hulp aan huis, Netwerkpleegzorg en de Eigen krachtconferenties. Dit beleid heeft op meerdere fronten versterking nodig onder meer door de mogelijkheden van het eigen netwerk beter te benutten.

De toegang tot hulp en informatie moet een nog lagere drempel krijgen

Het is belangrijk naar het succes van de Kindertelefoon te kijken. Deze voorziening is bij de meeste kinderen bekend en heel toegankelijk. Dit succes is waarschijnlijk te verklaren door het kindvriendelijke karakter van deze voorziening, een lage drempel, weinig verplichtend, een luisterend oor van jonge mensen, veilig en anoniem als je dat wilt.

Internet biedt dezelfde mogelijkheden en zelfs meer. Het is ook een medium dat jeugdigen heel erg aanspreekt. De komende jaren zullen wij de kansen die Internet voor de jeugdzorg biedt zoveel mogelijk gaan benutten.

Het aanbod van jeugdzorg moet een veel grotere bekendheid krijgen

Sommige jeugdigen gaven aan dat ze in bepaalde gevallen hulp willen zoeken bij een "onbekende die ervoor geleerd heeft". Maar het is moeilijk om de goede hulp te vinden, omdat het aanbod van jeugdzorg niet erg bekend is. Daar komt bij dat het imago van jeugdzorg niet geweldig is. Veel kinderen en jongeren verwachten niet dat jeugdzorg veel voor hen kan betekenen als ze hulp nodig hebben. Hieraan zullen wij de komende jaren harder moeten trekken.

De samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg moet verder verbeteren

De verschillende onderdelen van De ideeënfabriek lieten opnieuw zien hoe belangrijk school is voor jeugdigen. Dat is ook logisch als je een groot deel van je tijd daar door moet brengen. Op school ontmoet je vrienden en vriendinnen. Daar werken ook volwassenen die ervoor opgeleid zijn om met jeugdigen om te gaan. Met andere woorden: juist op school bestaan veel kansen om problemen snel te ontdekken en aan te pakken. Maar daarvoor heeft school de ondersteuning van jeugdzorg nodig. Wij zullen daaraan in ons beleid veel aandacht geven.

Hoe verder?

De ideeënfabriek heeft veel losgemaakt, maar dit mag geen eenmalig succes blijven. Jeugdigen hebben bewezen dat ze veel te zeggen hebben en waardevolle informatie kunnen aandragen. Van onze kant hebben wij aangegeven dat wij jeugdigen serieus nemen en graag naar hen willen luisteren. In de komende jaren willen wij daarom doorgaan met het betrekken van jeugdigen en ook ouders en verzorgers bij ons beleid. Wij zullen daarvoor dankbaar gebruikmaken van de ervaringen die wij met De ideeënfabriek hebben opgedaan.

De toegankelijkheid van onze plannen voor de doelgroep willen wij verder verbeteren. Voor jongeren van 12 jaar en ouder bijvoorbeeld - vaak een moeilijk te bereiken groep - hebben wij een aantrekkelijke website laten ontwikkelen. Deze site bevat onze belangrijkste voornemens voor de komende tijd en nodigt jongeren uit hierop te reageren. Ook de Drentse jongerenraad moet nadrukkelijker in beeld komen. Zo bestaan er nog meer plannen en ideeën die in de verschillende actieprogramma's, als uitwerking van dit meerjarenplan, aan de orde zullen komen. Wat wij in ieder geval hebben geleerd is dat het echt kan om kinderen en jongeren bij ons beleid te betrekken. Daarvoor moet je durven experimenteren en vooral zoeken naar speelse en creatieve vormen die hen aanspreken. Dit vraagt om een omslag in denken. Wij hopen daarmee nu een begin te hebben gemaakt.

Doel 1

De komende vier jaar zullen wij ons blijven inspannen om jeugdigen en ouders en verzorgers te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van ons jeugdzorgbeleid. De gevolgen hiervan moeten daadwerkelijk zichtbaar zijn in onze actiepunten.

2. FEITEN EN CIJFERS

Betrouwbaar

Harde gegevens helpen ons om inzicht te krijgen in zaken die in de jeugdzorg spelen. Belangrijke onderwerpen zijn voor ons: wachtlijsten, aantal hulpvragers, kenmerken van hulpvragers, aard van de problemen, cliëntenstromen en resultaten. Met het op deze manier verkregen inzicht willen wij knelpunten in het aanbod oplossen en tijdig inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

Voor het boven tafel krijgen van veel gegevens is een goede registratie onontbeerlijk. De afgelopen jaren hebben wij in ons beleid hieraan veel aandacht gegeven. Ook landelijk en in andere provincies is dit een onderwerp dat erg actueel is.

Ondanks alle inspanningen lukte het niet goed om registratiegegevens te verzamelen die als basis voor beleid konden dienen. Wij merken dat de oorzaken hiervan voor een deel liggen in de systemen die vaak gebruikersonvriendelijk zijn, ingewikkeld en onvoldoende of niet op elkaar aansluiten. Ook moeten hulpverleners het belang van registratie meer gaan inzien. Alleen als wij in de komende jaren hierin veranderingen kunnen aanbrengen lukt het om betrouwbare gegevens te verzamelen.

Visiedocument

De provincie was aanvankelijk alleen verantwoordelijk voor de planning en financiering van de jeugdhulpverlening. In de afgelopen periode is deze verantwoordelijkheid uitgebreid naar het brede terrein van de jeugdzorg. De nieuwe wet die in voorbereiding is, wil deze verantwoordelijkheid verder versterken.

Wij hebben als provincie daardoor te maken gekregen met nog meer instellingen die allemaal op hun eigen manier, al of niet gebrekkig, registreren.

Omdat tegelijkertijd de informatie- en computertechnologie(ICT)-techniek zich steeds verder ontwikkelt, hebben de Werkmaatschappij Ontwikkeling Jeugdzorg Drenthe (WOJD) en provincie de handen ineengeslagen en een werkgroep gevormd van deskundigen. Dit heeft inmiddels geleid tot een visiedocument. Hierin is op hoofdlijnen aangegeven hoe de toepassing van ICT in de jeugdzorg zo optimaal mogelijk vorm kan krijgen. Daarin gaat het niet alleen om de techniek en om goed op elkaar aansluitende systemen, maar ook om het gebruik van ICT in het daadwerkelijke hulpverleningsproces. Op dat laatste komen wij verder in dit plan nog apart terug. In de verschillende actieprogramma's zullen wij de uitwerking van dit visiedocument in concrete stappen aangeven. Ook zullen dan de financiële gevolgen hiervan in beeld komen.

Cultuuromslag

De razendsnelle ontwikkeling van de ICT kent zowel kansen als bedreigingen. De techniek biedt steeds meer mogelijkheden om gegevens te verzamelen, uit te wisselen, snel te communiceren en dergelijke. Maar het gevaar bestaat ook dat het middel tot doel uitgroeit en het overzicht verloren gaat. Daarom vinden wij een aantal relativerende opmerkingen op zijn plaats. Centraal in de jeugdzorg staat de relatie tussen hulpvrager en hulpverlener. ICT is niet meer dan een hulpmiddel dat ondersteunend moet zijn aan het primaire proces, dat wil zeggen: aan de hulpverlening zelf. Dat betekent dat ICT eenvoudig toepasbaar moet zijn en dat de meer-

waarde voor de direct betrokkene zichtbaar is. Alleen onder deze voorwaarden lukt het volgens ons om een cultuuromslag op gang te brengen die de hulpverlener ertoe brengt deze technologie beter toe te passen.

Ook moet de jeugdzorg zichzelf beperkingen opleggen bij het verzamelen van gegevens. Een grote brij van gegevens kan gemakkelijk tot verkeerde interpretaties leiden en daarmee tot schijninformatie. Om die reden is het belangrijk de gegevensverzameling te beperken tot een aantal kernonderdelen.

Lopende ontwikkelingen

Het is gelukkig niet zo dat op dit moment niets gebeurt aan het verzamelen van harde gegevens. Kijk bijvoorbeeld naar de wachtlijsten in de jeugdzorg. Om deze goed aan te kunnen pakken hebben het Rijk en het Interprovinciaal Overleg (IPO) de Taskforce wachtlijsten ingesteld. Deze heeft tot taak kernindicatoren op te stellen voor een eenvoudig registratiesysteem dat inzicht biedt in de ontwikkeling van wachtlijsten. Dit maakt het mogelijk gericht aan oplossingen te werken.

Het Zorgtoewijzingsorgaan (ZTO) in onze provincie registreert gegevens van jeugdigen die in aanmerking komen voor geïndiceerde zorg. Het geeft inzicht in gegevens als hoeveel jeugdigen voor welke voorziening hulp krijgen toegewezen, hoe lang de toegewezen hulp heeft geduurd, hoe de bezetting van de voorzieningen is, hoeveel wachtenden er zijn en dergelijke. Over een langere periode kunnen wij op die manier bepaalde interessante ontwikkelingen in kaart brengen en daarop inspelen.

Verder doet bijvoorbeeld het Drents Onderzoeksnetwerk Jeugdzorg (DOJ) onderzoeken naar de aard van problemen en het resultaat van hulpverleningsprocessen. Het Register Drenthe gaat cliëntgegevens opleveren die inzicht bieden in het verloop van de hulpverlening over een langere periode.

Landelijk werken het Rijk, de provincies en vertegenwoordigers van uitvoerende organisaties samen om tot een goede informatiehuishouding te komen. Dit moet vervolgens betrouwbare beleidsinformatie gaan opleveren. Vooruitlopend op de nieuwe wet is een Algemene maatregel van bestuur (AMvB) in voorbereiding die regelt welke gegevens beschikbaar moeten komen om betrouwbare beleidsinformatie op tafel te kunnen krijgen. Het Bureau Jeugdzorg (BJZ) is daarbij de belangrijkste verstrekker van gegevens.

Onafhankelijk onderzoek

Om voor de opstelling van dit Beleidskader jeugdzorg al over meer gegevens te beschikken hebben wij het project Aanpak wachtlijstproblematiek jeugdzorg in Drenthe in het leven geroepen. Dit project behelst het verrichten van onafhankelijk onderzoek naar knelpunten in de gegevensregistratie, naar een aantal handzame kengetallen en naar overige gegevens die van belang zijn voor de oplossing van de wachtlijstproblematiek.

Dit onderzoek vond plaats aan de hand van onder meer interviews, een analyse van gegevensregistratie en twee werkconferenties waaraan betrokken organisaties deelnamen.

Vijf kernvragen stonden centraal in het onderzoek.

- Wie is de jeugdige cliënt?
- Welke zorg vraagt de jeugdige cliënt?
- Welke zorg bieden instellingen?
- Hoe lang heeft de cliënt op het zorgaanbod moeten wachten?
- Hoe lang duurt de geboden zorg en is het afdoende?

Het onafhankelijk onderzoek kan op dit moment nog geen harde gegevens over wachtlijsten leveren. Maar het beeld dat is ontstaan bevestigt dat de grootste wachtlijsten zich voordoen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK), het Medisch Kleuterdagverblijf en de Toegangen. Aan het bestrijden hiervan zullen wij voorrang geven.

Onderzoeksresultaat

De meeste instellingen zijn niet tevreden over de betrouwbaarheid van hun systemen en de toepassingsmogelijkheden. De komende jaren moeten wij daarom meer doen aan de ontwikkeling van ICT en een goede registratie van gegevens. Samen met de WOJD zijn wij al begonnen met een aanpak die in verschillende stappen verloopt. Dit onderzoek en het visiedocument van de WOJD vormen daarvoor de basis. Bij deze aanpak willen wij deskundige medewerkers van betrokken instellingen betrekken. Het ZTO en het nieuwe BJZ zijn belangrijke partners omdat hier veel lijnen samenkomen.

Uit dit onderzoek komt nu al een beeld naar voren dat wij in de hoofdlijnen van ons beleid willen verwerken. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

- kinderen tot 5 jaar moeten lang wachten op onderzoek naar de aard van de problemen en plaatsing;
- jongeren tussen de 12 en 16 jaar doen het meest een beroep op jeugdzorg, maar juist voor deze groep bestaan de minste mogelijkheden;
- de spreiding van de zorg moet beter;
- de inhoud van het aanbod moet duidelijker in beeld komen, zoals de doelen en resultaten die instellingen willen bereiken;
- de betrokkenheid van de cliënt bij de hulpverlening laat nog te wensen over.

Interessante gegevens

Hoewel harde kengetallen nog niet beschikbaar zijn, laat het onafhankelijk onderzoek een aantal interessante gegevens zien. Deze vormen voor een deel de basis van de hiervoor genoemde aandachtspunten.

Opvallend is bijvoorbeeld dat de meeste jeugdigen in de regio Noord- en Midden-Drenthe wonen (42%) terwijl het aantal hulpvragers in beide andere regio's hoger is. Dat geldt weer niet voor Coevorden dat als vierde gemeente relatief weinig hulpvragers kent.

Jongeren van 12 tot 23 jaar vragen veel vaker om hulp dan de jeugdige leeftijdsgroep. Dat geldt vooral voor de categorie tussen 12 en 16 jaar. Van de jeugdigen tot 12 jaar krijgen de allerjongsten (tot 5 jaar) nog het minst met jeugdzorg te maken.

Van de jongere leeftijdsgroep vragen meer jongens om hulp dan meisjes. Daarna treedt er minder verschil op, hoewel zich bij de Toegangen juist meer meisjes melden.

Vanaf het twaalfde jaar is er een grote stijging van het aantal ondertoezichtstellingen (jeugdbescherming) te zien. Ze maken 70% uit van het totaal aantal jeugdigen in de geïndiceerde zorg. Het aantal plaatsingen in de Drentse jeugdzorg vanuit andere provincies bedraagt 14% van het totaal. De meeste daarvan komen uit Groningen. Deze jeugdigen maken vooral gebruik van de Drentse crisisopvang en 24-uurszorg.

Jeugdigen tussen de 12 en 16 jaar maken het meest gebruik van crisisopvang (58%), terwijl bijvoorbeeld slechts 25% van de jongeren tussen 16 en 18 jaar hiervan gebruik maken. Overigens maakt de crisisopvang maar 3% uit van het totaal aantal plaatsen.

Opvallend is ten slotte dat 46% van de jeugdigen dat via het ZTO een aanvraag doet voor geïndiceerde zorg al eerder zo'n aanvraag heeft gedaan. Dat zijn dus "bekenden" van de jeugdzorg.

Doel 2

Binnen vier jaar moet de informatiehuishouding van de jeugdzorgorganisaties op orde zijn, zodat betrouwbare gegevens beschikbaar komen voor provinciaal beleid.

Wij zullen ons inspannen om daarvoor de nodige voorwaarden te scheppen.

3. HULP IN EIGEN OMGEVING

Netwerk

De ideeënfabriek heeft het ons ook nog eens extra duidelijk gemaakt: jeugdigen en ouders en verzorgers zoeken meestal allereerst steun in de eigen omgeving; bij mensen die ze kennen en vertrouwen, het eigen netwerk.

Ons beleid voor de komende periode is er daarom op gericht de opvangmogelijkheden van het eigen netwerk verder te versterken. Onze leidende gedachte hierbij is dat iedereen die een kind of jongere met problemen tegenkomt, een zekere verantwoordelijkheid moet voelen om te helpen bij het vinden van een oplossing.

Dat netwerk bestaat natuurlijk uit vrienden, kennissen, burens en familie. Maar ook voorzieningen in de eigen buurt maken hiervan deel uit, zoals kinderopvang, peuterspeelzalen, school, sportclubs en anderen. Het is een eerste verantwoordelijkheid van gemeenten om via lokaal jeugdbeleid meer samenhang binnen deze voorzieningen aan te brengen. Op dat punt gebeurt al veel in Drenthe. Wij zien het als onze taak om gemeenten daarin te ondersteunen als zij dat willen. Dat past ook in de Bestuursakkoord Nieuwe Stijl(BANS)-afspraken die rond jeugdbeleid zijn gemaakt tussen het Rijk, de provincies en de gemeenten.

Jeugdzorg moet meer deel gaan uitmaken van dit netwerk: aanvullend en ondersteunend. Dit vraagt om een goede afstemming tussen gemeentelijk jeugdbeleid en provinciaal jeugdzorgbeleid. Wat dat betreft hebben wij de laatste jaren in Drenthe al een goede traditie opgebouwd.

Succesformule

Veel jeugdigen en opvoeders kampen met vragen die voor hun leefsituatie van groot belang zijn. Antwoorden vinden ze vaak in hun eigen omgeving. Dit kan voorkomen dat problemen uit de hand lopen. Maar soms is een antwoord minder gemakkelijk te geven of gaat het om hele persoonlijke vragen die ze liever niet aan een bekende voorleggen. In zulke gevallen is het belangrijk om informatie en advies bij deskundigen in te kunnen winnen. Dat kan vaak bij instellingen in de buurt of woonplaats, of door de Kindertelefoon te bellen.

Maar de ervaring leert dat vooral jongeren ook behoefte hebben aan eigen informatiebronnen. In de afgelopen jaren hebben wij samen met gemeenten al tientallen Jongereninformatiepunten (JIP's) in het leven kunnen roepen. De gehanteerde formule is even simpel als succesvol: gemeenten en provincie betalen ieder de helft van de eenmalige inrichtingskosten. De betrokken instellingen zorgen voor huisvesting. Jeugdzorg Drenthe ten slotte garandeert de beschikbaarheid van informatiemateriaal en begeleidt zo nodig JIP's.

In de meeste bibliotheken is nu een JIP aanwezig. In andere locaties waar veel jongeren komen, zoals scholen en jongerencentra, neemt het aantal JIP's weliswaar toe maar is de aanwezigheid nog te beperkt. Samen met gemeenten willen wij volgens dezelfde formule ook op die plaatsen meer JIP's van de grond laten komen.

Advies en informatie via Internet is een betrekkelijk nieuwe ontwikkeling waar wij veel van verwachten. Ons beleid zal zich de komende jaren met nadruk op deze mogelijkheid richten. Wij komen daarop nog terug.

Opvoedingsondersteuning

Iedereen begrijpt hoe belangrijk de opvoeding is voor het welzijn van jeugdigen. Toch gaat de samenleving er soms nog wat te gemakkelijk van uit dat ouders en verzorgers deze zware verantwoordelijkheid alleen moeten kunnen dragen. In de meeste gevallen lukt dat gelukkig ook prima, al gaat het met vallen en opstaan. Maar soms is het nodig dat ouders en verzorgers hierbij steun krijgen.

Opvoedingsondersteuning in de vorm van advies en informatie is op veel plaatsen in Drenthe al goed ontwikkeld. Toch valt er nog veel te winnen. Een van de knelpunten is dat ouders en verzorgers die advies en informatie het hardst nodig hebben vaak het moeilijkst zijn te bereiken. Veel van hen zijn ook niet gemotiveerd om steun in te roepen. Wij willen daarom in goed overleg met gemeenten het aanbod van advies en informatie uitbreiden in de directe omgeving van de opvoeders en ook actiever laten aanbieden.

Daaraan kan de totstandkoming van Opvoedinformatiepunten (OIP's), volgens dezelfde formule als van de JIP's, een belangrijke bijdrage leveren. Dit kan een goede aanvulling op de opvoed-telefoon zijn.

Ook moet een uitbreiding van het aanbod plaatsvinden in de vorm van een zwaardere vorm van opvoedingsondersteuning. In sommige gezinnen zijn de opvoedproblemen zo groot dat het bestaande aanbod van advies en informatie niet toereikend is. Hierdoor lopen problemen steeds verder uit de hand. Met behulp van de deskundigheid van Hulp aan Huis willen wij Jeugdzorg Drenthe een nieuw aanbod voor opvoedingsondersteuning laten realiseren. Het gaat om een gespecialiseerde vorm van vrij toegankelijke jeugdzorg waarbij een hulpverlener meerdere uren per week in het gezin aanwezig is om advies en begeleiding te geven.

Verder denken wij dat Internet ook voor opvoeders een belangrijke bron van informatie en advies kan zijn. Vooral als hiervoor een interactieve website aanwezig is.

Eigenkracht conferenties

Bekenden uit de eigen omgeving kunnen veel voor jeugdigen betekenen die in de problemen zitten. De uitkomsten van De ideeënfabriek laten dat ook zien. Wij willen om die reden de komende jaren nog meer gaan investeren in het mobiliseren van het eigen netwerk.

In ons Actieprogramma 2002 hebben wij voor het eerst nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de methodiek "Eigenkracht conferenties". Onder leiding van een onafhankelijk persoon komen familie en soms ook andere bekenden bij elkaar in een soort familieberaad. Het doel ervan is familieleden in te schakelen om te helpen bij de oplossing van problemen, bijvoorbeeld rond de opvoeding. De hulpverlening vervult een aanvullende rol als dat nodig is.

Deze succesvolle methodiek, die wij als een cultuuromslag in de manier van hulpverleners kunnen zien, komt uit het buitenland (Nieuw-Zeeland). Ook in eigen land ontstaan meer van dit soort projecten. Meestal zet men deze methodiek in als de problemen zo ernstig zijn dat uithuisplaatsing dreigt. Het geeft aan dat het vermogen van het eigen netwerk om problemen op te lossen groot is.

Als experiment zijn wij in 2002 met een project gestart waarin jeugdzorg deze methodiek inzet bij problemen die nog niet zijn geëscaleerd. Hierdoor krijgt het experiment een preventief karakter, bijvoorbeeld als vorm van opvoedingsondersteuning. Wij vinden het interessant te onderzoeken of bij deze methodiek ook vriendjes en vriendinnetjes, jeugdigen van de eigen leeftijd, een rol kunnen spelen.

Ons beleid is erop gericht om bij een succesvol verloop van het experiment, deze methodiek breed in onze provincie in te zetten.

Hulp op school

Elke jeugdige brengt een groot deel van zijn tijd op school door. Het is een plek waar men problemen of dreigende problemen snel kan ontdekken. Dat maakt het onderwijs en andere voorzieningen, zoals de peuterspeelzaal, tot een ontzettend belangrijke schakel in de zorgketen. Dat blijkt wel uit de vele samenwerkingsprojecten die al tussen school, jeugdzorg en andere voorzieningen van de grond zijn gekomen. Denk bijvoorbeeld aan het project Buitenschoolse opvang+ in Klazienaveen waarin het Boddaertcentrum en het onderwijs nauw samenwerken en het project "Weet wat je zegt", dat aandacht besteedt aan sociale vaardigheid en weerbaarheid van basisschoolleerlingen. Zij zijn een goed voorbeeld van afstemming tussen provinciaal jeugdzorgbeleid en gemeentelijk beleid. Interessant is ook het ontstaan van Brede scholen of Vensterscholen waarin basisschool en andere voorzieningen voor jeugdigen nauw samenwerken en vaak in één gebouw zijn ondergebracht. Het gemeentelijk onderwijsbeleid kan deze ontwikkeling versterken.

Verder bestaat er een succesvolle samenwerking tussen het voorgezet onderwijs en de jeugdzorgprojecten Daghulp oudere jeugd en Centrale opvang.

Toch is de samenwerking tussen school en vooral jeugdzorg nog lang niet optimaal. Wij willen die samenwerking de komende jaren nieuwe impulsen gaan geven. Leerkrachten kunnen problemen snel signaleren, op waarde schatten en vaak ook helpen bij het vinden van een oplossing. Maar zij hebben niet de tijd en bevinden zich ook niet in de positie om meer ernstige problemen goed aan te kunnen pakken. Op dit punt komt de samenwerking met jeugdzorg, schoolmaatschappelijk werk en de Toegang in het bijzonder, om de hoek kijken. Deze samenwerking kan op verschillende manieren plaatsvinden: een snelle doorverwijzing, een hulpverlener die op afroep beschikbaar is, een spreekuur op school, ondersteuning van leerkrachten door medewerkers van de Toegangen. Waar het om gaat is dat maatwerk totstandkomt: een zorgstructuur die per type onderwijs maar ook per school kan verschillen.

Graag willen wij in de komende periode met betrokken instanties afspraken maken over deze vorm van samenwerking. Het doel is tot niet-vrijblijvende overeenkomsten te komen waarin de samenwerking concreet vorm krijgt. Het stappenplan Maatjes worden...!, over de relatie tussen onderwijs en jeugdzorg, is hierbij betrokken. Van de werkconferenties in het najaar van 2002 over onderwijs en jeugdzorg verwachten wij concrete aanzetten tot een betere samenwerking.

Consultatiebureau

Medewerkers van het consultatiebureau voor zuigelingen zien bijna alle kinderen en hun vaak jonge ouders of verzorgers. Heel vaak weten zij ook welke gezinnen kampen met opvoedingsproblemen en wat de aard van de problemen is.

Het consultatiebureau is als basisvoorziening een onmisbare schakel in de zorgketen. Het zou een belangrijke rol kunnen spelen bij het signaleren van problemen of dreigende problemen in de opvoeding. De huidige samenwerking in de Toegangen met Ouder en Kindzorg van Icare, waaronder de consultatiebureaus vallen, biedt hiervoor goede kansen. Het kan leiden tot een versterking van consultatiebureaus in gebieden waar de behoefte aan opvoedingsondersteuning het grootst is. Een goede combinatie met jeugdzorgfuncties moet de basis zijn van deze versterking.

Per 1 januari 2003 gaan onder meer de consultatiebureaus onder gemeentelijke regie vallen. Dat betekent dat gemeenten op dit onderdeel meer sturend kunnen gaan optreden. Gezien onze goede ervaring met gemeentelijke samenwerking en de positieve opstelling van Icare verwachten wij dat hierdoor nieuwe mogelijkheden gaan ontstaan.

Wij stellen ons voor te starten met een of enkele experimenten. Aan de hand van de daarmee opgedane ervaringen willen wij ons beleid, samen met gemeenten en de betrokken organisaties, op dit punt verder vormgeven.

Doel 3

Wij willen bereiken dat meer mogelijkheden voor hulp in de eigen omgeving komt. Hier-voor is versterking van het eigen netwerk nodig en een betere samenwerking tussen lokale en regionale voorzieningen en jeugdzorg.

4. TOEGANG TOT JEUGDZORG

Verworvenheden

De Toegangen tot jeugdzorg zijn al enige jaren een belangrijk onderdeel van ons jeugdzorgbeleid. Deze aanpak is beschreven in het boekwerk "Het Drentse Model" dat op brede schaal is verspreid. Zo langzamerhand hebben de Drentse Toegangen een brede bekendheid verworven in ons land. Samenwerking blijkt meer te zijn dan de som der delen. De verworvenheden van de Drentse aanpak staan daarom voor ons nog altijd recht overeind. Deze zijn:

- herkenbaar
- laagdrempelig
- dicht in de buurt
- een plek voor alle vragen en problemen
- bundeling van lokale en provinciale deskundigheid
- goede doorverwijzing als dat noodzakelijk is

De Toegangen passen in ons beleid om hulp en steun zoveel mogelijk in de eigen omgeving aan te bieden. Het doel is om problemen zoveel mogelijk te voorkomen of om snel in te grijpen als dat nodig is. Dat maakt de kans op succes groter, zwaardere vervolghulp is dan vaak niet nodig. Dat zien wij de laatste jaren ook aan het teruglopende aantal aanmelding voor deze zwaardere hulp. Maar wij zijn er nog niet.

Doorlopend proces

De ontwikkelingen van de zes Toegangen gaan nog steeds met vallen en opstaan. Het is een doorlopend proces waarvan alle betrokkenen veel leren en die ook tot nieuwe inzichten leidt. De huidige situatie is daarom ook het begin en nog lang niet het eindpunt van de ontwikkelingen. Om te beginnen zijn de huidige Toegangen nog steeds kwetsbaar. De organisatorische vormgeving kent nogal wat knelpunten, de formatie is aan de krappe kant, voor jeugdigen tot 12 jaar is er onvoldoende aanbod en de lokale inbedding komt nog onvoldoende uit de verf. Dit zijn ook belangrijke knelpunten die uit de eindevaluaties van de Toegangen naar voren komen. Binnen de mogelijkheden die zij hebben werken de betrokken organisaties aan oplossingen, samen met gemeenten en provincie. Dit heeft al geleid tot aanpassingen in de aansturing en organisatorische opzet.

Deze knelpunten en de ervaringen van de afgelopen jaren zijn voor ons aanleiding ons beleid aan te scherpen. De volgende veranderingen zijn nodig om de Toegangen beter te laten functioneren.

Spin in het web

De zes Toegangen zijn opgericht als een adres waar jeugdigen en hun opvoeders kunnen aankloppen met hun vragen en problemen. De ervaringen laten zien dat het aantal jeugdigen en opvoeders dat zichzelf meldt bij de Toegangen beperkt is. De meeste komen daar toch via verwijzende instellingen terecht. Verder is het zo dat nogal wat lokale voorzieningen hun eigen kanalen blijven volgen als ze jeugdigen willen helpen. Hierdoor komt de functie van de Toegang

als centraal punt voor hulp en informatie onvoldoende uit de verf. Het gevaar blijft daarmee bestaan dat jeugdigen nog steeds door de bomen het bos niet kunnen zien.

Wij willen toe naar een situatie waarin de Toegangen veel meer als spin in het web gaan optreden. Om jeugdigen te bereiken moet je "de straat op" en niet afwachten tot ze je weten te vinden. Dat betekent dat de Toegangen het netwerk van jeugdigen en hun ouders en verzorgers veel meer moeten gaan ondersteunen. Een snelle signalering van dreigende problemen maakt zo een goede preventieve aanpak mogelijk. Hierdoor is doorverwijzing naar gespecialiseerde jeugdzorg vaak niet nodig, alleen in die gevallen waarin de problemen daarom vragen. Voor die gevallen blijven de Toegangen als zelfstandige voorzieningen bestaan. Dat geldt ook voor hulpvragers die zich liever rechtstreeks tot de Toegangen wenden.

Wij willen ook bereiken dat de Toegangen de vele activiteiten rond preventie die lokaal en regionaal plaatsvinden op elkaar gaan afstemmen. De WOJD kan hierbij ondersteuning bieden. Het voorkomen van overlappingsen en het signaleren van witte vlekken is belangrijk om preventie nieuwe impulsen te geven. Veiligheid is een belangrijk onderdeel hiervan. Het project Echt Recht dat zich richt op het netwerk van dader en slachtoffer vraagt om een goede samenwerking met de Toegangen.

Op deze manier kunnen de Toegangen ook veel meer deel gaan uitmaken van het lokale netwerk. Dit vraagt wel om een andere aansturing zoals hierna aan de orde komt.

Gemeentelijke regie

Ondanks de positieve ontwikkelingen van de laatste tijd is de Toegang als samenwerkingsverband nog niet af. Een verdere inbedding in het lokale netwerk is nodig om nog beter vraaggericht te kunnen werken.

Alle partijen zijn het er over eens dat een goede lokale inbedding alleen tot stand kan komen bij een gemeentelijke regie. In ons Actieprogramma 2002 hebben wij het belang hiervan al aangegeven. Alle wethouders voor jeugdbeleid hebben daarmee toen ingestemd. Daarbij is wel aangegeven dat het begrip gemeentelijk regie nader invulling moet krijgen. Misvattingen liggen al snel op de loer.

In onze ogen houdt gemeentelijke regie in dat de Toegangen een centraal onderdeel van het lokaal jeugdbeleid gaan vormen. Daarin geeft de gemeente aan welke concrete invulling van de Toegang het best past bij de lokale situatie. Dit kan dus per gemeente verschillen. Voorwaarde is wel dat gemeenten lokaal jeugdbeleid ontwikkelen.

De provincie geeft daarna in overleg met betrokken organisaties aan welke bijdrage vanuit jeugdzorg mogelijk is. Bestaande verantwoordelijkheden veranderen niet. Zo blijven wij op basis van de wet verantwoordelijk voor de financiering en planning van de jeugdzorg, zoals de gemeente verantwoordelijk blijft voor veel van de lokale instellingen.

Dat neemt niet weg dat wij ons samen met de jeugdzorgorganisaties binnen de bestaande financiële en wettelijke mogelijkheden zullen inspannen om een bijdrage te leveren aan de Toegangen als onderdeel van het lokaal jeugdbeleid. Dat past ook in de lijn van de nieuwe wet die in voorbereiding is: jeugdzorg ondersteunt en versterkt voorliggende voorzieningen als onderwijs en welzijn. Daarbij moeten wij denken aan zaken als deskundigheidsbevordering, voorlichting, coördinatie en een betere schakeling naar gespecialiseerde zorg.

Decentrale toegangen

Zoals wij al eerder hebben aangegeven, bereiken de huidige zes Toegangen onvoldoende de jeugdigen en ouders en verzorgers in vooral de landelijke gebieden. Om die reden is enige jaren geleden in Aa en Hunze een samenwerkingsproject van start gegaan. Dit project heeft ertoe geleid dat de deelnemende instellingen (dreigende) problemen snel kunnen signaleren en zo nodig ook snel hulp kunnen aanbieden. Dit gebeurt door het versterken of vormen van een

netwerk waaraan alle instellingen die met jeugdigen te maken hebben deelnemen. Het bewijst hoe lokale en provinciale organisaties tot vruchtbare samenwerking kunnen komen. Dit geldt net zo goed voor de samenwerking tussen gemeente en provincie die beiden ook hun financiële verantwoordelijkheid hebben genomen.

Steeds meer gemeenten in plattelandsgebieden krijgen belangstelling voor dit succesvolle project. In ons beleid moeten wij daarop vooruitlopen door ook voor deze gebieden mogelijkheden te scheppen. Daarbij gaan wij ervan uit dat betrokken gemeenten net als Aa en Hunze ook bereid zijn een inspanning te leveren. Dat wil niet zeggen dat vergelijkbare projecten een kopie hoeven te zijn van het Aa en Hunze-project. Ook hier geldt dat lokale inkleuring belangrijk is, aansluitend op het voorzieningenpatroon dat al bestaat. Het belangrijkste is dat er een sluitend netwerk ontstaat zoals in Aa en Hunze waardoor geen jeugdigen buiten de boot hoeven te vallen.

Wij vinden het ook belangrijk dat de zes centrale Toegangen ook hun voordeel doen met de ervaring van het project in Aa en Hunze rond netwerkvorming.

Zorg op maat

Als de problematiek zo ernstig is dat meer gespecialiseerde zorg noodzakelijk is, komt het BJZ in beeld. Het BJZ vormt de toegang tot geïndiceerde - niet vrij toegankelijke - zorg. Een goede afstemming tussen de Toegangen en het BJZ is noodzakelijk. In het BJZ moet veel deskundigheid beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld op het gebied van screening, diagnostiek, indicatiestelling, zorgtoewijzing en casemanagement. Antwoord moet komen op vragen als:

- Wat is de aard van de problemen?
- Hoe ernstig zijn de problemen?
- Welke vormen van hulp zijn nodig om de problemen op te lossen?
- Welke organisaties zijn daarvoor verantwoordelijk?
- Wie bewaakt het hulpverleningsproces?

De casemanager speelt een belangrijke rol als "bewaker" van het hulpverleningsproces. Hij of zij is als het ware de steun en toeverlaat van de cliënt. In veel gevallen zal zo iemand ook een soort vertrouwenspersoon zijn. Wij willen onderzoeken of ook andere personen uit het netwerk van de cliënt - dus geen hulpverlener - als casemanager kunnen optreden. Verder willen wij onderzoeken of een casemanager ook al bij vrij toegankelijke zorg een meerwaarde kan hebben. Het is de opzet dat de jeugdige zorg op maat krijgt toegewezen, vraaggerichte hulp dus. Deze zorg op maat zal zich daardoor in veel gevallen moeten uitstrekken over het brede terrein van de jeugdzorg. Dit houdt in dat naast de provinciale jeugdhulpverlening ook de instellingen voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ-jeugd), Kinder- en Jeugdpsychiatrie (KJP) en voor (Licht) Verstandelijk Gehandicapten (LVG) hierbij betrokken moeten zijn. Om die reden is het noodzakelijk dat deze instellingen ook hun deskundige inbreng hebben in het BJZ. Hiervoor is de ontwikkeling van een netwerkorganisatie in gang gezet.

Samenwerking met onder meer het Regionaal Educatief Centrum (REC) is daarbij belangrijk. In dit centrum is de deskundigheid op het gebied van speciaal onderwijs in de drie noordelijke provincies gebundeld.

Netwerkorganisatie

Over de organisatorische vormgeving van het BJZ is veel te doen. De concepttekst van de nieuwe wet schrijft gedetailleerd voor hoe zo'n BJZ eruit moet zien. In ons Actieprogramma 2002 zijn wij op die strakke vormgeving en op onze bezwaren daartegen uitgebreid ingegaan. Deze bezwaren zijn gebaseerd op het uitgangspunt dat de vorm de inhoud moet volgen. Het ziet er nu naar uit dat wij in ieder geval nog enige jaren de tijd hebben om onze eigen weg te

kunnen gaan. Mogelijk dat voortschrijdend inzicht in die periode ons definitief meer ruimte geeft voor de eigen aanpak.

Los van de nieuwe wet is het belangrijk dat de specialistische vervolghulp goed is geregeld. Om die reden steunen wij de totstandkoming van een BJZ als netwerkorganisatie waarvan een onafhankelijke stichting deel uitmaakt. De WOJD heeft hierin het voortouw genomen. De betrokken organisaties zijn bereid aan zo'n netwerkorganisatie deel te nemen en hiervoor formatie en deskundigheid beschikbaar te stellen. Deze organisaties zijn: Jeugdzorg Drenthe, Accare, GGZ Drenthe en Sociaal Pedagogische Dienst (SPD).

Via samenwerkingsovereenkomsten krijgt het BJZ een stevige, niet vrijblijvende basis. Het bestaat dan uit alle toegangsfuncties van de deelnemende instellingen, het huidige ZTO, het AMK, de gezinsvoogdij, voogdij, jeugdreclassering en een secretariaat. Het ZTO moet als onafhankelijke organisatie nadrukkelijk voor het brede jeugdzorgterrein gaan functioneren. De netwerkorganisatie moet zo zijn ingericht dat wij wettelijke eisen over bijvoorbeeld de vormgeving zonder veel problemen kunnen naleven.

De positie van het AMK in het Bureau Jeugdzorg vraagt onze bijzondere aandacht. Wij gaan in het volgende hoofdstuk daarop uitgebreider in.

Onze verantwoordelijkheid voor het brede terrein van de jeugdzorg krijgt onder meer vorm in deze netwerkorganisatie. Het biedt goede sturingsmogelijkheden voor meer afstemming en samenhang tussen de verschillende jeugdzorgorganisaties.

Doel 4

Wij willen bereiken dat de zes Toegangen een centrale plaats krijgen in het gemeentelijk beleid.

Zo kunnen zij beter netwerken rondom jeugdigen ondersteunen, preventieve activiteiten coördineren en een schakel vormen tot vervolghulp.

Doel 5

Wij willen bereiken dat in alle landelijke gebieden decentrale Toegangen van de grond komen, zodat voor de hele provincie een dekkend netwerk van Toegangen jeugdzorg ontstaat.

Doel 6

Wij willen bereiken dat het Bureau Jeugdzorg vorm krijgt als niet-vrijblijvende netwerkorganisatie waarvan een onafhankelijke stichting deel uitmaakt.

Zo moet meer samenhang ontstaan binnen het brede jeugdzorgterrein en is een goede toegang tot zorg op indicatie gegarandeerd.

5. KINDERMISHANDELING

Voorrang

Het voorkomen en bestrijden van kindermishandeling willen wij absolute voorrang geven. Nog steeds zijn in ons land elk jaar duizenden kinderen het slachtoffer van een vorm van kindermishandeling: ongeveer 1 op de 100 kinderen. Dat kan gaan om lichamelijke mishandeling, seksueel geweld, psychische mishandeling, verwaarlozing of een combinatie hiervan. Ook is het nog steeds zo dat elk jaar minstens zo'n 50 kinderen overlijden als gevolg van mishandeling. Voor de samenleving is dat een onacceptabele situatie. In ons beleid voor de komende vier jaar zullen wij dan ook al het mogelijke doen om deze problemen met kracht aan te pakken.

Tegelijkertijd realiseren wij ons dat het niet eenvoudig is om kindermishandeling met succes te bestrijden. Daarvoor zijn verschillende oorzaken aan te geven. Mishandeling speelt zich vaak af in de beslotenheid van het gezin. Signalen dat er iets mis is, zijn daardoor lang niet altijd te herkennen. Verder houden jeugdige slachtoffers uit loyaliteit met de plegers of uit angst, mishandeling meestal binnenskamers. Mensen in de omgeving van het slachtoffer schrikken soms ook terug voor het melden van mishandeling: uit ongeloof, angst, onzekerheid, omdat ze zich niet met "anderzaken" willen bemoeien of om wat voor reden dan ook. Maar geen reden is ooit goed genoeg om kindermishandeling niet te melden.

Levensbelang

Het melden van (een vermoeden van) kindermishandeling kan een zaak van levensbelang zijn. Daarom moeten de mogelijkheden daarvoor goed en duidelijk geregeld zijn. Met de komst van het provinciale AMK is daarvoor een belangrijke stap gezet. Dit punt is bedoeld voor iedereen die een vermoeden van mishandeling heeft: burgers én mensen die beroepsmatig met jeugdigen te maken hebben. Landelijk is gekozen voor het uitgangspunt dat burgers anoniem kunnen melden, hulpverleners kunnen dat niet. Anderen die beroepsmatig met jeugdigen te maken hebben, zoals huisartsen, kunnen desgewenst anoniem melden.

Er bestaat geen verplichting tot melden, hooguit een morele, in tegenstelling tot sommige andere landen. Het is de vraag of deze benadering in alle gevallen zo verstandig is. Vooral voor hulpverleners kan de combinatie van niet anoniem en niet verplicht melden tot een zeer terughoudende opstelling leiden. Ondanks de inhoudelijke argumenten die hiervoor bestaan moet de bescherming van het kind voorop blijven staan. Met een verplichte melding zou de overheid in ieder geval een duidelijke norm stellen die preventief kan werken. Vreemd genoeg is het nu wel zo dat voor iedere burger een wettelijke verplichting bestaat om hulp te bieden aan mensen die in levensgevaar verkeren. Dit zou dan toch ook moeten gelden voor het melden van een ernstige vorm van kindermishandeling. Al met al zien wij genoeg redenen om deze discussie de komende tijd op landelijk niveau aan te zwengelen.

De huidige wet is overigens aangepast om kwaliteit en positie van het AMK te versterken. Voor een nadere uitwerking hiervan is een AMvB in voorbereiding.

Vertrouwenspersoon

Het AMK heeft tot taak onderzoek te doen naar een melding, advies te geven bij vermoedens van mishandeling en hulpverlening op gang te brengen als dat nodig is.

De ervaring tot nu toe leert dat vooral volwassen melders het AMK weten te vinden. Maar ook jeugdigen die het slachtoffer zijn van mishandeling en leeftijdgenoten uit hun omgeving moeten een goede toegang hebben tot het AMK. Uit de ideeënfabriek kwam naar voren dat kinderen en jongeren het moeilijk vinden om hun ouders "aan te geven". Loyaliteit van kinderen naar hun ouders toe zit blijkbaar heel diep. Zij hebben daarom vooral behoefte aan een vertrouwenspersoon bij wie ze hun verhaal kwijt kunnen en die hun advies kan geven, zonder dat jeugdigen het gevoel krijgen dat ze hun ouders verraden. In een project over kindermishandeling dat voortkomt uit een van de statenspellen, onderzoeken jongeren zelf of zo'n vertrouwenspersoon een plek binnen het AMK kan krijgen. Dat moet ertoe leiden dat jeugdigen het AMK beter weten te vinden.

Lage drempel

Het AMK moet een duidelijk herkenbare voorziening zijn en geen associatie met hulpverlening oproepen. Dat laatste werpt al snel een extra drempel op om te melden. Wij zullen in de ontwikkeling van het Bureau Jeugdzorg tot een netwerkorganisatie deze herkenbaarheid bewaken. Niettemin moet hulpverlening snel op gang komen als mishandeling daadwerkelijk aan de orde is. Daarvoor bestaan vastgestelde termijnen. De positie van het AMK binnen de netwerkorganisatie biedt extra kansen om hulp snel en goed op gang te brengen. Het DOJ bereidt een onderzoek voor naar de effectiviteit en de resultaten van het AMK.

Het AMK moet over voldoende deskundigheid beschikken om bijvoorbeeld ernst en aard van de mishandeling goed te kunnen beoordelen. Dat is een verantwoordelijk van Jeugdzorg Drenthe waaronder het AMK valt. Bij gecompliceerde zaken maakt het AMK gebruik van het Diagnostisch Centrum in Groningen. De toekomst van dit centrum is nog steeds onduidelijk omdat landelijke financiering nog niet zeker is. Ons beleid is erop gericht om in ieder geval deze specifieke deskundigheid overeind te houden. Zo nodig zullen wij onderzoeken of deze deskundigheid binnen het te vormen BJZ een plaats kan krijgen.

Om het AMK een zo laag mogelijke drempel te geven, willen wij de mogelijkheid onderzoeken om ook via Internet meldingen te doen en advies in te winnen. Vooral van jeugdigen verwachten wij dat zij daardoor eerder contact opnemen met het AMK. Verder is het ook belangrijk dat het AMK een nog grotere bekendheid krijgt.

Bekendheid

In 2003 starten wij in Drenthe met een grootscheepse campagne om het AMK en het landelijk telefoonnummer 0900 1231230 meer bekendheid te geven. Deze campagne maakt deel uit van een landelijke campagne waaraan wij in onze provincie eigen accenten willen geven. Wij hebben hiervoor ook een financiële bijdrage geleverd.

In de eerste plaats vinden wij het erg belangrijk dat de campagne zich nadrukkelijk ook richt op de jeugdige doelgroep. Dit stelt eisen aan de opzet van de campagne en aan het informatie-materiaal.

De campagne moet het AMK verder duidelijk profileren als een punt waar je niet alleen een vermoeden van mishandeling kunt melden, maar waar je ook kunt aankloppen voor een (vertrouwelijk) gesprek, advies en ondersteuning.

De campagne kan veel losmaken. Het is goed mogelijk dat een hausse ontstaat van meldingen en verzoeken om advies en ondersteuning. Het AMK en de jeugdzorg moeten daarop zijn voorbereid. De campagne mag niet tot nieuwe wachtlijsten leiden. In 2002 zagen wij opnieuw een forse stijging van het aantal meldingen. Jeugdzorg Drenthe heeft extra inspanningen gedaan om de hierdoor ontstane wachtlijsten weg te werken.

De stijging van het aantal meldingen betekent waarschijnlijk niet dat kindermishandeling vaker voorkomt. Een verklaring is dat mensen eerder geneigd zijn te melden. Dat is op zich een positieve ontwikkeling die mogelijk het gevolg is van beleid en betere meldingsmogelijkheden.

Voorkomen

De beste aanpak van kindermishandeling is natuurlijk: voorkomen dat het gebeurt. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat wij dat punt helaas nooit zullen bereiken. Kindermishandeling komt meestal voort uit onmacht en onvermogen van ouders en verzorgers. De oorzaken hiervan zijn ingewikkeld.

Niettemin moeten wij ons wel tot het uiterste inspannen om mishandeling in ieder geval voor een deel terug te dringen. Dat vraagt, naast wat wij hiervoor al hebben aangegeven, vooral om investeringen in opvoedingsondersteuning en begeleiding van risicogezinnen. Ook het inschakelen van familie, burens en vrienden kan een positieve invloed hebben. Waar mogelijk zullen wij daaraan in ons beleid aandacht schenken.

Verder hebben wij een project mogelijk gemaakt dat een zorgprogramma aanpak kindermishandeling heeft ontwikkeld. Dit leidt nu al tot een betere samenwerking tussen instellingen die op de een of andere manier met kindermishandeling te maken krijgen. Zo kan het AMK als centrale instantie signalen van dreigende mishandeling sneller oppikken en hulp mogelijk maken. Ook een betere scholing en deskundigheidsbevordering maakt deel uit van dit project.

Doel 7

Wij willen bereiken dat minder kinderen het slachtoffer worden van mishandeling. Daarvoor is een herkenbaar en bekend AMK nodig. Ook moeten meer en betere mogelijkheden komen voor melding, advies, hulp en preventie.

6. INTERNET

Revolutionair

Internet is een medium met ongekende mogelijkheden. Vooral jeugdigen zijn hiermee al snel vertrouwd geraakt. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat slechts in een klein deel van de gezinnen geen computer met Internetaansluiting aanwezig is. Gelukkig staat daar tegenover dat op vrijwel alle scholen de mogelijkheid bestaat om van Internet gebruik te maken. Dat geldt trouwens ook voor de Drentse bibliotheken waar alleen de drempel iets hoger is omdat daar voor het gebruik een kleine vergoeding verschuldigd is.

De betekenis van Internet voor jeugdzorg kan enorm zijn. Geen enkele voorziening is zo laagdrempelig, snel en desgewenst anoniem als Internet. De voorzieningen die hierbij in de buurt komen zoals de Kindertelefoon en in iets mindere mate de Opvoedtelefoon kennen een grote bekendheid en een groot bereik. Dit geeft al aan hoe groot de behoefte is aan zulke voorzieningen.

Met oog voor de nadelen die ook bestaan, verwachten wij dat een goed voorbereide en doordachte introductie van Internet in de jeugdzorg tot een revolutie in de hulpverlening kan leiden. De WOJD en de provincie, ieder vanuit de eigen deskundigheid, werken al enige tijd samen rond het thema ICT in de jeugdzorg. Het gebruik van Internet maakt hiervan een belangrijk deel uit.

Het is goed te constateren dat de Drentse jeugdzorgorganisaties en provincie dezelfde visie en ambities hebben om deze vernieuwende ontwikkeling in gang te zetten. Dit zijn belangrijke voorwaarden om tot succes te komen.

Hulp via Internet

Stel: je bent jong en je worstelt met een probleem waarover je maar moeilijk met anderen kunt praten. Je weet ook niet goed waar je professionele hulp kunt vragen waaraan je echt wat hebt; als je al de moed zou hebben om zomaar met een wildvreemde over je problemen te gaan praten.

Wat is er dan fijner om 's avonds in alle rust achter je computer te gaan zitten en via Internet je problemen - al of niet anoniem - aan iemand voor te leggen die er verstand van heeft. Gelukkig krijg je ook heel snel een antwoord terug waarop je weer kunt reageren. Het geeft je net dat extra duwtje in de rug om toch een afspraak te maken met de voor jou geschikte persoon, zodat je onder vier ogen verder kunt praten.

Op dit moment verricht de Stafgroep Automatisering van de provincie samen met de WOJD een vooronderzoek - definitiestudie - naar de toepassingsmogelijkheden en voorwaarden van hulp via Internet. Technisch gezien is heel veel mogelijk. Een paar voorbeelden: een hulpvraag stellen aan een professionele hulpverlener via e-mail, direct contact via Internet met een hulpverlener, via een interactieve website ervaringen uitwisselen met "lotgenoten", gericht advies of informatie vragen, het melden van (een vermoeden van) kindermishandeling, contact met vertrouwenspersoon rond kindermishandeling.

Heel bijzonder is dat medewerkers aan het vooronderzoek de doelgroepen vragen hoe de verschillende websites er uit moeten gaan zien. Daarvoor organiseren de onderzoekers bijeenkomsten van doelgroepen of cliëntengroepen in de Mediabrink van het provinciehuis. Deze doelgroepen bestaan uit kinderen, jongeren, ouders, verzorgers, hulpverleners en intermediairs

die ook bij de verdere ontwikkeling betrokken blijven. Deze aanpak is dus puur vraaggericht en leidt tot een stappenplan voor de komende periode.

Toegankelijk

De toegang tot jeugdzorg via Internet moet eenvoudig zijn: een simpel adres als "portal" zoals dat heet. Via dat ene adres schakel je via "links" door naar de gewenste site. Het is belangrijk dat elke doelgroep zijn eigen site krijgt voor hulp en informatie. De site voor ouders stelt weer andere eisen aan opzet en vormgeving dan een site voor jongeren vanaf een jaar of 14 of aan een site voor jonge kinderen. Een voorbeeld daarvan is de site waarop jongeren kunnen reageren op dit beleidsplan. Deze is volledig ingericht op deze leeftijdscategorie.

Een voorwaarde voor succes is nadrukkelijk dat de hulpvrager snel en deskundig antwoord krijgt. Dit vraagt om een omschakeling in de jeugdzorg. Een deskundig team moet voortdurend digitaal beschikbaar zijn voor advies, informatie en ondersteuning.

Het succes is ook afhankelijk van de bekendheid die het internetadres heeft. Een groot opgezette publiciteitscampagne is nodig om die bekendheid te verwerven. Bovendien zijn investeringen nodig om deze bekendheid op peil te houden.

Internet biedt veel mogelijkheden om de informatievoorziening te verbeteren. Voor jeugdigen en opvoeders is dat aan de verschillende sites te koppelen of via aparte sites. Maar ook voor hulpverleners ontstaan meer mogelijkheden om belangrijke informatie te verwerven of uit te wisselen. De WOJD heeft hiermee al een begin gemaakt door voor beroepskrachten een website met een uitgebreide sociale kaart te ontwikkelen. Verder is de WOJD bezig met een elektronisch cliëntendossier dat met de cliënt meeverhuist. Op deze manier blijven gegevens actueel en beschikbaar voor de betrokken hulpverlener. De cliënt hoeft ook niet steeds opnieuw zijn verhaal te vertellen.

Internet biedt professionals ook meer mogelijkheden om de deskundigheid te bevorderen, om elkaar te consulteren, om ervaringen uit te wisselen en dergelijke. Het project CasusConsult van GGZ Drenthe speelt hierin een belangrijke rol. Ook dit aspect krijgt de komende jaren aandacht in ons beleid.

Knelpunten

Natuurlijk mogen wij onze ogen niet sluiten voor de nadelen en knelpunten die deze ontwikkeling met zich mee kan brengen. Zo kan Internet nooit het directe contact tussen hulpvrager en hulpverlener vervangen. Met andere woorden: Internet maakt de huidige jeugdzorg niet overbodig. wij moeten Internet meer zien als een belangrijke aanvulling of verrijking van bestaande mogelijkheden.

Een ander punt is dat Internet geen grenzen kent. Een jongere uit Zeeland kan net zo goed gebruikmaken van de Drentse sites als een jongere uit Assen. Dit kan de druk op deze voorziening enorm doen oplopen. Dat gevaar van overbelasting bestaat overigens toch al door de lage drempel die Internet heeft. Dit maakt een landelijke aanpak op den duur noodzakelijk.

Ten slotte vraagt de toepassing van Internet in de jeugdzorg om belangrijke organisatorische veranderingen en financiële impulsen. Zoals voor elke vernieuwing in de jeugdzorg geldt ook hier: als je het doet moet je het goed doen. Het kan zich geen mislukking veroorloven.

Randvoorwaarden

De organisatie van de jeugdzorg moet ingesteld zijn op het gebruik van Internet. Anders gezegd: Internet vereist bij uitstek een vraaggerichte aanpak. Hulpvragen, ook via Internet, zijn vaak complex en doen een beroep op verschillende deskundigheden. In dat geval moeten meerdere organisaties een inbreng leveren. Bovendien moet dat snel gebeuren. De partners in

de WOJD moeten hierover dwingende afspraken maken. Overigens sluit deze ontwikkeling aan bij de ontwikkeling rond zorgprogrammering en de ontwikkeling van een netwerkorganisatie rond het Bureau Jeugdzorg.

Internethulp zien wij als een belangrijke toegang tot jeugdzorg. Het ligt daarom voor de hand deze voorziening organisatorisch te koppelen aan de Toegangen en het BJZ.

In ieder geval zullen eenmalige financiële impulsen nodig zijn om onze ambitieuze plannen daadwerkelijk van de grond te laten komen. Wij zullen ons daarvoor inzetten. Omdat deze internetprojecten landelijk als pilotprojecten in aanmerking kunnen komen, biedt dat waarschijnlijk kansen op extra financiering. Wij zullen de mogelijkheden daarvoor onderzoeken.

Nog niet duidelijk is of de toepassing van Internet ook structureel tot hogere lasten leidt. Dat zullen de ervaringen in de komende periode helder moeten maken. Zo nodig zullen wij daarop tijdig inspelen.

Doel 8

Wij willen bereiken dat Internet als volwaardige hulpvariant, informatievoorziening en communicatiemiddel een plaats krijgt in de Drentse jeugdzorg.

7. ZORG OP INDICATIE

Specialistisch

De onderdelen van ons beleid die wij tot nu toe de revue hebben laten passeren zijn allemaal bedoeld om jeugdigen en hun ouders en verzorgers zo snel mogelijk, zo kort mogelijk en zo licht mogelijk te helpen. In die zin is dat een vervolg op beleid dat wij al jaren geleden hebben ingezet.

Toch zijn er jeugdigen die meer specialistische hulp nodig hebben. Dat gaat vaak om jeugdigen waarvan de ouders of verzorgers de opvoeding absoluut niet aankunnen of om jeugdigen die kampen met complexe problemen. Vooral deze laatste groep vraagt steeds meer aandacht. Het is zaak om deze jeugdigen hulp op maat te bieden, dat wil zeggen: hulp die een passend antwoord biedt op de hulpvraag. Ons beleid is erop gericht specialistische hulp aan te bieden die een dreigende uithuisplaatsing voorkomt of zo kort mogelijk laat duren. Dat neemt niet weg dat een bepaalde groep jeugdigen toch langere tijd, soms totdat ze meerderjarig zijn, in een residentiële voorziening voor jeugdzorg moet verblijven.

Specialistische hulp houdt veelal in dat een combinatie van meerdere hulpvormen beschikbaar moet zijn om hulp op maat te kunnen bieden. Het Bureau Jeugdzorg stelt via een indicatiestelling en zorgtoewijzing vast welke combinatie of zorgpakket wenselijk is. De casemanager is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit zorgpakket en staat de hulpvrager hierin bij.

Zorgpakketten

De belangrijkste opgave is om het huidige aanbod tot modules om te bouwen en nauwkeurig te beschrijven. Deze modules zijn als het ware de legosteentjes waarmee een zorgpakket op maat kan worden gebouwd. Alle betrokken organisaties zijn daarmee bezig. Dat moet leiden tot een zogenaamd modulesboek dat in de loop van 2002 gereed is.

In Drenthe hebben wij al ervaring opgedaan met zorgpakketten of zorgprogramma's. Voorbeelden daarvan zijn Hulp aan Huis en het veldproject Kinderen van ouders met psychiatrische problemen (KOPP). De WOJD stimuleert de ontwikkeling van meer zorgpakketten. Het is onze opzet om zorgpakketten over de hele breedte van de jeugdzorg in te voeren.

Verder willen wij door meer sturing de samenhang in de jeugdzorg versterken. Naast de ontwikkeling van het BJZ als netwerkorganisatie zijn zorgpakketten daarin heel belangrijk. Wij willen meer vaart brengen in deze ontwikkeling naar hulp op maat. Daarvoor willen wij afspraken met onder andere het Zorgkantoor als financier van de sectoren GGZ Jeugd en LVG. De actieve medewerking van het Zorgkantoor is noodzakelijk om de totstandkoming van brede zorgpakketten te bespoedigen.

Verder vinden wij het belangrijk om een flexibel inzetbaar budget beschikbaar te stellen. Zo'n flexbudget is bedoeld voor individuele hulpvragers voor wie op dat moment geen passend zorgpakket beschikbaar is. Met de inzet van dit budget kan dan toch hulp op maat beschikbaar komen. Jeugdzorg Drenthe is verantwoordelijk voor het beheer van dit flexbudget.

Hulp aan Huis

Een zorgprogramma dat zijn waarde de afgelopen jaren al bewezen heeft, is Hulp aan Huis. Dit zorgpakket kent verschillende modules waaraan meerdere sectoren van jeugdzorg, zoals de

LVG en GGZ Jeugd, deelnemen. Door de succesvolle samenwerking kan het als voorbeeld dienen voor de ontwikkeling van andere zorgpakketten. Hulp aan Huis is in staat om zo'n 300 gezinnen per jaar te ondersteunen.

Hoewel het om specialistische hulp gaat, voorkomt de inzet hiervan heel vaak een uithuisplaatsing. Het geeft ook uitvoering aan ons beleid om hulp zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving aan te bieden, zoals in dit geval in de gezinssituatie.

In de komende jaren willen wij dit zorgpakket een nog centralere plaats geven in de jeugdzorg. Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Waar nodig zullen wij ons inzetten om de capaciteit van bepaalde modules uit te breiden. Verder hebben wij al aangegeven dat met hulp van de deskundigheid van Hulp aan Huis de bestaande opvoedingsondersteuning versterking kan krijgen. Ten slotte kan Hulp aan Huis meer dan nu het geval is andere vormen van jeugdzorg ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan een combinatie met pleegzorg, dagbehandeling of residentiële zorg. Dit kan de opvoedingssituatie thuis zo verbeteren dat een behandelprogramma of uithuisplaatsing minder lang hoeft te duren.

Dagbehandeling

Dagbehandeling is een belangrijk onderdeel van de jeugdzorg, omdat het net als Hulp aan Huis een uithuisplaatsing kan voorkomen. Onze ambitie voor de komende jaren richt zich op het realiseren van voldoende capaciteit en kwaliteit voor deze hulpvormen.

Voor de jongste groep tot zeven jaar bestaan in Drenthe twee vestigingen van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) (Hoogeveen en Emmen). De totale capaciteit van 54 plaatsen is ontoereikend. Dit knelpunt moeten wij in de komende periode oplossen. Een ander knelpunt is het ontbreken van daghulp voor de allerjongsten (nul tot anderhalf jaar). Wij komen hierop terug bij het hoofdstuk Wachtlijsten. Door deze vorm van dagbehandeling op te nemen in zorgpakketten met meer modules, bijvoorbeeld rond opvoedingsondersteuning, zal de kwaliteit en effectiviteit kunnen verbeteren.

Voor de groep 6 tot 13 jaar kennen wij de Boddaertcentra: dagopvang die aansluit op de schooltijden. Op dit moment is de totale capaciteit van 36 toereikend. Ook hiervoor geldt dat deze dagopvang onderdeel gaat vormen van zorgpakketten. Er vindt al een experiment plaats waarbij "Boddaerthulp" gekoppeld is aan buitenschoolse opvang. Een combinatie met de Brede school biedt ook veel voordelen. Experimenten op dit terrein willen wij stimuleren.

De dagbehandeling oudere jeugd bestaat uit drie projecten voor dagopvang met een totale capaciteit van 88 plaatsen. Deze succesvolle leer- en werkprojecten richten zich op jongeren die problemen hebben met school, in combinatie met andere problemen. Het doel van de projecten is jongeren voor te bereiden op terugkeer naar geschikt onderwijs of op een baan. De samenwerking met onderwijs is heel positief. Dagopvang is vaak gekoppeld aan ondersteunende vormen van hulpverlening. Ons beleid is erop gericht capaciteit en kwaliteit voor deze hulpvorm te bewaken. Zorgboerderijen kunnen de mogelijkheden voor dagopvang van oudere jeugd vergroten. Wij willen onderzoeken of wij een of meer experimenten met een zorgboerderij kunnen realiseren.

Pleegzorg

Wij vinden dat een herwaardering van pleegzorg moet plaatsvinden. Als een uithuisplaatsing onvermijdelijk is, gaat onze voorkeur uit naar pleegzorg. Een pleeggezin als kleinschalige en veilige omgeving biedt de beste garantie voor een optimale opvoedingssituatie.

Helaas zijn steeds minder gezinnen bereid om als pleeggezin te fungeren. Ook zien wij dat pleeggezinnen steeds meer een voorkeur hebben voor jonge kinderen met relatief lichte problemen. Jongeren vallen hierdoor buiten de boot. Wij zien het als onze opdracht om pleegzorg nieuwe impulsen te geven, samen met de pleegzorgvoorziening en de Nederlandse Vereniging

voor Pleeggezinnen (NVP). Meer jeugdigen moeten een beroep op pleegzorg kunnen doen, niet alleen jonge kinderen maar juist ook jongeren boven de twaalf jaar. Dat willen wij als volgt bereiken.

In de eerste plaats moet opvang zoveel mogelijk in de eigen kring van familie of vrienden plaatsvinden

Hiervoor is het onder andere nodig dat meer netwerkpleeggezinnen beschikbaar komen. Dit zijn gezinnen die tot het netwerk van het pleegkind behoren. Maar in sommige gevallen is het voor een pleegkind beter als het in een "gewoon" bestandspleeggezin terecht komt. Dan is het belangrijk om de contacten met thuis en met familie in stand te houden of te verstevigen, zodat ze - waar mogelijk - een rol kunnen spelen in de opvang. Dat past ook in ons beleid om hulp zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving aan te bieden.

De begeleiding van pleeggezinnen moet praktischer en gevarieerder

Meer praktische ondersteuning kan pleeggezinnen behoorlijk ontlasten. Meer gezinnen zijn dan hopelijk bereid om pleeggezin te blijven en nieuwe gezinnen krijgen misschien net die extra duw in de rug om zich aan te melden. Die praktische ondersteuning bestaat vaak uit hele eenvoudige zaken: af en toe een oppas, een werkster voor een paar uurtjes, hulp bij vervoer. Belangrijke winst is ook te behalen door pleegzorg meer met andere hulpvormen te combineren, zoals Hulp aan Huis, dagopvang en andere vormen waaraan behoefte bestaat. Het Senior-junior-project draagt hier ook aan bij: startende pleegouders kunnen een beroep doen op ervaren pleegouders.

De pleegzorg in Drenthe moet uit meer varianten gaan bestaan

We kennen in onze provincie naast het traditionele pleeggezin al verschillende varianten zoals crisisopvang, therapeutische pleegzorg, groot pleeggezin. Uitbreiding met andere varianten is nodig: weekendpleegzorg, vakantiepleegzorg, deeltijdpleegzorg en dergelijke. Dat vraagt ook om bekostiging op maat.

Wij moeten pleegzorg aantrekkelijker gaan maken voor gezinnen

Zaken als een hogere vergoeding en het aanbieden van meer en lichtere varianten dragen daar al aan bij. Maar wij verwachten dat er meer moet gebeuren. Vormen van professionele pleegzorg verdienen in onze opvatting ook een kans. In de veranderde maatschappelijke omstandigheden moeten wij dit niet langer uitsluiten. Zweden is een goed voorbeeld van het succes van betaalde pleegzorg. Van alle uithuis geplaatste jeugdigen vindt 75% onderdak in een pleeggezin, in ons land is dat de helft. Wij willen grondig onderzoeken of een experiment mogelijk is. Natuurlijk vraagt dit een zorgvuldige voorbereiding.

Pleegzorg moet meer bekendheid krijgen

De meeste mensen hebben wel eens van pleegzorg gehoord, maar uit onderzoek blijkt dat slechts een kwart van de mensen kan vertellen wat het inhoudt. Ook de vele vernieuwingen van de laatste jaren op dit terrein zijn aan de meeste voorbijgegaan. Daar komt bij dat de beeldvorming van pleegzorg niet altijd even positief is. Al met al gaat hiervan geen wervende kracht uit. Goede, toegankelijke en permanente informatie is nodig om hierin verandering te brengen. Wij hopen dat betere informatie in combinatie met de genoemde veranderingen ertoe leiden dat meer gezinnen bereid zijn om zich als pleeggezin aan te melden.

24-uurszorg

De laatste jaren zijn steeds meer kleinschalige voorzieningen ontstaan, met een specialistisch karakter. Dat is ook nodig om een goed antwoord te kunnen bieden op de vaak complexe problemen.

Op dit moment bestaan ongeveer 20 van dat soort voorzieningen met een totale capaciteit van ruim 300 plaatsen. Ze zijn te onderscheiden in voorzieningen voor jongere jeugd waaronder een voorziening gericht op langdurige opvang, crisisopvang en interventie, voorzieningen voor oudere jeugd zoals kamertraining en opvang voor tienermoeders en voorzieningen voor gezinsgericht en avontuurlijk leren. Hiervan maakt Gedragstrainingcentrum De Zwaai kom van Justitie deel uit.

Verdere vernieuwing of ombouw is in de toekomst nodig om hulp op maat te kunnen bieden. Wij zien een ontwikkeling waarbij het eigen netwerk steeds meer een rol gaat spelen in de 24-uurszorg. Zo ontstaan er bijvoorbeeld meer mogelijkheden voor ouders of familie om te komen logeren. Omgekeerd kunnen kinderen vaker in de weekends of in de vakantie naar huis of naar familie. Wij willen deze ontwikkeling naar meer vraaggerichte opvang en behandeling verder ondersteunen. Wonen en hulp komen hiermee steeds losser van elkaar te staan. Vraaggerichte hulp is het uitgangspunt, wonen is niet meer dan een middel. Veranderingen in de aard van de begeleiding en meer verscheidenheid in het aanbod moeten deze ontwikkeling ondersteunen.

Hiervoor is ook nodig dat 24-uurszorg meer in combinatie met andere methodieken moet plaatsvinden. Terugkeer naar huis of een korter verblijf krijgen zo meer kans. Voor crisisopvang moet tenslotte voldoende capaciteit beschikbaar blijven. Jeugdigen die acuut hulp nodig hebben, mogen niet in de kou blijven staan.

Doel 9

Wij willen bereiken dat hulp op maat beschikbaar komt voor iedere hulpvrager. Daarvoor moeten jeugdzorgorganisaties flexibele zorgpakketten aanbieden, zo nodig aangevuld met een flexbudget.

Doel 10

Wij willen bereiken dat jeugdzorg uithuisplaatsing van jeugdigen zoveel mogelijk voorkomt. Daarvoor is nodig om Hulp aan Huis en dagbehandeling verder te versterken.

Doel 11

Wij willen bereiken dat bij een uithuisplaatsing meer jeugdigen van pleegzorg gebruik kunnen maken. Daarvoor is onder meer nodig dat het eigen netwerk een grotere rol krijgt en er meer geschikte pleeggezinnen komen.

Doel 12

Wij willen bereiken dat jeugdigen zo kort mogelijk in een voorziening voor 24-uurszorg verblijven.

Daarvoor is verdere vernieuwing, differentiatie, betrokkenheid van het eigen netwerk en gecombineerde zorg nodig.

8. WACHTLIJSTEN

Onaanvaardbaar

Jeugdigen en opvoeders kunnen niet altijd meteen hulp of advies krijgen. Soms is het ook niet zo erg om korte tijd op een wachtlijst te moeten staan. Het is niet altijd mogelijk en nodig om meteen de gevraagde hulp te kunnen krijgen. Maar in bepaalde gevallen is het onaanvaardbaar dat hulpvragers moeten wachten. Dat speelt in situaties waarin onmiddellijk ingrijpen is geboden: in bedreigende omstandigheden zoals bij kindermishandeling en in crisissituaties. Ook vinden wij dat de Toegangen tot jeugdzorg geen lange wachttijden mogen kennen. Juist daar moet vaak een beoordeling plaatsvinden van de ernst van de situatie.

In de jeugdzorg zijn de afgelopen jaren steeds meer wachtlijsten ontstaan. Dat hoeft niet per se op een negatieve ontwikkeling te duiden. In de Drentse Toegangen bijvoorbeeld zijn wachtlijsten ontstaan omdat de Toegangen het bereik van de jeugdzorg enorm hebben vergroot. Dat neemt niet weg dat wij wachtlijsten zoveel mogelijk moeten bestrijden. Voor de landelijke politiek waren de lange wachtlijsten aanleiding om op maatregelen aan te dringen. Dit heeft geleid tot extra incidenteel geld en de instelling van de eerder genoemde Taskforce die in eerste instantie de wachtlijsten goed in beeld moet brengen.

Wij hebben, zoals ook eerder aangegeven, een aanvullend en onafhankelijk onderzoek laten doen naar onder meer ernst en omvang van de wachtlijsten in onze provincie. Betrouwbare gegevens zijn immers noodzakelijk om tot een goede aanpak te kunnen komen.

Harde gegevens

In ons Actieprogramma jeugdzorg 2002 hebben wij een beeld gegeven van de wachtlijsten die aan de hand van de beschikbare gegevens bekend waren. Verder hebben wij een aanpak op hoofdlijnen voorgesteld. De gegevens die nu uit het aanvullend onderzoek naar voren zijn gekomen, bevestigen voor een belangrijk deel het beeld dat wij al hadden. Hoewel het hier nog niet om echt harde gegevens gaat, is de trend al wel duidelijk. Het vervolg van dit onderzoek zal hierover meer gegevens opleveren. Dat biedt mogelijkheden om de aanpak van wachtlijsten nog gericht aan te gaan pakken.

Het beeld dat in dit stadium van het onderzoek al naar voren is gekomen, geeft aan dat cliënten soms lang moeten wachten. Naast de wachttijden binnen de Toegangen is duidelijk dat cliënten die in aanmerking komen voor geïndiceerde zorg lang moeten wachten voordat een screeningsonderzoek van start gaat. Ook na de indicatiestelling en zorgtoewijzing moeten jeugdigen soms lang wachten voordat ze gebruik kunnen maken van geïndiceerde zorg. Dat geldt in het bijzonder voor de MKD's.

De wachtlijsten voor het AMK zijn inmiddels aangepakt, met goed resultaat zoals hieronder blijkt.

Plan van aanpak

Het aanpakken van de wachtlijsten richt zich op drie onderdelen waar een onaanvaardbare situatie bestaat.

De wachtlijsten voor de Toegangen moeten wij tot een aanvaardbaar minimum terugbrengen
 Het wegwerken of verkorten van de wachtlijsten is afhankelijk van een aantal inhoudelijke vernieuwingen. Deze zijn: uitbreiding van het aantal toegangsprojecten in de landelijke gebieden, gemeentelijke regie over de toegangen die de lokale infrastructuur versterkt en vooral het gebruik van Internet voor hulp en advies. Wij gaan ervan uit dat deze vernieuwingen toereikend zijn om de wachtlijsten over enkele jaren op te heffen. Voor de korte termijn zijn wij bereid een eenmalige financiële bijdrage te leveren.

De wachtlijsten van het AMK moeten zo snel mogelijk definitief verdwijnen

Het bestrijden van kindermishandeling verdraagt geen wachtlijsten. In de afgelopen jaren hebben wij regelmatig met extra financiële bijdragen de toen bestaande wachtlijsten bestreden. Ook Jeugdzorg Drenthe zelf heeft maatregelen genomen om wachtlijsten weg te werken. Het grillig verloop van de meldingen vroeg om steeds weer aanvullende inspanningen. Op dit moment zijn de bestaande wachtlijsten zo goed als opgeheven. Maar de campagne die begin 2003 van start gaat en ons beleid om het AMK een nog lagere drempel te geven, zal waarschijnlijk tot een verdere toename van het aantal meldingen leiden. Daarvoor zullen wij extra ondersteuning bieden.

De wachtlijsten van het MKD moeten wij in deze beleidsperiode wegwerken

Vernieuwing van de MKD's is noodzakelijk om beter in te kunnen spelen op de hulpvragen. Om dit te bereiken onderzoekt Jeugdzorg Drenthe de mogelijkheid van herkenbare regionale centra voor begeleiding en behandeling van jonge kinderen (0 tot 7 jaar). Deze centra moeten een combinatie van verschillende hulpvormen gaan bieden, zoals intensieve ambulante begeleiding, Hulp aan Huis, dagopvang en een logeershuis. Het doel is maatwerk te leveren. Uit het onderzoek zal moeten blijken welke aanvullende maatregelen nodig zijn. In ieder geval zal een betere spreiding en andere inzet van de huidige capaciteit moeten plaatsvinden. Maar het is te verwachten dat dit niet voldoende is om de waarschijnlijk drie regionale centra levensvatbaar te maken. Het is onze verantwoordelijkheid om hiervoor samen met Jeugdzorg Drenthe een oplossing te vinden.

Doel 13

Wij willen bereiken dat lange wachtlijsten niet meer voorkomen in de jeugdzorg. Daarvoor is het nodig de wachtlijsten van de Toegangen, het AMK en het MKD weg te werken. Wachtlijsten voor andere voorzieningen moeten tot een minimum beperkt blijven.

9. KWALITEIT

Bagage

Het succes van jeugdzorg hangt in de eerste plaats af van de kwaliteit van de hulp die cliënten ontvangen, het primaire proces. Er bestaan meerdere factoren die de kwaliteit van de hulp direct beïnvloeden. Voorop staat de deskundigheid van de hulpverlener. Deze deskundigheid bestaat uit een goede mix van kennis, ervaring en zeker ook persoonlijke instelling en betrokkenheid. Dit zijn zaken die niet tot onze directe beleidsverantwoordelijkheid behoren. Kwaliteit is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de uitvoerende instelling zelf.

Gelukkig zijn de instellingen zich heel goed bewust van het belang van deskundig personeel. Een belangrijk winstpunt voor de Drentse situatie is dat Jeugdzorg Drenthe over eigen opleidingsmogelijkheden beschikt. Hierdoor zijn ze in staat veel aan scholing en bijscholing op maat te doen, zodat hulpverleners met de juiste bagage hun werk kunnen verrichten. Wij streven ernaar om deze scholingsmogelijkheden te verbreden naar het brede terrein van de Drentse jeugdzorg.

Visie

Behalve de bagage die de hulpverlener zelf meebrengt is het succes van de hulp van nog meer factoren afhankelijk. Het is bijvoorbeeld belangrijk de cliënt met respect te behandelen, dat wil zeggen: de hulpvraag als vertrekpunt nemen, oplossingsgericht werken en gebruikmaken van de vaardigheden waarover de cliënt beschikt. Het hulpverleningsproces is dus geen eenrichtingsverkeer, maar een verbond van twee actieve partijen die samen werken aan een oplossing. Of om het met een bekend voorbeeld te illustreren: *"Als je iemand ziet die dreigt te verdrinken, haal je hem uit het water. Maar daarna leer je hem zwemmen. En bijna iedereen kan leren zijn hoofd boven water te houden."*

Dit sluit goed aan op de vernieuwende visie die Jeugdzorg Drenthe gaat hanteren. Deze gaat puur uit van de vraag van de cliënt. Of zoals ze het zelf formuleren: "De klant hoeft zich niet aan te passen aan de hulp, maar de hulp past zich aan aan de klant."

Medewerkers volgen trainingen die gebaseerd zijn op deze oplossingsgerichte methodiek. Met deze trainingen leren de deelnemers om zelfs bij zeer ingewikkelde problemen openingen te vinden die leiden tot een oplossing. De basis daarvoor is gelegen in de eigen kracht van de cliënt. Wij juichen deze ontwikkeling toe en zullen die waar mogelijk stimuleren.

Cliënten

Als je cliënten als actieve partners wilt beschouwen, natuurlijk afhankelijk van hun leeftijd, moeten ze ook de kans krijgen deze rol te vervullen. Ons beleid richt zich de komende jaren dan ook op het mondig maken van jeugdigen en ouders en verzorgers die een beroep doen op jeugdzorg.

Het spreekt voor zichzelf dat organisaties die de belangen van cliënten vertegenwoordigen voor ons belangrijke gesprekspartners zijn bij de uitwerking van dit beleid. Wij onderzoeken de mogelijkheid om een provinciaal cliëntenplatform in het leven te roepen waarin deze partners samenwerken.

Wij vinden het ook belangrijk dat jeugdzorginstellingen goed communiceren met cliënten. Voorwaarde daarbij is dat cliënten goed geïnformeerd zijn over zaken die voor hen belangrijk zijn. Dit moet gebeuren op een manier die voor hulpvragers goed te begrijpen is. Jeugdzorg Drenthe heeft op dit terrein al initiatieven genomen.

Instellingen moeten wettelijke bepalingen en andere regels die betrekking hebben op de positie van cliënten, goed naleven. De inspectie ziet toe op de naleving van de wet, maar het is onze verantwoordelijkheid om instellingen op de noodzaak hiervan te wijzen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het informeren van cliënten over hun rechten en plichten, het opstellen van hulpverleningsplannen, het beschikken over een goede klachtenregeling en dergelijke.

Cliënten moeten ondersteuning krijgen bij het uiten van hun onvrede of bij het indienen van klachten. Het Bureau Klachtondersteuning Jeugdhulpverlening (aangesloten bij de Regionaal Patiënten Consumenten Platform (RPCP)) blijkt in de praktijk vooral ouders en andere opvoeders te ondersteunen. Om die reden hebben wij begin 2002 de aanstelling van een Cliëntenvertrouwenspersoon (CVP) mogelijk gemaakt. Deze is vooral aanspreekpunt voor jeugdigen die klachten hebben. Het is de taak van de CVP-er jeugdigen bij te staan en aanbevelingen te doen aan instellingen om bepaalde knelpunten op te lossen. Daarnaast moeten jeugdigen ook op andere informele vertrouwenspersonen een beroep kunnen doen. De CVP-er kan daarbij ondersteuning bieden.

Participatie

Instellingen moeten zich inspannen om cliënten bij hun beleid en de uitvoering daarvan te betrekken. Cliëntenraden zijn een middel om deze betrokkenheid vorm te geven. Maar in de praktijk blijken deze raden lang niet altijd goed te functioneren. Dat is ook niet zo vreemd. Een cliëntenraad is een door volwassenen bedacht formeel orgaan dat jeugdigen nauwelijks aanspreekt. Daar komt nog bij dat jeugdigen over het algemeen maar een beperkte tijd gebruikmaken van jeugdzorg en dan meestal wel wat anders aan hun hoofd hebben. Slechts een handjevol mondige jongeren en ouders loopt daarom warm voor een cliëntenraad. Wij roepen betrokken instellingen op naar meer creatieve vormen van participatie te zoeken. Jeugdzorg Drenthe is daarmee al serieus bezig.

Gegevensverzameling

De kwaliteit van de hulpverlening is gebaat bij het vastleggen van gegevens die voor de cliënt belangrijk zijn. Veel hulpverleners hebben de neiging om hieraan minder aandacht te besteden. Registratie kost tijd die in de beleving van hulpverleners beter aan "echte" hulpverlening ten goede kan komen. Bovendien is al dat papierwerk niet leuk voor mensen die opgeleid zijn om anderen te helpen. Dat is heel begrijpelijk en in veel gevallen ook te waarderen. Toch kan het gebrekkig vastleggen van gegevens op den duur nadelig uitpakken voor de cliënt. Een goede registratie, planning, dossiervorming en rapportage hebben verschillende voordelen. Denk aan: continuïteit van de hulp, overdracht, diagnostiek, intercollegiale toetsing, het volgen van ontwikkelingen en dergelijke. Ook voor het beleid van de instelling zijn cliëntgegevens zeer waardevol. Om een goede gegevensverzameling te kunnen garanderen moeten hulpverleners de meerwaarde daarvan inzien. Hulp aan Huis is in dat opzicht een goed voorbeeld. De registratie is daar zo ingericht dat het belang voor de hulpverlening direct zichtbaar is. Hulpverleners meten daar ook de tevredenheid van de cliënt. Het beleid van Jeugdzorg Drenthe is erop gericht om dit voorbeeld ook aan de rest van de organisatie ten goede te laten komen.

Gebruikersvriendelijke registratiesystemen die goed op elkaar aansluiten zijn daarbij een belangrijke steun in de rug. De laatste jaren is op dat terrein veel ontwikkeld. Het onderzoek dat wij hebben laten verrichten laat nog een aantal knelpunten zien waarvoor in de komende jaren een oplossing moet komen.

WOJD

De WOJD heeft de afgelopen jaren veel gedaan om de kwaliteit van de jeugdzorg te bevorderen. Veel activiteiten zijn ontplooid, zoals op het terrein van casemanagement, diagnostiek, Drents Onderzoeknetwerk Jeugdzorg en zorgprogrammering. Waar mogelijk maakt de WOJD daarbij gebruik van landelijke ontwikkelingen en systemen die tot doel hebben de kwaliteit te bevorderen.

De WOJD had ook een taak bij de verdere ontwikkeling van het BJZ. De netwerkorganisatie gaat deze taken overnemen. Tegelijkertijd vraagt ons beleid om andere inspanningen van de WOJD, bijvoorbeeld op het gebied van Internet, zorgprogrammering en onderzoek als onderdeel van het DOJ.

Belangrijk voor de kwaliteit is de toegankelijkheid tot jeugdzorg voor bijzondere doelgroepen. Wij denken daarbij aan zwerfjongeren en vooral ook aan allochtone jeugdigen. Hiervoor willen wij de WOJD ook gaan inschakelen. Samenwerking met betrokken organisaties zoals Scala is daarbij nodig. STAMM is ook een partner, gezien de betrokkenheid bij onder meer het AMA-ketenproject.

Wij willen dat de WOJD ook plannen ontwikkelt om het aanbod van jeugdzorg in Drenthe meer bekendheid te geven. Jeugdzorg is voor velen erg ondoorzichtig en weinig bekend. De uitkomsten van De ideeënfabriek lieten dat ook zien.

Het budget van de WOJD, waarvan ook nog een deel beschikbaar komt voor de netwerkorganisatie, is te beperkt om al deze taken te ontwikkelen. Voor eventuele financiële gevolgen zullen wij een apart voorstel maken.

Doel 14

Wij willen bereiken dat de kwaliteit van de jeugdzorg verder verbetert.

Daarvoor is onder meer nodig: verbeteren en vernieuwen van methodieken, versterken van de positie van de cliënt, scholing van hulpverleners en een goede gegevensverzameling.

10. WETTEN EN REGELS

Onduidelijk

Op dit moment bestaat nog veel onduidelijkheid over de nieuwe Wet op de jeugdzorg die in voorbereiding is. Dit geldt zowel voor het tijdstip waarop de wet in werking treedt als voor de exacte inhoud. Een belangrijke oorzaak hiervan is de forse kritiek die bij veel partijen leeft, waaronder de Raad van State en de Tweede Kamer zelf. Kritiekpunten zijn: onduidelijkheid op veel onderdelen, de vele AMvB's die nodig zijn, de financiële gevolgen, de werkwijze van het Bureau Jeugdzorg en dergelijke.

Veel kritiekpunten onderschrijven wij zoals wij in ons Actieprogramma 2002 al hebben aangegeven. In het algemeen vinden wij dat de huidige conceptteksten op sommige onderdelen te veel als een keurslijf aandoen. Wij willen graag de Drentse aanpak overeind houden zoals die in dit plan verdere uitwerking krijgt. Elke provincie moet binnen zekere grenzen zijn eigen beleid kunnen voeren. Dit was ook de achterliggende gedachte bij de decentralisatie van de jeugdhulpverlening nu zo'n jaar of tien geleden.

Onze kritiek spitst zich toe op de vormgeving van het Bureau Jeugdzorg die op gespannen voet staat met de Drentse praktijk. Ook de voorziene invoering van twee doeluitkeringen haalt veel flexibiliteit uit de huidige praktijk die toch nodig is om goed beleid te kunnen voeren.

Winstpunten

Het is goed te constateren dat de inhoudelijke uitgangspunten van de conceptwet overeenkomen met de uitgangspunten van ons beleid. Verder kan de wet op verschillende punten ook tot daadwerkelijke verbeteringen leiden.

Belangrijk is het recht op jeugdzorg dat centraal staat in de nieuwe wet, hoewel aan de uitwerking hiervan nogal wat haken en ogen zitten. Het recht op jeugdzorg geldt voor zorg op indicatie. Dat betekent dat de vaststelling van het recht of de aanspraak op deze jeugdzorg op een onafhankelijke manier moet plaatsvinden. Met andere woorden: er moet een duidelijke scheiding komen tussen plaatsende en opnemende voorzieningen.

De nieuwe wet gaat over het brede terrein van de jeugdzorg, dat wil zeggen over: jeugdhulpverlening, geestelijke gezondheidszorg, jeugdbescherming, zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen en civielrechtelijke plaatsingen in jeugdinrichtingen. De provincies krijgen tot taak om samenhangend beleid op dit brede terrein te gaan voeren. Daarbij hoort onder meer een decentralisatie van de jeugdbescherming naar de provincies en meer sturingsmogelijkheden. Al gaat de wet helaas niet zover dat er één financieringsregeling ontstaat.

Decentralisatie van de jeugdbescherming naar de provincies is een omvangrijke operatie die om een goede voorbereiding vraagt. Het is nu nog niet bekend wanneer dat gaat plaatsvinden. Als het aan de orde is, zullen wij daar in onze actieprogramma's uitgebreid aandacht aan schenken.

Veel aandacht geeft de wet ook aan zaken als, de positie van cliënten, de kwaliteit van de hulp, een goede registratie en een nieuw financieringssysteem.

Gevolgen

Veel van wat de wet wil bereiken maakt al enige jaren deel uit van ons beleid. Denk bijvoorbeeld aan de samenhangende aanpak, de toegang tot jeugdzorg en de aandacht voor de positie van cliënten. Een belangrijke oorzaak van deze "voorsprong" ligt in de relatief goede samenwerking die in Drenthe op verschillende fronten bestaat. Ook de kleinere schaal speelt daarin een rol.

Dit betekent dat veel van wat de wet en de AMvB's voor de komende jaren gaan regelen zonder veel problemen in de Drentse situatie een plaats kunnen krijgen.

Voor wat betreft de oprichting van het Bureau Jeugdzorg als poort tot de zorg op indicatie houden wij vast aan de ontwikkeling van een netwerkorganisatie, inclusief een onafhankelijke stichting, waarin de in de wet genoemde functies een plaats krijgen. Ook wij vinden dat daarin de indicatiestelling en zorgtoewijzing een onafhankelijke positie moet behouden. Dat geldt ook voor de herkenbaarheid en onafhankelijke profilering van het AMK.

De veranderingen op financieel en organisatorisch gebied tenslotte kunnen ingrijpend zijn. Het is belangrijk hiermee nu al rekening te houden.

Financieringssysteem

Tegen het invoeren van twee gescheiden doeluitkeringen zullen wij bezwaar blijven maken. Alleen met een flexibele inzet van middelen kunnen wij recht doen aan de wens om vraaggericht te werken. De eerste jaren hebben wij gelukkig nog de ruimte om soepel met beide doeluitkeringen om te gaan. Die periode leidt hopelijk tot voortschrijdend inzicht in onze richting.

De wet wil toe naar een financieringssysteem gebaseerd op een bedrag per jeugdige. De hoogte van dit bedrag is afhankelijk van de soort hulp die de jeugdige ontvangt. Wij kunnen met dit systeem goed uit de voeten. Het betekent wel dat een goede berekening van kostprijzen voor de verschillende modules moet komen. Hieraan ligt een beschrijving van deze modules ten grondslag. Zo kunnen de subsidiebedragen meer in lijn komen te liggen met de werkelijke kostprijzen per module.

Verder vinden wij dat de nodige flexibiliteit tot stand moet komen bij de toekenning van capaciteiten aan de verschillende modules. Op deze manier kunnen wij beter rekening houden met de actuele vragen om hulp.

Samen met de organisaties willen wij daaraan de komende jaren gaan werken.

Het invoeren van een nieuw financieringssysteem mag er niet toe leiden dat over de provincies een herverdeling van middelen plaatsvindt. Ook moet de financiering op basis van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) en van de Justitiële jeugdinrichtingen beter gaan aansluiten op het nieuwe systeem.

De financiële gevolgen van het recht op jeugdzorg vragen apart aandacht. Het halen van dit recht zal betekenen dat provincies extra moeten investeren. Maar het is de eerste verantwoordelijkheid van het Rijk om hiervoor middelen beschikbaar te stellen. Het rijk biedt ons op dit punt nog te weinig concrete garanties om eventuele claims te kunnen betalen.

BIJLAGEN

1. AFKORTINGENWIJZER

AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BANS	Bestuursakkoord Nieuwe Stijl
BJZ	Bureau Jeugdzorg Drenthe
CVP	Cliëntenvertrouwenspersoon
DOJ	Drents Onderzoeksnetwerk Jeugdzorg
GGZ	geestelijke gezondheidszorg
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IPO	Interprovinciaal Overleg
JIP	Jeugdinformatiepunt
KJP	Kinder- en Jeugdpsychiatrie
KOPP	Kinderen met ouders met psychiatrische problemen
LVG	Licht Verstandelijk Gehandicapten
MKD	medisch kleuterdagverblijf
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
NVP	Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen
OIP	Opvoedingsinformatiepunt
REC	Regionaal Educatief Centrum
RPCP	Regionaal Patiënten Consumenten Platform
SPD	Sociaal Pedagogische Dienst
WOJD	Werkmaatschappij Ontwikkeling Jeugdzorg Drenthe
ZTO	Zorgtoewijzingsorgaan